

JAARRAPPORT 2023

Voorwoord

“Alles moet veranderen, opdat alles blijft zoals het is” zegt Alain Delon alias Tancredi aan het begin van Luchino Visconti’s filmepos uit 1963 ‘Il Gattopardo’. Nu is een vergelijking van de Italiaanse eenwording met COVRA’s langetermijncommitment voor de zorg voor radioactief afval niet direct voor de hand liggend, maar toch zijn er interessante parallellen. Want voor COVRA liggen grote veranderingen in het verschiet. Het is aan COVRA om daarbij de hoge kwaliteit van de zorg voor het radioactief afval te blijven continueren.

Eind 2022 kondigde de regering het voornemen aan om als onderdeel van de energietransitie twee grote nieuwe kerncentrales te realiseren en in het verlengde daarvan onderzoek te doen naar de mogelijke bedrijfstijdverlenging van de huidige kerncentrale met 10 of 20 jaar. In 2023 is meer duidelijkheid gekomen over de bouwplannen voor een nieuwe onderzoeks- en isotopenreactor in Petten, het Pallas-project, en heeft Urenco aangekondigd op korte termijn haar productiecapaciteit uit te gaan breiden. Verschillende provincies hebben bovendien aangegeven geïnteresseerd te zijn in zogenaamde ‘small modular reactors’ (SMR’s). Dat alles geeft aanleiding tot een fundamentele herziening van het nucleaire landschap in Nederland. Nederland zal zich de komende jaren waarschijnlijk ontwikkelen van een klein nucleair land naar een middelgroot nucleair land.

Het beleid voor radioactief afval is in essentie de laatste veertig jaar stabiel geweest in Nederland. In het licht van de geschetste ontwikkelingen zien we dat ook die uitgangspunten, zoals verwoord in het Nationaal Programma Radioactief Afval, opnieuw bezien moeten worden.

Een fundamentele herziening van het nucleaire landschap zal dus ook haar weerslag hebben op COVRA. Er kan hierdoor meer afval ontstaan. Ook zal er een groter beroep op haar kennis en kunde gedaan worden wat COVRA’s unieke rol verder zal versterken. En het is nu al duidelijk

dat een substantiële toename van de hoeveelheid afval grote proactieve investeringen in de verwerking en opslag noodzakelijk maakt. Innovatie van bestaande technieken en internationale afstemming zullen hierin een belangrijke rol spelen. COVRA gaat 2024 gebruiken om haar strategie te herijken met zo mogelijk een horizon tot 2050.

Voor 2023 had het motto geweest kunnen zijn: met het oog op de toekomst, vandaag al beter. In het afgelopen jaar hebben onze collega’s zich ingezet voor de effectieve verwerking van het afval, de verdergaande digitalisering, de veiligheidscultuur en de bouw van nieuwe opslaggebouwen. Daarnaast is ondersteuning verleend aan de overheid bij de verschillende internationale inspectiemissies. We sluiten het jaar af met een klein negatief bedrijfsresultaat als gevolg van een kleinere aanvoer van radioactief afval in de laatste maanden van 2023. Over de afgelopen twintig jaar neemt de hoeveelheid radioactief afval die COVRA ontvangt, structureel met zo’n anderhalf percent per jaar af. Een trend die aangeeft dat in de nucleaire sector bewust met afval en het vermijden daarvan wordt omgegaan. Wij verwachten dat de aanvoer in de loop van 2024 en 2025 weer terug zal bewegen naar de trendlijn. Het goede resultaat van onze beleggingen compenseert het effect van de tegenvallende aanvoer ruimschoots, zodat we het jaar afsluiten met een goed nettoresultaat.

Met onze dienstverlening hebben de medewerkers van COVRA ook dit jaar weer een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de Nederlandse maatschappij. Aandacht voor veiligheid en milieu is leidend bij alle activiteiten van COVRA. Ik ben dan ook blij dat we 2023 zonder incidenten hebben afgerond.

Jan Boelen

Algemeen Directeur COVRA N.V.

*In memoriam
William Verstraeten
1951 – 2023*

COVRA is diep geraakt door het overlijden van beeldend kunstenaar William Verstraeten in september 2023. COVRA werkte jarenlang nauw samen met William. Die samenwerking heeft de manier waarop COVRA naar buiten treedt en communiceert voor altijd veranderd. William creëerde met de kunstconcepten voor de opslaggebouwen HABOG en VOG-2 een nieuwe manier om het beheer van radioactief afval op toegankelijke wijze uit te leggen. Een manier die zowel nationaal als internationaal grote waardering oogst en die een unieke combinatie is van kunst en techniek. Het Internationaal Atoom Energie Agentschap geeft daaraan het predikaat 'best practice'.

Jan Boelen, algemeen directeur COVRA

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1. Organisatie	7
1.1 COVRA in één oogopslag	7
1.2 Missie en strategie	7
1.3 Personele organisatie	13
1.4 Financiële weerbaarheid en financiële waarborging tot en met eindberging	16
2. Interacties met de omgeving	24
2.1 Stakeholdersdialoog	24
2.2 Materialiteitsanalyse - Impact van COVRA op de omgeving	26
2.3 Impact van de omgeving op COVRA	27
2.3.1 Strategische perceptie van materiële risico's	28
2.3.2 Risicobeheer	28
2.4 Waarde voor de omgeving	29
2.4.1 De waardeketen	29
2.4.2 Waardecreatiemodel	30
2.4.3 De langetermijnwaarde	31
3. Materiële thema's	33
3.1 Veiligheid	33
3.2 Voldoende opslag- en verwerkingscapaciteit	34
3.3 (Inter)nationale advisering, samenwerking en kennisuitwisseling	34
3.4 Openheid	36
3.5 Klimaat- en milieubescherming	38
3.6 Managementaanpak en resultaten (KPI's)	42

4. Risico's en toekomst.....	49
4.1 Risicoparagraaf	49
4.1.1 Risicokader	49
4.1.2 Risicotabel	50
4.2 Toekomstparagraaf.....	56
4.2.1 Investerings.....	56
4.2.2 Personeelsbezetting	56
4.2.3 Omstandigheden waarvan de ontwikkeling van de omzet en rentabiliteit afhankelijk is.....	57
4.2.4 Onderzoek en ontwikkeling.....	57
5. Corporate governance.....	60
5.1 Ondernemingsstructuur	60
5.2 Verslag van de Raad van Commissarissen	65
5.2.1 Jaarrapport	65
5.2.2 Ontwikkeling en strategie.....	66
5.2.3. De organisatie	67
5.2.4. Kwaliteitsborging.....	68
5.2.5 Onafhankelijkheid.....	68
5.2.6 Bijeenkomsten Raad van Commissarissen	69
5.2.7 Samenstelling Raad van Commissarissen en directie.....	69

6. Jaarrekening 2023.....	71
Balans per 31 december 2023 (na resultaatbestemming).....	71
Winst- en verliesrekening over 2023	72
Kasstroomoverzicht.....	73
Toelichting op de balans en de winst- en verliesrekening.....	75
Toelichting op de posten van de balans	81
Toelichting op de posten van de winst- en verliesrekening	85
Overige gegevens	87
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	88
Assurancerapport van de onafhankelijke accountant.....	93
Bijlagen.....	96
Bijlage 1 Afkortingen- & Begrippenlijst	97
Bijlage 2 Toelichting op de afvalstromen en emissie	100
B2.1 Toelichting op de afvalstromen.....	100
B2.2 Toelichting op de emissies.....	101
Bijlage 3 Overzicht lidmaatschappen	104
Bijlage 4 Over dit jaarrapport	105
Bijlage 5 GRI Content Index	106

1. Organisatie

1.1 COVRA in één oogopslag

De kerncijfers van COVRA van de afgelopen vijf jaren staan in Tabel 1.1.

€ in mln (tenzij anders aangegeven)	2023	2022	2021	2020	2019
Omzet	16,8	18,6	28,6	18,8	19,8
Bedrijfsresultaat	-0,9	3,6	5,3	4,4	11,7
Netto resultaat	18,0	-63,3	43,4	-1,4	16,3
Balanstotaal	352,7	324,7	380,3	337,7	278,2
Eigen vermogen	4,9	-13,1	50,2	6,8	8,3
Volume opgeslagen LMRA ¹ in m ³	38.355	38.150	37.858	35.301	34.954
Volume opgeslagen HRA ² in m ³	111,5	110,9	110,3	110,1	109,7
Aantal bezoekers	3.306	1.568	107	690	2.551
Stralingsdosis terreingrens*	85%	79%	68%	70%	76%
Omgevingsbesmetting	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen
Aantal werknemers (fte)	74,4	68,1	68,8	65,6	59,7
Ziekteverzuim (kort + middellang) in %**	1,9%	3,5%	2,2%	2,4%	1,5%

Tabel 1.1 Kerncijfers 2019-2023

* als % van de toegestane limiet

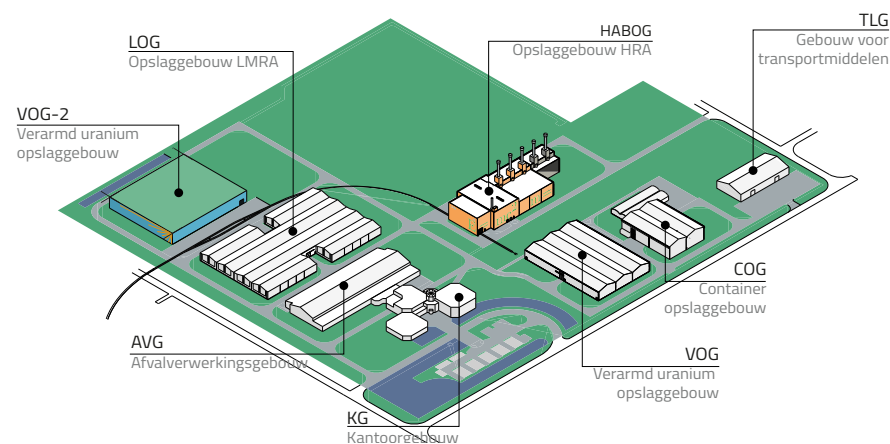
** berekend als ziekte(dagen kort+middellang / 365 dagen, lang verzuim (>43 dagen) is niet meegenomen

1. LMRA = Laag- en middelradioactief afval

2. HRA = Hoogradioactief afval en bestraalde splijtstof

Bedrijfsprofiel

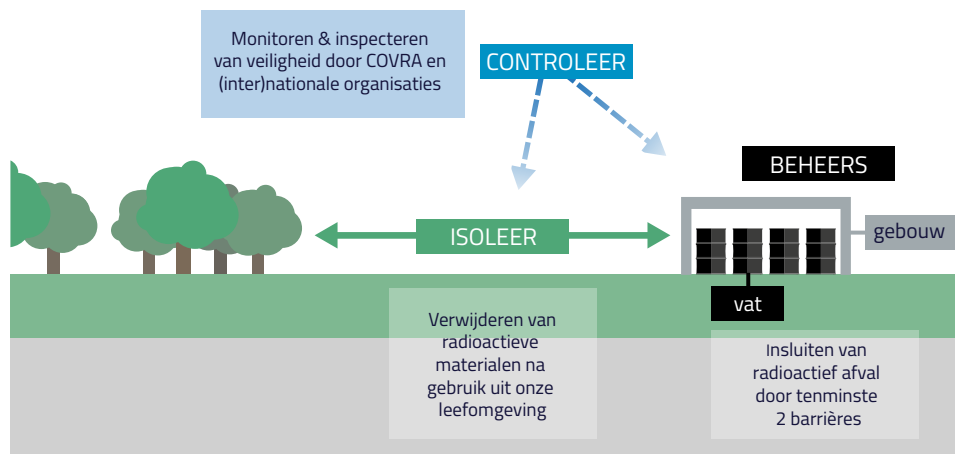
COVRA heeft als enig bedrijf in Nederland een vergunning om radioactief afval te verzamelen, te verwerken en op te slaan. Alle bedrijven in Nederland die met radioactieve stoffen werken, zijn verplicht hun radioactief afval aan COVRA aan te bieden. Om deze taak uit te kunnen voeren heeft COVRA een opslag- en verwerkingsfaciliteit gerealiseerd in Zeeland, op het haven terrein Vlissingen-Oost in de gemeente Borsele. Op het terrein van twintig hectare staan vijf opslaggebouwen, een afvalverwerkingsgebouw en een kantoorgebouw. Het meest markante gebouw is het knaloranje HABOG voor de opslag van hoogradioactief afval. Verder zijn er twee opslaggebouwen voor verarmd uranium, VOG-1 en VOG-2 (het blauwe gebouw), het laag- en middelradioactief afval opslaggebouw (LOG) en het containeropslaggebouw (COG).

Figuur 1.1 Plattegrond terrein COVRA

1.2 Missie en strategie

COVRA vervult haar rol zelfstandig, transparant, effectief en zorgvuldig. De Kernenergiewet vormt hierbij het kader. Deze wordt aangevuld met Algemene Maatregelen van Bestuur en meer gedetailleerde ministeriële regelingen. COVRA dient het publiek belang door blijvend te zorgen voor het Nederlands radioactief afval. COVRA zorgt voor een veilige situatie tot het radioactief afval zodanig vervallen is, dat het geen gevaarlijke hoeveelheden straling meer uitzendt.

Figuur 1.2 Radioactief afvalbeheer volgens IBC-principe: isoleren, beheersen en controleren

Het afval wordt gedurende een lange periode bovengronds opgeslagen, waar het beheerst en gecontroleerd wordt. Dit noemen we het 'isoleren, beheersen en controleren'-principe (IBC-principe).

Aansluitend op deze periode van bovengrondse opslag heeft COVRA ook de verantwoordelijkheid voor een definitieve oplossing voor het afval dat in haar bezit is. Daarvoor doet COVRA onderzoek naar de ontwikkeling en realisatie van een geologische eindberging. Naar verwachting wordt deze over circa honderd jaar gerealiseerd. Dit relatief lange tijdsbestek wordt gehanteerd om verschillende redenen. In Nederland wordt maar een beperkte hoeveelheid radioactief afval geproduceerd. Het duurt dus een tijdje voordat er een enigszins substantieel volume is. Bovendien zorgt de langere periode ervoor dat de temperatuur van het warmteproducerende afval voldoende is afgenomen. Daarnaast wordt de tijd benut om voldoende financiële middelen te genereren voor de financiering en om te onderzoeken op welke manier een eindberging in Nederland technisch realiseerbaar en tegelijkertijd maatschappelijk aanvaardbaar is. Ten slotte schept de periode ruimte om mogelijkheden in internationale samenwerkingen te onderzoeken en eventueel te ontwikkelen.

Het Nederlands Radioactief Afvalbeleid dat in essentie sinds de formulering begin jaren tachtig, met de oprichting van COVRA, stabiel is, zet de kaders waarbinnen COVRA kan werken. COVRA vult dit zelfstandig in met een eveneens langetermijngerichte afvalstrategie en de uitvoering daarvan. Dit doet COVRA aan de hand van:

- **Robuuste techniek**

De infrastructuur, zoals gebouwen, machines en verpakkingen, is vanaf het begin ontworpen voor de lange termijn. Het HABOG is bijvoorbeeld ontworpen voor een periode voorbij de ingebruikname van de eindberging.

- **Stabiele organisatie**

Er is één centrale professionele zelfstandige organisatie waar al het Nederlands radioactief afval samenkomt. Een industrieel bedrijf gesitueerd in een robuust industrieel ecosysteem (Sloegebied), zodat toegang tot essentiële diensten voor de lange termijn geborgd is.

- **Financieel op orde**

Onzekerheid over het langetermijnbestaan van de afvalproducent wordt ondervangen door juridische en economische eigendomsoverdracht van het afval tegen finale kwijting. Er wordt gestreefd naar een positief bedrijfsresultaat op basis van volledige dekking van de bedrijfsvoering en ontwikkeling uit de afval tarieven. De vervuiler betaalt. Er zijn geen structurele subsidies. Het vermogensbeheer gebeurt professioneel ter dekking van de langetermijnverplichtingen voor opslag en eindberging.

- **Kennisopbouw**

We borgen dat de kennis over het afval van nu beschikbaar blijft voor de opslag en de eindberging. De opbouw, ontwikkeling en delen van kennis door onderzoek en kennisoverdracht binnen Nederland, Europa en daarbuiten zorgt voor de best mogelijke en veiligste aanpak van de afvalstromen.

- **Maatschappelijke inbedding en acceptatie**

COVRA maakt onderdeel uit van de lokale samenleving en is open en uitnodigend voor het publiek en transparant in haar verantwoording. Mens, maatschappij en milieu zijn integraal onderdeel van het organisatiebeleid. De nucleaire activiteiten worden door gemeente en provincie begrepen en omarmd en worden gedragen door een stabiel langetermijngericht nationaal beleid. Onafhankelijk toezicht, gebaseerd op internationale standaarden, staat garant voor veiligheid en zorgvuldigheid.

Strategische verkenning

Iedere vijf jaar herijkt COVRA haar strategische visie voor de vijf jaren die volgen. De huidige strategische verkenning voor 2020-2025 heeft zonder radicale koerswijzigingen voortgebouwd op de verkenning van 2015 tot 2020. De afgelopen jaren is een fundamentele herziening van het nucleaire landschap in Nederland ingezet.

Als onderdeel van de energietransitie is de regering voornemens om twee grote nieuwe kerncentrales te realiseren en een bedrijfstijdverlenging van de huidige kerncentrale. Vanuit verschillende provincies is interesse getoond in kleine modulaire reactoren, zogenaamde SMR's, er zijn vergevorderde bouwplannen voor een nieuwe onderzoeks- en (medische) isotopencentrale in Petten en Urenco gaat op korte termijn haar productiecapaciteit uitbreiden. Nederland zal zich daarmee ontwikkelen van een klein nucleair land naar een middelgroot nucleair land. In het licht van die ontwikkelingen actualiseert de overheid ook de uitgangspunten van haar radioactiefafvalbeleid zoals verwoord in het Nationaal Programma Radioactief Afval.

Deze grote veranderingen van het nucleaire landschap zullen ook hun weerslag hebben op COVRA. Niet dat we verwachten dat COVRA's unieke rol verandert, maar er zal mogelijk meer radioactief afval ontstaan en een groeiend beroep op haar kennis en kunde gedaan worden. Het is nu al duidelijk dat de substantiële toename van de hoeveelheid afval tot grote proactieve investeringen in de verwerking en opslag zal leiden. Innovatie van bestaande technieken en internationale afstemming zullen hierin een belangrijke rol spelen. COVRA zal 2024 gebruiken om haar strategie te herijken met zo mogelijk een horizon tot 2050.

Voor het jaar 2023, waar dit rapport op toeziet, zijn de uitgangspunten van de huidige strategische visie nog valide. COVRA blijft de richting volgen die vijf jaar geleden is gekozen, gericht op de uitvoering. Het motto 'Voorwaarts denken; denkend doen' is dan ook relevanter dan ooit. Een samenvatting van de strategische verkenning voor COVRA is beschikbaar op de website.

Missie en visie

Nucleaire technologie is onmisbaar in onze moderne samenleving. COVRA hanteert daarbij het standpunt 'Veilig en verantwoord beheer van radioactief afval zijn voorwaarden voor de toepassing van nucleaire technologie'. Daaruit afgeleid is de missie van COVRA: 'blijvend zorgen voor het Nederlandse radioactieve afval om mens en milieu te beschermen'. COVRA heeft drie strategische doelstellingen, die vanwege de langetermijnhorizon van meer dan honderd jaar in algemene termen zijn gedefinieerd. Voor elke doelstelling is een strategie bepaald om ervoor te zorgen dat COVRA de doelstelling zo goed mogelijk kan realiseren. De doelstellingen en bijbehorende strategieën zijn als volgt:

- **COVRA is een professioneel bedrijf.**
COVRA is financieel gezond en duurzaam, heeft haar processen op orde en werkt doelmatig. Ze is een aantrekkelijke werkgever met een bedrijfscultuur die verankerd is in vakmanschap. COVRA is open en transparant in al haar activiteiten en is onderdeel van de lokale samenleving. Veiligheid is het uitgangspunt.
- **COVRA is een integrale dienstverlener.**
COVRA werkt vanuit een langetermijngerichte afvalstrategie en een integrale ketenbenadering. COVRA biedt haar diensten aan vanaf het ontstaan van het afval tot aan de eindberging. De organisatie richt zich op praktische oplossingen voor de klant in samenwerking met de klant. COVRA wordt gezien als een 'trusted advisor'.
- **COVRA is het kennisloket voor radioactief afval.**
COVRA treedt op als regisseur, stimulator en coördinator van onderzoek. Bovendien voert COVRA zelf onderzoek uit, ontwikkelt en deelt kennis. Zij zet kennis en kunde ook in waar het gaat om (inter)nationale wet- en regelgeving rondom radioactief afval. Ze creëert bewustzijn en begrip voor de dilemma's rond (langlevend) radioactief afval.

Langetermijnafvalstrategie

In de bedrijfsstrategie staat de langetermijnafvalstrategie centraal. Die houdt in dat radioactief afval veilig beheerd moet worden zolang het risico's voor mens en milieu met zich meebrengt. De langetermijnafvalstrategie bepaalt hoe het afval wordt gekarakteriseerd, verwerkt en opgeslagen. Het uiteindelijke doel is het realiseren van een definitieve oplossing voor het afval. Om deze reden houdt COVRA nu al rekening met eisen in de toekomst. Hierbij wordt een aantal uitgangspunten gehanteerd:

- **Een gestructureerde invulling van de veiligheidsfuncties (isoleren, insluiten en afschermen).**
Elk opslagsysteem is een combinatie van een afvalverpakking en een opslaggebouw. Het bestaat uit meerdere fysieke barrières. Die vervullen afzonderlijk en/of gezamenlijk de veiligheidsfuncties isoleren, insluiten en afschermen. Vanwege de lange termijn van het afvalbeheer is het van belang dat de oorspronkelijke analyses en overwegingen voor een bepaald opslagsysteem en de daaraan gekoppelde criteria begrijpelijk zijn en blijven.
- **Het hanteren van een logische lijn aan standaardverpakkingen om variatie over tijd beheersbaar te houden.**
Vanuit een bedrijfseconomisch perspectief vragen klanten om grootvolumeverpakkingen voor gemengd afval, afgestemd op een specifieke behoefte. Dit kan zorgen voor lagere kosten voor de afvalproducent op dit moment, maar kan in de toekomst grotere kosten met zich meebrengen als er later aanpassingen aan de verpakking of opslag noodzakelijk blijken. COVRA probeert hieraan tegemoet te komen door een logische lijn van standaardverpakkingen met diverse groottes ter beschikking te stellen.
- **Het beperken van onomkeerbaarheid in conditionering.**
De komende eeuw zullen nieuwe inzichten en technieken beschikbaar komen voor radioactiefafvalbeheer. Om hier voor te kunnen kiezen is het verstandig om onomkeerbare verwerkingsstappen alleen toe te passen als dat noodzakelijk is om stabiele eindverpakkingen te creëren die de beheersbaarheid verbeteren en om het volume te reduceren en kosten verminderen. Dit wordt per geval afgewogen.
- **Langetermijngericht assetmanagement en ontwerp.**
Het Nederlandse beleid gaat uit van een periode van minimaal honderd jaar bovengrondse opslag van radioactief afval. Dit betekent dat COVRA in het ontwerp en beheer van gebouwen, systemen en afvalverpakkingen rekening houdt met een periode van ruimschoots honderd jaar. Dit voorkomt onverwachte, kostbare herstel- of levensduurverlengende activiteiten.

Kernactiviteiten

Om haar strategie te realiseren, voert COVRA de volgende kernactiviteiten uit:

- Bedrijfsmatige inzameling, verwerking en opslag van alle soorten radioactief afval.
- Beheer van financiële middelen en voorzieningen voor de bovengrondse langetermijn opslag en eindberging.
- Advies en dienstverlening door:
 - Beschikbaar te zijn als kennisloket voor overheid, bedrijven en samenleving.
 - Het geven van onderwijs en advies.
 - Dienstverlening op locatie, locatiebeheer en management van ontmantelingsprojecten.
- Kennisontwikkeling door middel van:
 - Onderzoek naar en voorbereiding van de eindberging.
 - Ontwikkeling van innovatieve ontmantelingsstrategieën.
 - Ontwikkeling van nieuwe afvalverwerkings- en opslagmethodes.
 - Participatie in diverse internationale netwerken voor radioactiefafvalmanagement.
- Onderhouden van een actieve dialoog met haar omgeving en stakeholders.

Projecten 2023 – 2024

De kernactiviteiten vormen de basis van de specifieke projecten die COVRA uitvoert. In het volgende kader zijn de projecten opgenomen waarop COVRA zich richtte in 2023 en gaat richten in 2024. Per doelstelling en bijbehorende strategie worden de ontwikkelingen in 2023 en de verwachtingen voor 2024 weergegeven.

Een professioneel bedrijf	Ontwikkelingen in 2023	Verwachting voor 2024
Financieel gezond en duurzaam	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Het kostenmodel is in een gezamenlijke evaluatie door MinlenW, de ANVS en COVRA geanalyseerd. Op basis van de aanbevelingen en extern expertadvies is een vernieuwd integraal kostenmodel ontwikkeld en extern getoetst. ▪ Het geactualiseerde beleggingsstatuut voor de periode 2024 tot 2029 is goedgekeurd door de aandeelhouder. ▪ De ESG-ambitie in het beleggingsbeleid is gerealiseerd. ▪ De overgang naar het nieuwe financiële systeem is in de basis afgerond. ▪ De overgang naar een (zelf ontwikkeld) ERP-systeem voor afvalbeheer is in de basis afgerond. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tarievenbeleid doorontwikkelen op basis van het nieuwe kostprijsmodel en nieuwe richtlijnen van de toezichthouder. ▪ Verdere uitwerking van de ESG-ambitie op basis van het in 2021 opgestelde beleid. ▪ Besprekingen met vakbond om tot een nieuwe CAO te komen en de uitgangspunten voor het nieuwe pensioenstelsel vaststellen. ▪ Verdere doorontwikkeling van het financiële en ERP-systeem.
Aantrekkelijke werkgever	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gestart met de herinrichting van het functiegebouw om tot een moderne organisatieopbouw te komen. ▪ Digitalisering van de HR-processen. ▪ Integrale CAO-aanpassing doorgevoerd ter compensatie van een onverwachte anomalie in de automatische prijscompensatie. ▪ Programma met diverse activiteiten gestart gericht op het bevorderen van een vitale levensstijl. Onderdeel van het 'fit over de finish'-beleid in overleg met de OR. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Afronding van de herinrichting van het functiegebouw en functiewaarderingssystematiek. Start met de implementatie. ▪ Start met uitwerken van de effecten van de komende pensioenstelselveranderingen (COVRA heeft een eigen pensioenreglement). ▪ Uitwerking van de COVRA academy. ▪ Bijdrage blijven leveren aan de samenwerking tussen nucleaire sector en onderwijsinstellingen. ▪ Renovatie van het kantoorgebouw om een optimale werkomgeving te creëren (inrichting, klimaatbeheersing, duurzaamheid).
In de bedrijfscultuur verankerd in vakmanschap	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Het 'Krauthammer'-bedrijfscultuurprogramma gericht op versterken van vakmanschap en eigenaarschap afgerond. ▪ Gestart met een veiligheid awareness programma voor leidinggeven-den. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uitvoeren van het tweejaarlijkse organisatiecultuuronderzoek in gesprek met de medewerkers. ▪ Start van organisatiebreedveiligheidscultuurprogramma, COVRA CARES.
Open en transparant	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Grote belangstelling voor rondleidingen en publieke bijeenkomsten. ▪ Viering 20-jaar HABOG. ▪ Gastheer voor het Zeeuws Nazomerfestival met de voorstelling 'Life is but a dream'. Gedurende 6 dagen meer dan 100 gasten per avond. ▪ Hoge scores in de transparantiebenchmark. Derde plaats in de categorie zakelijke dienstverlening. ▪ Gesprek geopend met MinlenW over de consequenties van de uitspraak van de Raad van State over de informatie van COVRA welke onder de Wet open overheid (Woo) valt. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Actieve publieksinformatie over de verwachtingen voor COVRA van de nieuwe nucleaire groei ontwikkelingen en invloed op de omgeving. ▪ Afstemmen, uitwerken en effectueren van de benodigde processen en systemen om aan de informatiebehoefte van MinlenW, die zij in het kader van de Woo nodig hebben, tegemoet te komen. ▪ Nieuwe strategieontwikkeling mede op basis van inbreng van stakeholders.
Effectieve doelmatige organisatie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cyber security awareness campagne met regelmatige zelfstudie testen uitgevoerd. ▪ Invoering van het integraal managementsysteem (IMS) afgerond. ▪ Portfoliomanagement voor het balanceren van projecten en organisatie capaciteit geïntroduceerd. ▪ Digitaliseren van inkoop- en financiële verplichtingenproces (AFAS). ▪ Oplevering en ingebruikname van het integrale digitale afvalbeheersysteem (RAfAS). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Continueren van de cybersecurity awareness campagne. ▪ Start integrale opzet van kennis- en informatiebeheer binnen COVRA. ▪ Voorbereiding voor ISO-certificatie van het IMS. ▪ Herinrichting van de operationele organisatieonderdelen zodat de interface met de projecten duidelijker en effectiever verloopt.

Een integrale dienstverlener	Ontwikkelingen in 2023	Verwachting voor 2024
Langetermijngerichte afvalstrategie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nieuw transport- en logistiekgebouw opgeleverd. ▪ Fundering voor het multifunctioneel opslag gebouw (MOG) gelegd. ▪ Ontwerpfase van een plasmaoven voortgezet. ▪ Ingebruikname uitbreiding HABOG. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Goedkeuringstraject voor detail ontwikkelingsfase plasmaoven ▪ Publicatie Masterplan 2050, waarin mogelijke nieuwbouw ten behoeve van de nationale nucleaire ambities verkend wordt.
Integrale ketenbenadering	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verdere afvoer van historisch afval uit Petten. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verdere afvoer van historisch afval uit Petten. Start aanvoer alfa-besmet materiaal. ▪ Ontwikkeling van specifieke afvalroutes voor SHINE (producent van medische isotopen).
Dienstverlening op locatie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uitwerken van mogelijke beheer- en ontmantelingsactiviteiten Gemeenschappelijke Kernenergiecentrale Nederland (GKN). ▪ Onderzoeken van verdere dienstverlening aan ziekenhuizen als gevolg van veranderend overheidsbeleid. ▪ Verwijdering van verouderde bestralingsystemen bij het UCM. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mogelijke overname van beheer en op termijn ontmanteling van GKN Dodewaard.
'Trusted advisor'	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ondersteuning van de overheid in de internationale inspectiemissies zoals: International Physical Protection Advisory Service (IPPAS), Integrated Regulatory Review Service (IRRS) en Artemis. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uitwerking toekomstscenario's voor de mogelijke komst van nieuwe kerncentrales en ten behoeve van beleid en organisatieontwikkeling.
Kennisloket voor radioactief afval	Ontwikkelingen in 2023	Verwachting voor 2024
Kennisontwikkeling	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Voortzetting onderzoeksprogramma eindberging. ▪ Start integrale opzet van kennis- en informatiebeheer binnen COVRA. Inventarisatie van domeinen en processen. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tussentijdse rapportage onderzoeksprogramma eindberging op basis van een Safety Case. ▪ Verzorgen van een meerdaagse Masterclass radioactief afvalbeheer ten behoeve van nieuwe beleidsmedewerkers.
Creëren van bewustzijn en begrip	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Begrip verbeteren voor radioactief afvalbeheer door middel van interviews en achtergrondstukken in de nationale en internationale pers. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Voorzetting van de actieve publieksinteractie. Bijvoorbeeld als gastheer van een delegatie van hoofdredacteuren.
Draagt bij aan beleidsvorming	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Deelname aan (en redactie van) verschillende beleidsonderzoeken op gebied van publieksparticipatie en SMR's. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Deelname aan de ambtelijke interdepartementale werkgroepen voor radioactief afvalbeleid en onderzoek.
Internationale samenwerking	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lidmaatschap in European Repository Development Organisation working group (ERDO)-programma. ▪ Actieve deelname in de ontwikkeling van International Atomic Energy Agency (IAEA), Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling- Nuclear Energie Agentschap (OESO-NEA), Club of Agencies (COA) en ERDO. ▪ Advies aan de Deense regering voor de verdere ontwikkeling van het afvalbeleid. 	<ul style="list-style-type: none"> - Uitbreiden van het aantal deelnemende landen in ERDO. - Continueren van een actieve deelname in de ontwikkeling van IAEA, OECD-NEA, CoA en ERDO.

Tabel 1.2 Projecten 2023- 2024

Activiteiten 2020 – 2025

In de Verkenning 2020 - 2025 is een aantal projecten gedefinieerd die COVRA van 2020 tot 2025 uitvoert. Deze strategische projecten reiken verder dan de bovengenoemde activiteiten voor 2023.

Doelen		
Een professioneel industrieel bedrijf	Een integrale dienstverlener	De kennisdrager radioactief afval
Strategie		
Financieel gezond en duurzaam Aantrekkelijke werkgever Bedrijfscultuur verankerd in vakmanschap Open en transparant Effectieve, doelmatige organisatie	Lange termijn gerichte afvalstrategie Integrale ketenbenadering Dienstverlening op locatie 'Trusted advisor'	Kennisontwikkeling Creëren van bewustzijn en begrip Draagt bij aan beleidsvorming Internationale samenwerking
Projecten		
Cultuurontwikkeling Opvolging tienjaarlijkse evaluatie (10EVA) Opvolging risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) Integraal managementsysteem Financieel en HR-systeem Transport- en logistiekgebouw Radioactief Afval Administratie systeem IT-infrastructuur Compliance beheerssysteem	Oplevering uitbreiding HABOG Multifunctioneel opslaggebouw Plasmaoven Nucleaire dienstverlening radioactief afval, waaronder het oplossen van het historisch afval probleem	Onderzoeksprogramma eindberging Ontwerp integrale afvalinfrastructuur voor ontmanteling Proactieve communicatiestrategie Scenario-ontwikkeling nucleaire revival

Figuur 1.3 Samenvatting verkenning 20/25: doelen, strategie en projecten

1.3 Personele organisatie

COVRA streeft ernaar een aantrekkelijke werkgever te zijn met een prettig werkklimaat en goede arbeidsomstandigheden en -voorwaarden. Een open cultuur is daar onderdeel van. Een gezonde bedrijfscultuur en gemotiveerde medewerkers zijn doorslaggevend voor het succes van een bedrijf. Om kennis en competenties op een hoog niveau te houden, heeft iedere medewerker toegang tot relevante opleidingen en cursussen. Ook het aanname- en promotiebeleid is gericht op kennis en competenties. Dat komt onder meer tot uiting in het personeelskwalificatieplan³.

COVRA is een compacte organisatie. COVRA streeft een flexibel en weerbaar organisatiemodel na. De flexibiliteit van de organisatie wordt geborgd door een flexibele schil ter ondersteuning

van de eigen medewerkers. Die schil bestaat uit tijdelijk ingeleend personeel om projecten te kunnen realiseren en tijdelijk ingehuurd specialistische kennis voor incidentele vraagstukken of werkzaamheden. Het borgen van de opgedane kennis binnen de organisatie staat daarbij steeds voorop. De weerbaarheid van de organisatie wordt onder meer geborgd door kernposities binnen de organisatie in te vullen met eigen medewerkers en proactief om te gaan met te verwachten vacatures.

Vanwege relatief lange dienstverbanden, de leeftijdsopbouw van het personeelsbestand en de stijgende AOW-leeftijd is het belangrijk medewerkers fysiek en mentaal gezond, vitaal en in balans te houden, zodat zij gedurende hun hele loopbaan bij COVRA een bijdrage aan de organisatie kunnen leveren en hun loopbaan in goede gezondheid kunnen beëindigen. Hiervoor lopen verschillende initiatieven in het kader van COVRA's vitaliteitsprogramma.

3. Personeelskwalificatieplan: in het functiegebouw zijn omschrijvingen vastgelegd van alle binnen de organisatie voorkomende functies waarbij tevens is aangegeven welke kwalificatie-eisen per functie worden gesteld.

Personele bezetting

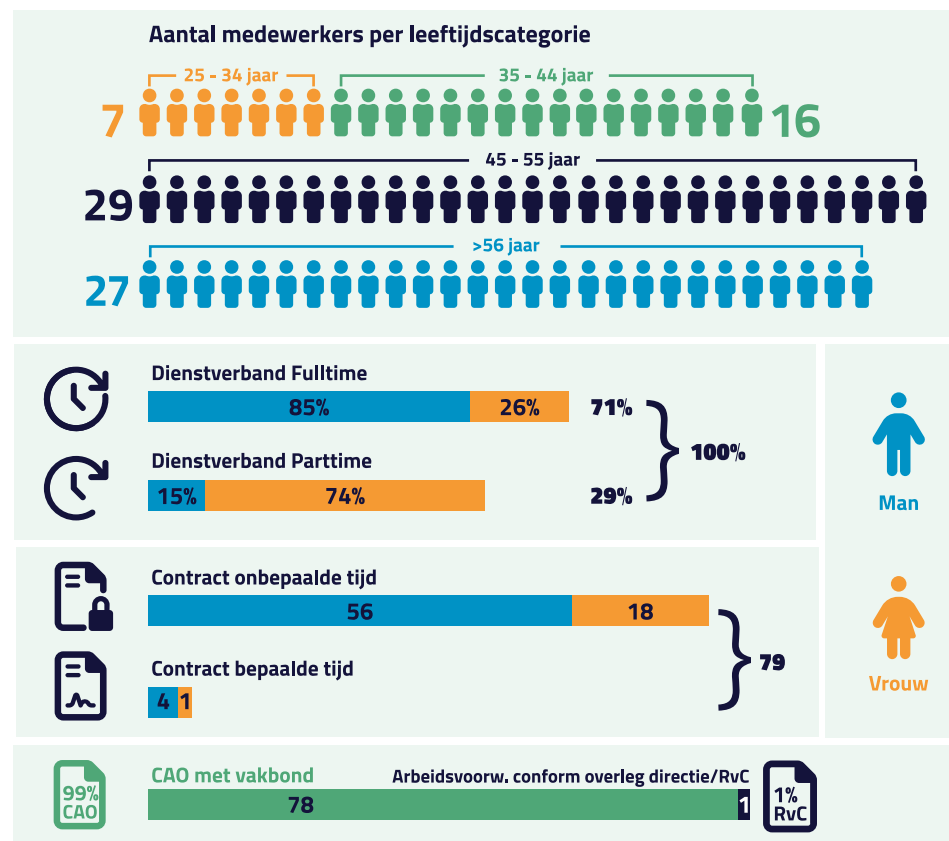
Eind 2023 hebben 79 personen (74,43 fte) een dienstverband bij COVRA. Dit wordt in de praktijk aangevuld met circa 30 ingehuurd specialisten op verschillende vakgebieden, die veelal op parttime basis bij de organisatie betrokken zijn. Van het totale personeelsbestand werkt 29,1% in parttime dienstverband, 70,9% in fulltime dienstverband, en is 24% vrouwelijk en 76% mannelijk. De gemiddelde leeftijd van de medewerkers is aan het einde van 2023 49,7 jaar. De gemiddelde leeftijd is met 0,3 licht gestegen ten opzichte van 2022.

Naar verwachting zal de gemiddelde leeftijd door natuurlijk verloop geleidelijk afnemen. Het aantal mensen dat parttime is gaan werken is gelijk gebleven ten opzichte van 2022. De medewerkers die in dienst zijn getreden in 2023 zijn in dienst getreden op fulltime basis.

De organisatie is stabiel en functioneel opgezet en sluit daarmee aan op de werkprocessen. De planningssystematiek, waarbij een meer top-down benadering gehanteerd wordt, is succesvol gebleken. Indien noodzakelijk kan het plan worden aangepast waarbij prioriteit wordt gegeven aan de voortgang van de dagelijkse bedrijfsvoering boven nieuwe ontwikkelingen.

Uitstroom en instroom

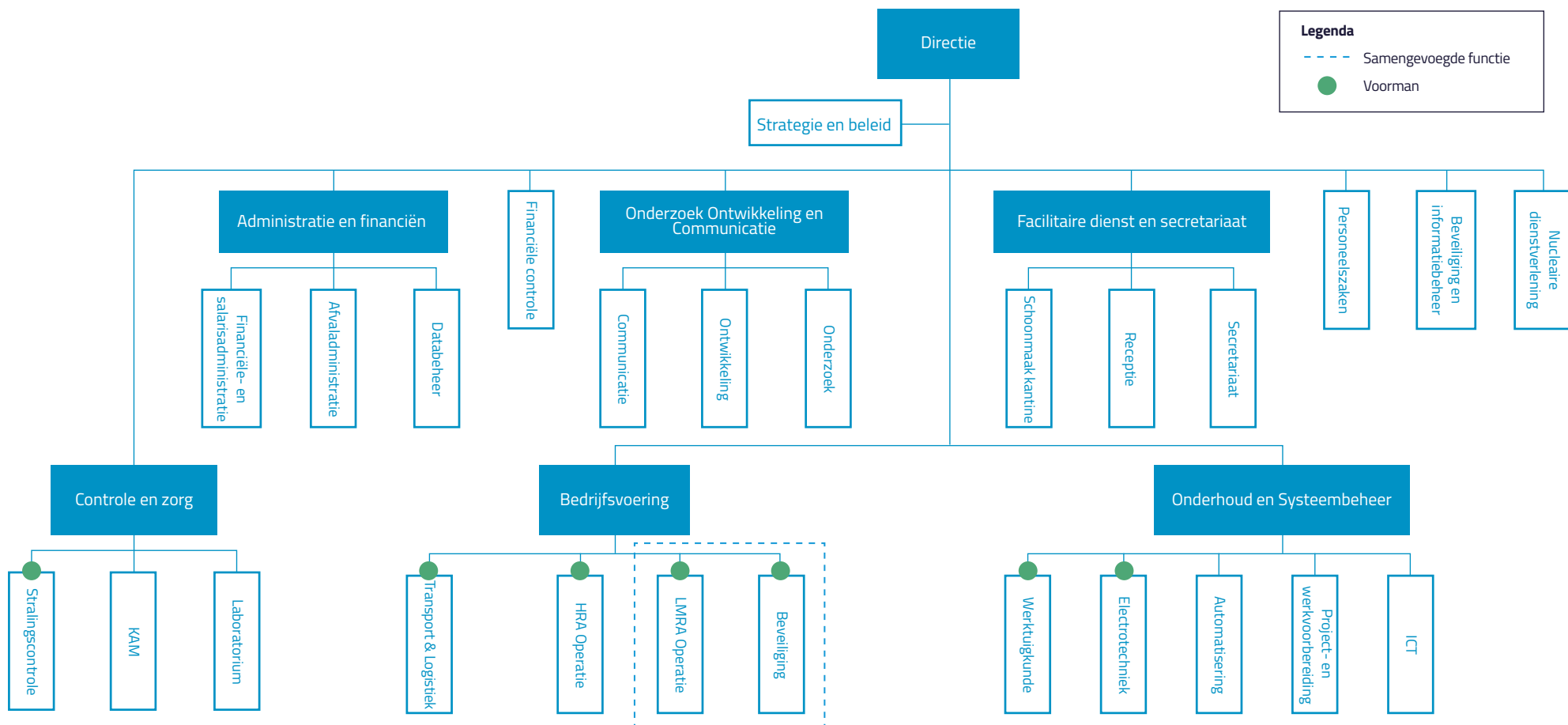
Bij COVRA is het personeelsverloop al jaren vrij laag. De gemiddelde duur van een dienstverband bij COVRA is ongeveer dertien jaar. Een deel van de huidige medewerkers is betrokken bij de organisatie sinds de vestiging van COVRA in Zeeland, begin jaren negentig. Hierdoor bestaat het risico dat een hele generatie in korte tijd pensioengerechtigd wordt wat, zeker in relatie met de compactheid van de organisatie, hiaten kan veroorzaken in beschikbaarheid, kennis en kunde. Het is noodzakelijk dat ervaren werknemers die met pensioen gaan hun kennis gedegen kunnen overbrengen aan andere collega's en nieuwe medewerkers.

Figuur 1.4 Personeelsverdeling leeftijd, dienstverband, contracten en arbeidsvoorwaarden

Soort dienstverband / contract	Woont in regio										
	Borsele	Goes	Middelburg	Vlissingen	Veere	Kapelle	Schouwen D.	Noord-Br.	Zeeuws-Vl.	Z-Holland	Totaal
Onbepaalde tijd	12	9	25	13	4	3	0	3	3	2	74
Bepaalde tijd	0	1	2	1	0	0	0	1	0	0	5
Totaal	12	10	27	14	4	3	0	4	3	2	79
Parttime	4	2	7	5	1	1	0	0	2	1	23
Fulltime	8	8	20	9	3	2	0	4	1	1	56
Totaal	12	10	27	14	4	3	0	4	3	2	79

Tabel 1.3 Regioverdeling

Figuur 1.5 Organigram (afdelingsstructuur)

Om deze kennisoverdracht te faciliteren, kiest COVRA ervoor proactief te rekruteren en voor relatief lange inwerkperiodes voor nieuwe werknemers. Daarnaast is COVRA in 2023 gestart met kennismanagement dat onder andere gericht is op het borgen van kennis binnen de organisatie.

In 2023 heeft COVRA zeven nieuwe medewerkers mogen verwelkomen en is er één medewerker uit dienst getreden. Het aannamebeleid is erop gericht om ook te kijken naar de interesses, mogelijkheden en vaardigheden naast de specifieke opleidingen van de kandidaten.

De benodigde vaktechnische kennis en stralingsaspecten kunnen in een apart opleidingstraject aangeboden worden.

Ook COVRA heeft te maken met krapte op de arbeidsmarkt over de gehele breedte; niet alleen voor MBO-geschoolde vakmensen, maar ook voor meer gespecialiseerde management- en beleidsfuncties. COVRA positioneert zich als een aantrekkelijke werkgever om daarmee de beschikbaarheid van benodigde kennis en kunde en gekwalificeerde medewerkers te kunnen waarborgen. Dit komt naar voren in aspecten als de primaire en secundaire arbeidsvoor-

waarden, effectieve arbeidsmarktcommunicatie en de ondersteuning van onderwijsinitiatieven (Nuclear Academy). Uit navraag bij kandidaten blijkt dat COVRA aantrekkelijk is vanwege het goede arbeidsvoorwaardenpakket, de interessante werkomgeving en de mogelijkheid om met COVRA een belangrijke bijdrage aan de Nederlandse samenleving te leveren. Hierdoor is de verwachting dat de operationele functies ook in de nabije toekomst nog ingevuld kunnen worden.

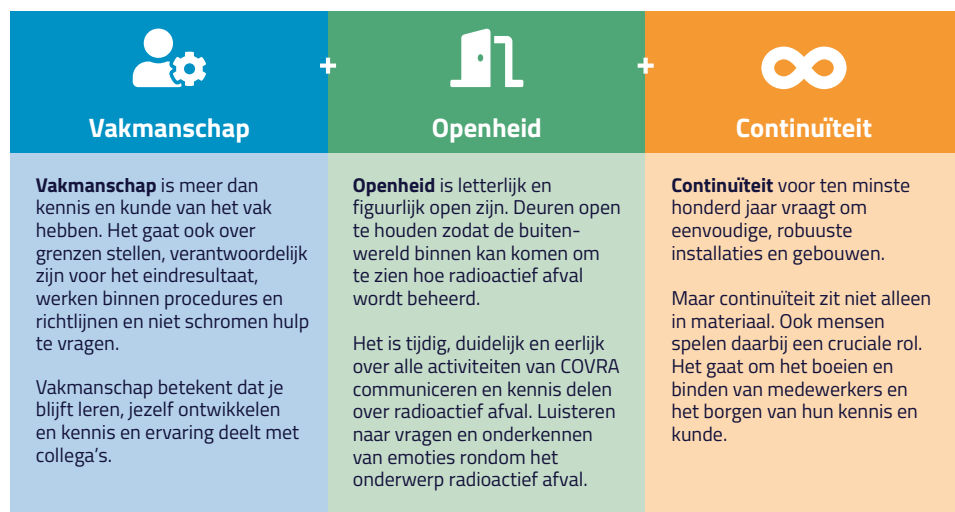
Trends en ontwikkelingen

Nieuwe cao en pensioenregeling

COVRA kent een eigen CAO en pensioenregeling. In 2022 is met de vakbond FNV een principe-akkoord gesloten voor een nieuwe regeling tot eind 2024. COVRA en FNV zijn overeengekomen dat de looptijd van de huidige CAO verlengd wordt zonder inhoudelijke wijzigingen.

Verankeren van de organisatiecultuur

Cultuur en gedrag, gestoeld op de kernwaarden (vakmanschap, openheid en continuïteit) zijn een voorwaarde voor het succes van COVRA. Het verder ontwikkelen van de bedrijfscultuur is een proces waaraan binnen COVRA voortdurend gewerkt wordt. Een éénmalige actie is niet voldoende. Ook in 2023 is verder aandacht besteed aan de invulling van de kernwaarden: vakmanschap, openheid en continuïteit.

Figuur 1.6 Kernwaarden cultuur en gedrag COVRA

Organisatieontwikkeling

Nieuwe ontwikkelingen brengen groei van de organisatie met zich mee. Het aantal Fte's is de afgelopen vijf jaar gestegen van 59,7 in 2019 naar 74,4 in 2023. In hoofdstuk 4.2.2 Toekomstparagraaf-Personeelsbezetting is de verwachte Fte-ontwikkeling tot en met 2025 per afdeling opgenomen.

Ziekteverzuim

Het totale ziekteverzuimpercentage voor 2023 was 3,17%. Het ziekteverzuim (kort en middellang verzuim, < 43 dagen) over 2023 was 1,9% en is gedaald ten opzichte van 2022 (over 2022: 3,5%). Het lang verzuim (> 43 dagen) was in 2023: 1,28% en is gedaald ten opzichte van het lang verzuim in 2022 (1,95%). De begeleiding van lang verzuim is gericht op een beheerste re-integratie en het bieden van ondersteuning in de maatschappelijk sociale context daar waar nodig.

1.4 Financiële weerbaarheid en financiële waarborging tot en met eindberging

Zodra aangeboden afval door COVRA wordt ingenomen en geaccepteerd, en het dus aan de geldende vereisten voldoet, wordt COVRA juridisch en economisch eigenaar van het radioactief afval. Het tarief, waar onder andere alle kosten zijn inbegrepen, van transport naar COVRA tot en met de uitgaven voor de eindberging rond 2130, wordt op het moment van overdracht in één keer in rekening gebracht. De overdracht gaat tegen finale kwijting, dat wil zeggen dat na de overdracht alle bijbehorende risico's voor COVRA zijn. De afvalproducent kan er dan op vertrouwen dat het afval veilig en professioneel wordt beheerd en heeft er geen omkijken meer naar. Deze manier van werken is vrij uniek in Europa.

Financiële weerbaarheid

De leidende uitgangspunten voor COVRA ten aanzien van haar financiële beleid zijn:

- De vervuiler betaalt alle huidige en geschatte toekomstige uitgaven voor het beheer van het radioactief afval;
- Er is een consistent en onderbouwd tarievenbeleid;
- Er is een langetermijncommitment: COVRA neemt afval in eigendom over tegen finale kwijting;
- COVRA opereert als een zelfstandig bedrijf, zonder staatsondersteuning;
- Er is een beperkte resultaatdoelstelling met een jaarlijks streefrendement in lijn met de verwachting van de aandeelhouder, het ministerie van Financiën, die een gezonde bedrijfsvoering op lange termijn mogelijk maakt.

COVRA heeft circa 300 klanten, waarvan vijf klanten ook niet-standaardafval aanleveren waarvoor installaties, machines of opslaggebouwen gefaciliteerd dienen te zijn. Met deze vijf klanten zijn in het verleden langlopende contracten opgesteld. Hierdoor kan COVRA goed inspelen op de verwachte toekomstige aanlevering van specifiek radioactief afval en de benodigde verwerkings- en opslagcapaciteiten, alsmede de bijbehorende financiële verplichtingen voor toekomstig beheer.

Kostprijs en tarieven

Tarievenbeleid

De ANVS ziet erop toe dat de tarieven conform de wetgeving transparant, non-discriminair en objectief zijn. In 2023 heeft zij het beleid opnieuw tegen het licht gehouden en er wordt een nieuwe beleidsregel opgesteld. De tarieven worden jaarlijks goedgekeurd door de RvC.

De tarievenstructuur wordt bepaald aan de hand van een aantal basisprincipes. Deze principes zijn vastgelegd in nationaal beleid en regelgeving en zijn de volgende:

- Het principe dat de vervuiler betaalt: er is geen directe of indirecte overheidssubsidie. Alle kosten van het afvalbeheer worden in de tarieven verrekend. Om de continuïteit als zelfstandige onderneming te kunnen waarborgen is een rendement noodzakelijk.
- Transparantie: de producent van radioactief afval weet van tevoren voor welke dienstverlening welk tarief wordt berekend. De tarieven voor standaardafval zijn vrij te raadplegen, onder andere op de website van COVRA.
- Non-discriminair: iedereen betaalt dezelfde prijs voor dezelfde diensten.
- Objectief: de tarieven zijn opgesteld op rationale basis.

Daarnaast is er een drietal secundaire overwegingen, dat COVRA meeneemt bij het opstellen van de tarieven:

- De tarieven moeten billijk zijn, zodat er geen aanleiding is voor ontwijkgedrag bij afvalproducenten.
- Tariefsaanpassingen worden geleidelijk doorgevoerd.
- Voor tarieven van specifiek niet-standaard afval worden bilaterale contractafspraken gemaakt.

Kostprijzen, marges en tariefsaanpassingen

Voor alle afvalstromen (standaard- en niet-standaardafval) wordt hetzelfde kostprijscalculatie-model gebruikt. Dit kostprijsmodel is in 2022 beoordeeld door een onafhankelijke externe partij. Verbeterpunten lagen op het gebied van sterkere verbanden tussen kostendoorbelasting en kostenveroorzakers. In 2023 is een nieuw kostprijsmodel opgesteld ten behoeve van de tarieven 2024 waarin deze verbeterpunten zijn verwerkt. Het model is door de RvC goedgekeurd en is beoordeeld door een onafhankelijke externe partij.

Het uitgangspunt voor tarieven is dat voor gelijke afvalstromen dezelfde tarieven worden berekend aan alle klanten. De tarieven voor standaard- en niet-standaardafval worden jaarlijks aangepast. Alleen bij niet-standaardafval gaat het veelal om langetermijncontracten waarbij een langetermijn-indexatiemechanisme is afgesproken. Deze tariefstijgingen zijn onder meer gebaseerd op de algemene loon- en materiaalontwikkelingen, zoals die door het CBS bepaald worden. Omdat ook specifieke installaties en opslagfaciliteiten voor dit afval van toepassing zijn, gelden andere risico's en termijnen.

Over 2023 heeft een aantal stromen nog negatieve marges. Dit komt door een gewijzigd aanbod van afvalstromen en veranderde verwerkingsmogelijkheden. Deze tarieven voor deze afvalstromen worden jaarlijks versneld maar geleidelijk verhoogd tot de gewenste marge bereikt is. Dit betekent dat de tarieven van afvalstromen met negatieve marges in 2023 zijn verhoogd met 17,5%. Bij de afvalstromen met positieve marges was er een standaardverhoging van 2% (rekeninflatie). De tarieven voor standaardafval en de toelichting op de opbouw van de tarieven worden jaarlijks gepubliceerd op de website van COVRA (www.covra.nl). Voor 2024 zijn alle tarieven van standaardafval met 2% geïndexeerd. Eventuele toekomstige aanpassingen bijvoorbeeld door veranderingen in afvalaanbod of introductie van een plasmaoven worden van jaar tot jaar opnieuw beoordeeld op noodzakelijkheid en redelijkheid.

Financiële waarborging tot en met eindberging

Voorzieningen

Voor de verplichtingen ten aanzien van het beheer van het afval over de lange termijn zijn voorzieningen gevormd. De diverse financiële voorzieningen die COVRA heeft op haar balans, zijn gelijk aan de verplichtingen ten aanzien van de opslag en het beheer voor een lange periode. Deze periode is in drie fasen onder te verdelen:

- De actieve fase waarin COVRA radioactief afval ontvangt en verwerkt.
- De passieve fase waarin enkel het beheer van het radioactief afval een rol speelt.
- De eindberging van het radioactief afval.

Voor de actieve fase en de passieve fase wordt jaarlijks gedoteerd aan de exploitatievoorzieningen. Er valt jaarlijks een gedeelte vrij uit deze voorzieningen ter dekking van de exploitatiekosten. Aan de voorziening eindberging wordt eveneens jaarlijks gedoteerd. De dotaties aan de voorzieningen zijn afhankelijk van het ingekomen afval en de ontvangen jaartarieven. De geplande vrijvallen uit de exploitatievoorzieningen zijn jaarlijks nagenoeg gelijk, afgezien van indexaties of incidentele vrijvallen bij bijzonderheden. In 2023 zijn de uitgangspunten, die voor de vorming van de voorzieningen van belang zijn, geëvalueerd. Dit zijn inflatie, rentevoet en bandbreedten. De evaluatie gaf geen aanleiding tot het wijzigen van de gehanteerde uitgangspunten.

Beleggingen

Om aan de hiervoor toegelichte langetermijnverplichtingen te kunnen voldoen, heeft COVRA haar gelden in diverse beleggingscategorieën geïnvesteerd. De beleggingsportefeuille is gebaseerd op een asset liability management-studie (ALM-studie), binnen de kaders van het beleggingsstatuut: het mandaat vanuit het ministerie van Financiën. Het beleggingsstatuut dient iedere vijf jaar opnieuw te worden opgesteld en goedgekeurd door het ministerie van Financiën. Het eerste beleggingsstatuut uit 2018 is vervangen door een nieuw 'Beleggingsstatuut 2023'. Het statuut is opgesteld aan de hand van een adviesrapport van een onafhankelijke partij en goedgekeurd door de RvC en het ministerie van Financiën.

Belangrijke uitgangspunten in de beleggingsstrategie zijn:

- COVRA hanteert een zo passief mogelijk beleggingsbeleid met eventueel kwantitatief vermogensbeheer.⁴
- De strategische assetallocatie (SAA) is gebaseerd op een asset liability management (ALM) studie, waardoor de gekozen assetmix onderbouwd is. Deze ALM-studie wordt ten minste iedere 5 jaar opnieuw uitgevoerd of eerder als hiertoe aanleiding is. De meest recente ALM-studie is uit 2020.
- De governance en de administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB) van het beleggingsbeleid is adequaat en professioneel waarbij voldoende deskundigheid is ingeschakeld.
- COVRA belegt haar gelden volgens een ESG-beleggingsbeleid. Zie hiervoor de toelichting in de paragraaf ESG-beleggingsbeleid.

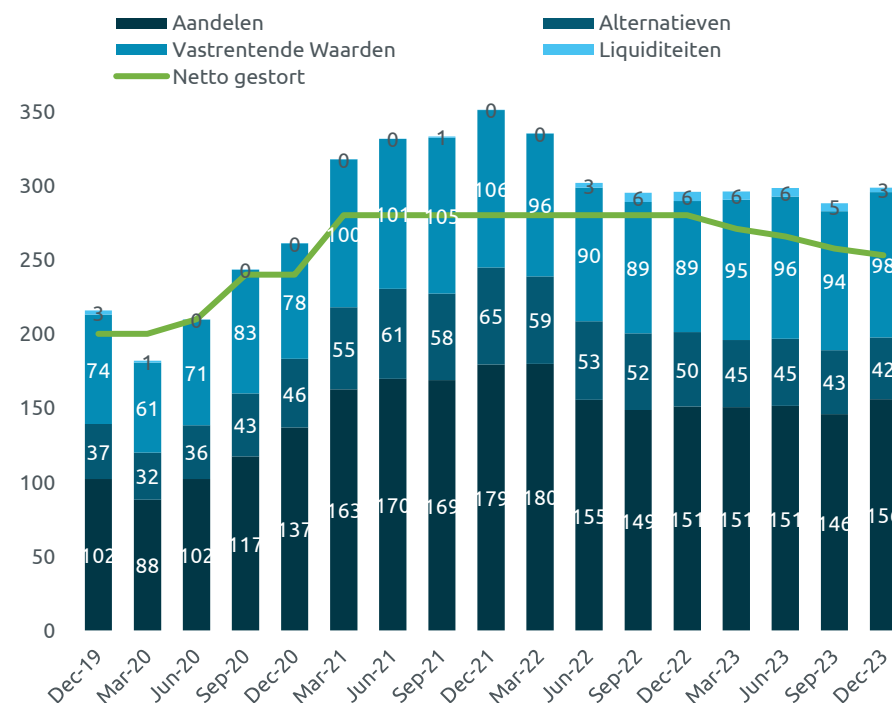
Ieder kwartaal worden de ontwikkelingen besproken met de fiduciair manager, de beleggingsadviescommissie en de directie van COVRA. Rendementen ten opzichte van de benchmark worden geanalyseerd, managementbeoordelingen worden besproken en ontwikkelingen in de economie en beleggingswereld alsmede mogelijkheden als gevolg van nieuwe fondsen of nieuwe beleggingsmogelijkheden worden uitvoerig doorgeleefd.

Het gemiddelde streefrendement voor de lange termijn is 4,3% netto nominaal per jaar, maar de waarde van de beleggingen fluctueert jaarlijks. Fluctuaties en minder goede beursjaren horen nu eenmaal bij beleggen. De langetermijnbeleggingshorizon van COVRA helpt om deze schommelingen op te vangen. 2023 was in tegenstelling tot 2022 een goed beursjaar voor COVRA. De waarde van de beleggingsportefeuille per 1 januari 2023 was € 295,8 miljoen. Gerealiseerde rendementen, zoals dividenden en rendementen bij verkopen, zijn herbelegd. Daarnaast is er € 26,9 miljoen onttrokken aan de portefeuille voor toekomstige investeringen

4. 1) bij passief beleggen wordt geprobeerd zo nauwkeurig mogelijk de index te volgen (2) bij kwantitatief beleggen zijn kleine afwijkingen ten opzichte van de index mogelijk (wordt ook wel 'enhanced' genoemd) (3) bij actief fundamenteel beleggen wordt een beperkt aantal aantrekkelijke ondernemingen geselecteerd en zo geprobeerd op langere termijn de index te verslaan.

(zie voorts het investeringsprogramma in hoofdstuk 4.2.1 Investerings). De waarde van de portefeuille is per 31 december 2023 € 298,5 miljoen. COVRA waardeert in haar boekhouding de beleggingen tegen marktwaarde.

Het marktwaardeverloop van de portefeuille, inclusief de dotaties en onttrekkingen, vanaf de start in 2019 is als volgt (in EUR):

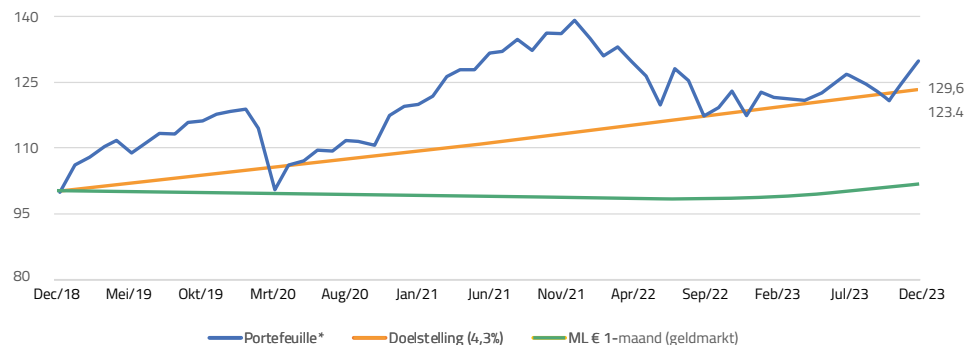

Figuur 1.7 Waardeverloop vs. stortingen beleggingsportefeuille COVRA

Het groene lijntje in de bovenstaande staafdiagram laat zien welk bedrag er netto is gestort door COVRA. De meerwaarde betreft de (ongerealiseerde) rendementen. Het totale beleggingsrendement over 2023 is € 29,6 miljoen positief. Hiervan is € 25,2 miljoen ongerealiseerd en € 4,4 miljoen gerealiseerd. Door de waardering tegen marktwaarde kunnen de beleggingsrendementen van jaar tot jaar fluctueren. Over 2023 is een rendement van 10% behaald. Het streefrendement is gemiddeld 4,3% per jaar. In de hiernavolgende grafiek is de verhouding tussen het werkelijk rendement en het streefrendement vanaf de start van de

implementatie van de beleggingen tot en met 2023 zichtbaar, alsmede het rendement indien COVRA niet was gaan beleggen en haar gelden gestald had op de reguliere geldmarkt.

Beleggingsrendementen COVRA ten opzichte van de doelstelling en de geldmarkt in € mln

Figuur 1.8 Rendement beleggingsportefeuille COVRA 2019-2023

*Portefeuillerendement is na product- en transactiekosten maar voor Fiduciair Management vergoeding Van Lanschot Kempen.

In onderstaande tabel is de risico-rendementsverhouding uitgedrukt in rendementen in tijdsvakken en de standaarddeviaties. Hierin is zichtbaar dat de doelstelling van gemiddeld 4,3% rendement per jaar tot en met 2023 ruim is behaald (werkelijk 5,3%) en dat het gelopen risico ruimschoots onder het maximum van 20% standaarddeviatie is.

	Portefeuille	Doelstelling	ML € 1-maand (geldmarkt)
Rendement 1j p.j.	10,5%	4,3%	3,2%
Rendement 3j p.j.	2,8%	4,3%	0,8%
Rendement sinds start p.j.	5,3%	4,3%	0,3%
Standaarddeviatie 1j p.j.	7,6%	<20%	0,2%
Standaarddeviatie 3j p.j.	10,1%	-	0,5%
Standaarddeviatie sinds start p.j.	11,0%	-	0,4%

Tabel 1.4 Rendement/risicoverhouding beleggingsportefeuille COVRA 2019-2023

ESG-beleggingsbeleid en mensenrechten

COVRA streeft ernaar om op verantwoorde wijze te beleggen volgens een gedefinieerd ESG-beleggingsbeleid. Zo hanteert COVRA voor zowel ondernemingen in fondsen als landen een uitsluitingsbeleid. COVRA sluit, volgens de Principles for Responsible Investment (PRI) van de Verenigde Naties (VN), ondernemingen uit wanneer een product of kernactiviteit van een onderneming in strijd is met internationale verdragen. Daarnaast belegt COVRA niet in ondernemingen of landen waarvoor een wettelijk besluit tot een handelsembargo door de EU of de VN is afgegeven. Ook wordt niet belegt in ondernemingen die betrokken zijn bij de productie, toelevering, distributie of verkoop van controversiële wapens, zoals clusterbommen, landmijnen, nucleaire wapens en biologische en chemische wapens. Tevens hanteert COVRA de UN Global Compact als maatstaf voor uitsluitingen van bedrijven die een ernstige negatieve impact op de maatschappij hebben veroorzaakt. Voorts worden ontwikkelingen nauw gevolgd en wordt hier indien gewenst ook op ingespeeld.

Daarnaast wordt gerapporteerd hoeveel beleggingen in de portefeuille en binnen welke beleggingsfondsen of mandaten een rode vlag hebben gekregen op de Morgan Stanley Capital International (MSCI) ESG Controversies beoordeling, uitgesplitst naar de pilaren Environmental, Social en Governance. MSCI ESG Controversies identificeren bedrijven die direct of indirect betrokken zijn in gebeurtenissen met daadwerkelijke negatieve gevolgen voor de samenleving en het milieu en daardoor mogelijk in overtreding zijn op wereldwijde normen zoals de UN Guiding Principles en de OESO-richtlijnen. Een rode vlag is een score van 0 op een schaal van 10 op de MSCI ESG Controversies. Deze rode vlag sluit aan bij de OESO-richtlijnen en is breder dan de Global Compact fail dat een deel van de rode vlaggen bevat. Zowel het beleggingsbeleid van vermogensbeheerders als het proces om ESG mee te nemen in investeringsbeslissingen worden getoetst door de fiduciair manager. Ook rapporteert de fiduciair manager over de

Wat is de UN Global Compact Principles-screening?

COVRA laat haar fiduciair manager bekijken of een bedrijf betrokken is geweest bij een incident waarbij arbeids- of mensenrechten werden geschonden. Dit leidt tot een Pass, Fail of Watch List score. Een Fail betekent dat het bedrijf betrokken is bij controversiële zaken die op grote schaal schade veroorzaken. Een Watch List score wordt toegekend wanneer het bedrijf betrokken is bij een controversiële zaak die (nog) niet direct als schending van de Global Compact beoordeeld kan worden, bijvoorbeeld omdat een zaak nog onderwerp is van een gerechtelijke procedure.

voortgang van ESG-integratie en over ESG-factoren in de portefeuille. Op deze wijze wordt het ESG-niveau van de beleggingsportefeuille van COVRA gemonitord en beheerd.

Om het ESG-niveau van de beleggingsportefeuille te kunnen meten, is gebruik gemaakt van Europese Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) kwantificering. Deze wetgeving is sinds 2021 van kracht en maakt in 3 artikelen (art.6, art. 8 en art. 9) inzichtelijk hoe de manager van de geselecteerde beleggingsoplossing de mate van duurzaamheid van de beleggingsstrategie beoordeelt. Hierdoor is sprake van aansluiting bij Europese ontwikkeling. Tevens biedt het de mogelijkheid tot een kwantitatieve analyse van de portefeuille. Op geaggregeerd niveau zegt dit iets over de mate waarin COVRA in ESG-fondsen belegt per categorie.

Artikel	Omschrijving
6	Financiële producten die "niet ESG promoten", maar die wel of niet de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren in aanmerking nemen. Het betreft hier vooral passieve fondsen zonder duurzame indices en complexere beleggingen.
8	Financiële producten die onder andere ESG "promoten", maar ook andere karakteristieken waarbij de ondernemingen waarin belegd wordt, praktijken van een goed bestuur volgen. Het betreft een grote scope aan beheerders die iets aan duurzaamheid doen, van heel weinig tot heel veel.
9	"Duurzame beleggingen", financiële producten die primair een duurzame beleggingsdoelstelling hebben op het gebied van milieu of op sociaal / governance-gebied. Het betreft vooral fondsen die duurzaamheid al centraal hadden staan in de strategie waaronder expliciete doelstellingen.

Tabel 1.5 Toelichting SFDR-classificaties

COVRA heeft voor haar ESG-meting een doelstelling gedefinieerd:

ESG-niveau beleggingsportefeuille=	Marktwaarde beleggingsfondsen met een SFDR-classificatie van art. 8 of 9	Minimaal gewenst percentage >80%*
	Totale marktwaarde beleggingsportefeuille	

*) Uitkomst per 31 december 2023 is 100% (31 december 2022: 83,1%) en hiermee wordt ruimschoots voldaan aan de gestelde doelstelling. De doelstelling voor de komende drie jaar was om te komen tot 85%. Hieraan is versneld voldaan.

KPI's

COVRA is een zelfstandig opererend bedrijf en ontvangt geen overheidssteun. COVRA dient financieel gezond te zijn om aan haar korte- en langetermijn-verplichtingen te kunnen voldoen. De aandeelhouder (het ministerie van Financiën) heeft financiële prestatie-indicatoren geformuleerd om het rendement van de onderneming te kunnen monitoren:

1. Vermogenspositie lange termijn = financiële waarborging tot en met eindberging;
2. Operationele efficiency = bijdrage aan de operationele financiële weerbaarheid.

In onderstaande tabel is de doelstelling en realisatie voor 2022 en 2023 opgenomen.

Indicatoren	Doelstelling	2022 Realisatie	2023 Realisatie
Vermogenspositie lange termijn (= financiële middelen / voorziening eindberging en exploitatievoorzieningen)	>100%	103%	103%
Operationele efficiency (= bedrijfsresultaat / omzet)	>15%	19%	-7%

Tabel 1.6 Financiële prestatie indicatoren

De ratio's in bovenstaande tabel kennen de volgende definities:

- Financiële middelen zijn gelijk aan de financiële vaste activa en de liquide middelen zoals gepresenteerd in de jaarrekening minus € 5 miljoen. COVRA heeft € 5 miljoen aan liquide middelen benodigd voor de operationele activiteiten. Overtollige kasgeldten boven de € 5 miljoen worden belegd in de beleggingsportefeuille.
- De voorziening eindberging en exploitatievoorzieningen is een sommatie van de voorzieningen Eindberging, overig radioactief afval, LOG, COG, VOG, HABOG.
- Het bedrijfsresultaat is gelijk aan het bedrijfsresultaat zoals gepresenteerd in de jaarrekening.
- De omzet is gelijk aan de geboekte omzet zoals gepresenteerd in de jaarrekening.

De doelstelling voor de operationele efficiency is niet gehaald voor 2023. Dit komt enerzijds door achtergebleven omzet, en anderzijds door een kostenstijging als gevolg van de hoge inflatie. Zie de omzet en resultaatanalyse hierna.

Omzet en resultaat (zie tevens 6. Jaarrekening)

Resultaat

Het nettoresultaat over 2023 bedraagt € 18,0 miljoen positief tegenover € 63,3 miljoen negatief over 2022. De resultaatstijging van € 81,3 miljoen is het gevolg van een stijging van de financiële baten en lasten met € 85,8 miljoen en een daling van het bedrijfsresultaat met € 4,5 miljoen. Over 2023 is het bedrijfsresultaat € 0,9 miljoen negatief en over 2022 € 3,6 miljoen positief. De daling van het bedrijfsresultaat is veroorzaakt door een daling van de omzet en een stijging van de kosten. Hierna volgt een toelichting.

Omzet

De gerealiseerde omzet over 2023 bedraagt € 16,8 miljoen. Dit is een daling van € 1,8 miljoen ten opzichte van de € 18,6 miljoen omzet over 2022. Het verschil komt doordat er in 2023 voor € 1,6 miljoen minder vast afval en voor € 1,4 miljoen minder betoncontainers is aangevoerd door klanten. De overige verschillen zijn gering (per saldo € 1,2 miljoen) en betreffen diverse categorieën.

Kosten

De bedrijfskosten zijn over 2023 met € 2,7 miljoen gestegen ten opzichte van 2022. Dit is te verklaren door:

- een stijging van de lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenlasten ad € 1,4 miljoen (20%). Dit komt grotendeels door een indexatie als gevolg van de CAO-salarisstijgingen welke gekoppeld zijn aan de CBS-index (14%), daarnaast is het aantal fte's gestegen van 68,1 naar 74,4 (9% stijging).
- een stijging van de afschrijvingskosten van € 0,3 miljoen: doordat er in 2023 forse investeringen zijn geweest in software (implementatie AFAS en RAfAS), zijn ook de afschrijvingskosten gestegen.
- een stijging van de overige bedrijfskosten met € 1 miljoen (van € 7,0 miljoen over 2022 naar € 8,0 miljoen over 2023):
 - een stijging van de mutaties voorzieningen door hogere dotaties vanwege een stijging van de bijdrage aan de exploitaties van € 0,5 miljoen.
 - grondstofkosten en verwerkingskosten zijn gestegen met € 0,3 miljoen (34%) door een stijging van de inkooprijzen materialen.
 - een stijging van de automatiseringskosten zijn met € 0,2 miljoen gestegen door inflatie en door de steeds hoger gestelde eisen die van de automatisering worden gevraagd.

- een stijging van de accountantskosten en advieskosten van € 0,2 miljoen door onder andere advieskosten met betrekking tot een nieuw beleggingsstatuut, een review op het kostprijsmodel, advieskosten op het gebied van personeelsbeleid en taxaties gebouwen inzake verzekeringskosten.

De resterende verschillen betreffen geringe verschillen.

Financiële baten en lasten

Het saldo van de financiële baten en lasten was over 2022 € 67,0 miljoen negatief en over 2023 € 18,8 miljoen positief. Dit betekent een positief verschil van € 85,8 miljoen. Dit komt enerzijds door een stijging van de financiële lasten van € 0,4 miljoen en anderzijds door een stijging van de financiële baten van € 86,1 miljoen.

De stijging van de financiële lasten van € 0,4 miljoen wordt veroorzaakt door meer rentedotaties aan de voorzieningen. De rentedotaties aan de voorzieningen voor toekomstige uitgaven van de actieve en passieve fase en voor de eindberging zijn 4,3% over de beginsaldi van de voorzieningen 2023. Doordat de voorzieningen stijgen, stijgen tevens de hiermee gepaard gaande rentedotaties. De financiële baten bestaan voornamelijk uit de opbrengsten van de uitstaande beleggingen en bedragen na aftrek van de kosten voor vermogensbeheer € 29,6 miljoen positief (2022: € 55,0 miljoen negatief). Het rendement over 2023 was zeer positief en over 2022 zeer negatief door uiterst bijzondere omstandigheden. Zie voor een nadere toelichting de hiervoor beschreven paragraaf Beleggingen.

Kasstromen en financieringsbehoeften

De positieve cashflow over 2023 bedraagt € 12,4 miljoen tegenover een negatieve cashflow over 2022 van € 1,7 miljoen. Het verschil van € 14,1 miljoen wordt voornamelijk veroorzaakt door onttrekkingen uit het beleggingsfonds in 2023 van € 26,9 miljoen (positief) en de gedane investeringen (in 2022 € 4,8 miljoen, in 2023 € 12,7 miljoen) verschil € 7,9 miljoen. Het resterende verschil van € 4,9 miljoen wordt voornamelijk veroorzaakt door minder ingekomen kasstromen als gevolg van een omzetsdaling en gestegen uitgaven als gevolg van kostenstijgingen. De kasstromen van COVRA zorgen ervoor dat er geen behoefte is aan externe financiering.

Ratio's

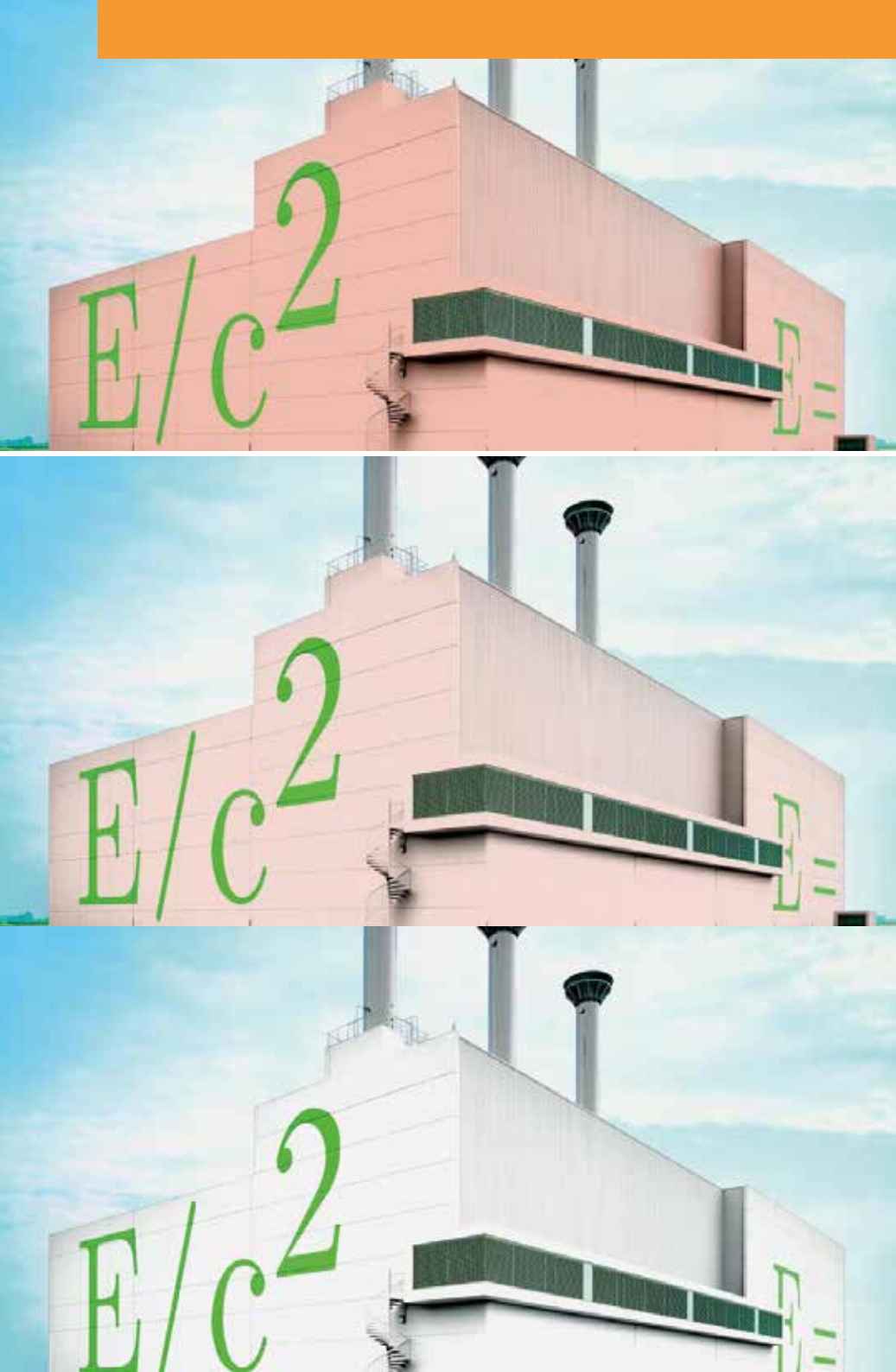
De volgende ratio's zijn van toepassing over 2022 en 2023:

	2022	2023
Solvabiliteit (eigen vermogen / totaal vermogen)	-4%	-1,4%
Current ratio (vlottende activa / kortlopende schulden)	0,9	2,9

Tabel 1.7 Ratio's

De solvabiliteitsratio's over 2022 en 2023 lijken laag (idealiter >25%), echter gezien de gegeven volatiliteit in de beleggingsresultaten en de grote omvang van de voorzieningen (en dus totaal vermogen) en hiermee de unieke situatie bij COVRA is de solvabiliteit voor COVRA gezond te noemen. De current ratio is idealiter > 1 en voor COVRA met 2,9 ruim voldoende.

2. Interacties met de omgeving

COVRA onderhoudt een continue dialoog met haar stakeholders (zie hoofdstuk 2.1 Stakeholdersdialoog). Samen met interne en externe stakeholders bepaalt COVRA haar impact op de omgeving (zie hoofdstuk 2.2 Materialiteitsanalyse – Impact van COVRA op de omgeving) en zie hoofdstuk 2.3 Impact van de omgeving op COVRA. Vervolgens worden de belangrijkste bedrijfsprocessen beschreven en hoe die waarde creëren voor de omgeving (zie hoofdstuk 2.4 Waarde voor de omgeving). De materiële thema's die de impact op de omgeving bepalen worden in hoofdstuk 3 in meer detail toegelicht. Ze worden beschreven aan de hand van ('with reference to') de Global Reporting Initiative (GRI) Standards voor duurzaamheidsrapportage. De impact van de omgeving kan potentiële risico's vormen voor de bedrijfsvoering van COVRA en wordt in hoofdstuk 4.1 Risicoparagraaf in risico's toegelicht.

2.1 Stakeholdersdialoog

COVRA heeft te maken met belangen van verschillende groepen stakeholders. De belangrijkste stakeholders zijn geïdentificeerd op basis van de impact en invloed die zij op COVRA uitoefenen. COVRA maakt onderscheid tussen interne stakeholders, de medewerkers en Raad van Commissarissen, en externe stakeholders, de aandeelhouder, klanten en leveranciers, kennis- en onderwijsinstellingen, maatschappelijke organisaties en omgeving, beleidsdepartementen en toezichthouders.

COVRA is transparant over haar doelstellingen, organisatie, financiën en activiteiten en informeert het publiek over radioactief afval. De continue dialoog die COVRA voert met haar stakeholders leidt tot meer begrip voor haar rol en activiteiten. Een belangrijk onderdeel van de dialoog is het bespreken van de langetermijnstrategie van de organisatie en daarmee ook de impact van COVRA. In de volgende tabel is dit samengevat. De directie is onderdeel van alle onderstaande stakeholdersdialogen of is nauw betrokken bij de dialogen.

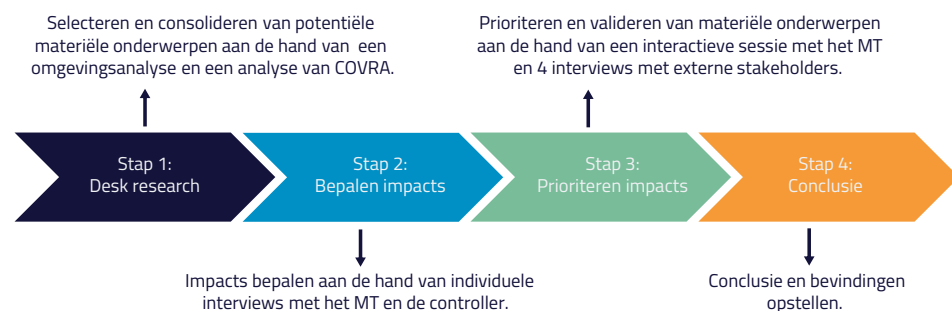
Stakeholders	Hoe COVRA de stakeholders actief betreft	Wat is het COVRA beleid	Wat zijn de verwachtingen van de stakeholders	De uitwerking door COVRA
Medewerkers	Regelmatig contact, opleidingen, ondernemingsraad, vakbond, vertrouwenspersoon, personeelsbijeenkomsten, interne nieuwsbrief, directiemededelingen	Gezondheid, personeel en organisatie, veiligheid, voldoen aan wet- en regelgeving, onderzoek en ontwikkeling	Veilige werkplek, baanzekerheid, ontwikkelingsmogelijkheden, goede arbeidsomstandigheden en -voorwaarden, stimulerende werkomgeving	Tevredenheidsonderzoeken, beoordelingsprogramma, expliciete kernwaarden en gedragsnormen, organisatiemodel, vitaliteitsprogramma's voor personeel (zoals 'Fit over de Finish'), veiligheidsprogramma's (COVRA CARES)
Klanten, leveranciers en kennis-en onderwijsinstellingen	Regelmatig contact, workshops	Continuïteit en beschikbaarheid, transparantie en communicatie, voldoen aan wet- en regelgeving, veiligheid, beveiliging	Voldoende beschikbare opslag, verantwoordelijke opslag, kostenefficiëntie	Bouw nieuwe opslaggebouwen, nieuwe contracten met grootste klanten, onderzoeksprogramma eindberging, ontwikkeling nieuwe afvalroutes en -mogelijkheden
Omgeving en maatschappelijke organisaties	Regelmatig contact, bezoeken en bijeenkomsten, lokale media, sponsoring	Voldoen aan wet- en regelgeving, veiligheid, beveiliging, transparantie en communicatie	Verantwoord ondernemen, betrokkenheid, veilige omgeving	Bijdrage aan culturele activiteiten, faciliteren van onderwijs, openstellen van ruimtes voor bijeenkomsten
Beleidsdepartementen, Toezichthouders	Gezamenlijke deelname aan internationale conferenties, meermaals overleg op beleids- en directieniveau, kennisondersteuning	Voldoen aan wet- en regelgeving, veiligheid, beveiliging, transparantie en communicatie	Transparantie over activiteiten, betrokkenheid, veilig ondernemerschap	Kwartaalrapportages volgens vergunning, inpassen van beleid en onderzoeksprogramma eindberging, regelgeving in interne organisatie-structuur
Aandeelhouder	Periodieke aanlevering van informatie, tweemaandelijks bijeenkomsten	Financiën, voldoen aan wet- en regelgeving, veiligheid, beveiliging, transparantie en communicatie, actief MVO-beleid	Continuïteit, beleggingsmandaat, normrendement, verantwoord ondernemen, veilig ondernemerschap	Transparantie, verslaglegging volgens GRI, inhoud geven aan deelnemingenbeleid, financiële KPI's
Raad van Commissarissen	Minimaal vier keer per jaar overleg, periodieke aanlevering van informatie	Financiën, voldoen aan wet- en regelgeving, veiligheid, beveiliging, transparantie en communicatie, kennismanagement, onderzoek en ontwikkeling, gezondheid, personeel en organisatie	Continuïteit, voldoende beschikbare opslag, verantwoord ondernemen, kostenefficiëntie, transparantie over activiteiten, veilig ondernemerschap	Strategie 20/25, jaarlijks ondernemingsplan
Niet-gouvernementele organisatie (NGO's *)	Waar mogelijk contact te leggen en uitnodigen tot dialoog, gezamenlijke optreden in fora	Betrekken alle NGO's in alle communicatie uitingen, uitnodigingen voor events, oproep tot bezoek en dialoog	Transparantie	Openstellen van ruimtes voor bijeenkomsten, uitnodigen voor dialoog

Tabel 2.1 Stakeholdersdialoog

*) NGO's zijn grofweg te onderscheiden in drie hoofdgroepen: een groep die principieel tegen kernenergie is en COVRA als verlengstuk van die industrie ziet en verder niet openstaat voor dialoog; een groep die kritisch is ten opzichte van kernenergie maar belang hecht een constructieve dialoog met COVRA en een groep die voor kernenergie is en belang hecht aan een goede oplossing voor het afval vraagstuk.

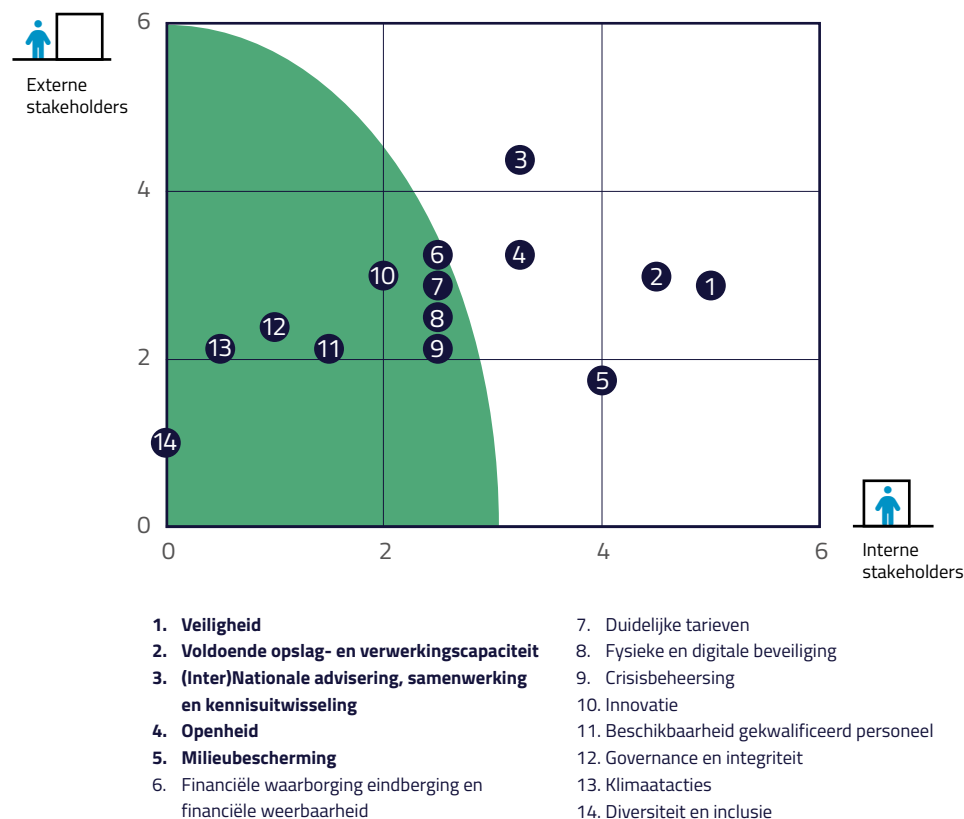
2.2 Materialiteitsanalyse - Impact van COVRA op de omgeving

Om stakeholders te vragen met welke onderwerpen of thema's COVRA de meeste impact op de samenleving heeft, gebruikt COVRA een materialiteitsanalyse. Eind 2022 heeft COVRA een materialiteitsanalyse laten uitvoeren door ERM, een vooraanstaand internationaal adviesbureau. De materialiteitsanalyse bestaat uit vier stappen. In figuur 2.1 zijn de processtappen visueel weergegeven.

Figuur 2.1 Processtappen materialiteitsanalyse

In de eerste stap is gekeken welke activiteiten van COVRA potentieel impact hebben op de maatschappij. Hiervoor is er gekeken naar interne documenten, internationale standaarden, duurzaamheidsrapportering door peers, sectorinformatie, media en algemene duurzaamheidsnormen. Na consolidatiesessies en validatiesessies tussen ERM en COVRA is een shortlist opgesteld met vijftien thema's. Tijdens de tweede stap werd de impact van de thema's bepaald. Hierbij werden vijf interviews gehouden met interne experts om de vijftien thema's te evalueren en vast te stellen waarmee COVRA de grootste impact kan hebben op de samenleving: de economie, het milieu, de mensen en mensenrechten. In deze stap zijn de thema's nucleaire veiligheid en conventionele veiligheid samengevoegd tot veiligheid, resulterend in een shortlist met veertien thema's. In stap drie zijn de veertien thema's geprioriteerd in een interactieve sessie met het managementteam en interviews met vijf externe stakeholders. Om de prioritering van de interne stakeholders te valideren zijn de managementteamleden achteraf nog schriftelijk benaderd. Als vierde stap heeft ERM de finale prioritering berekend. De scores van het managementteam hebben een dubbele weging gekregen ten opzichte van de externe stakeholders. Zo zijn de top vijf-thema's bepaald: veiligheid, voldoende opslag- en verwerkingscapaciteit, (inter)nationale advisering, samenwerking en kennisuitwisseling, openheid en klimaat- en milieubescherming.

Figuur 2.2 Materialiteitsmatrix met de vijf onderwerpen die de meeste impact hebben.

De relatieve prioritering van de impact van de potentieel materiële thema's is in de figuur 2.2 gevisualiseerd.

De vijf meest relevante thema's worden door de directie als materiële thema's beschouwd en in de organisatie opgevolgd. De materialiteitsanalyse is gevalideerd door de directie. De voortgang per onderwerp wordt periodiek teruggekoppeld aan de directie, zodat eventuele bijsturing mogelijk is. In de hiernavolgende figuur is zichtbaar welke thema's in 2021 materieel waren en welke thema's in 2022 en 2023 materieel zijn. De thema's die het hoogste staan zijn door de stakeholders aangemerkt als meest materieel. De verschillen komen door een nieuwe materialiteitsanalyse met een andere systematiek.

Materiële onderwerpen 2021

Beschikbaarheid gekwalificeerd personeel [6],
Gezonde en veilige werkomgeving [7]

Lage stralingsdosis en voorkomen van besmetting [3],
Veiligheid algemeen [5], Streven naar een positieve
open veiligheidscultuur [9]

Transparantie [8]

Financiële waarborging eindberging en financieel
gezond [1]

Voldoende opslagcapaciteit (Continuïteit
bovengrondse opslag) [2], Voldoende
verwerkingscapaciteit [4]

Stralingsniveau buiten het COVRA terrein [10]

Materiële onderwerpen 2022/2023

Veiligheid [1]

Openheid [4]

(Inter)nationale advisering, samenwerking en
kennisuitwisseling [3]

Voldoende verwerkings- en opslagcapaciteit [2]

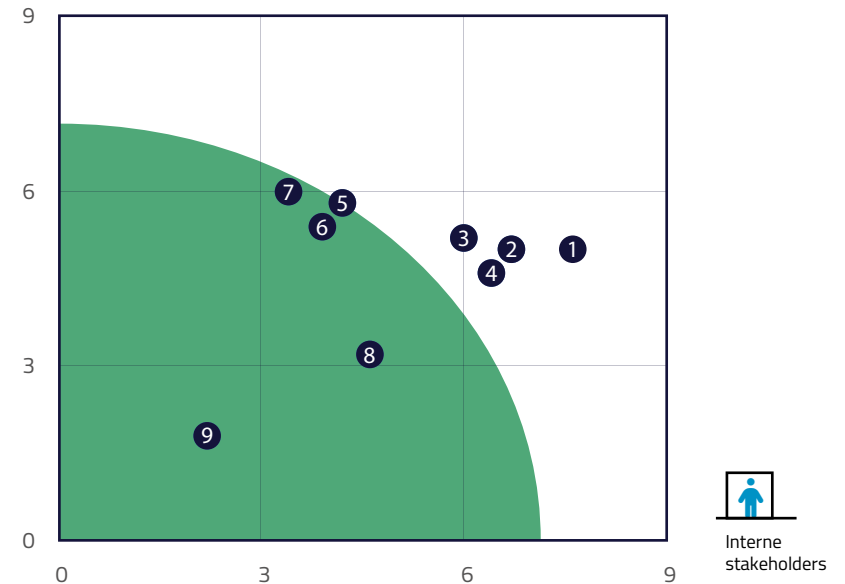
Klimaat en milieubescherming [5]

Figuur 2.3 Prioritering materiële thema's 2023/2022 vs. 2021

In hoofdstuk 3 zijn de materiële thema's uitgebreid toegelicht.

2.3 Impact van de omgeving op COVRA

Materiële impacts zijn de grootste potentiële effecten van de omgeving op COVRA op het gebied van economie, milieu en mensen. Om de impact van de omgeving te monitoren blijft COVRA structureel in dialoog met haar stakeholders, zie hiervoor tabel 2.1 Stakeholders-dialoog. Daarnaast is in 2021 een eerste brede uitvraag onder externe en interne stakeholders georganiseerd. De stakeholders zijn gevraagd de verschillende onderwerpen te ordenen naar vermeend risico voor COVRA. COVRA werkt hierbij naar voorbeeld van de methode van het World Economic Forum⁵. De scope van de uitvraag omvat onzekere gebeurtenissen, ontwikkelingen of omstandigheden die, binnen de komende tien jaar, als ze materialiseren, een significant negatief effect hebben op het behalen van de doelen van COVRA of die het bestaan van de organisatie bedreigen. De negen geïdentificeerde risico's die een materiële impact op COVRA zouden kunnen hebben zijn: financiën, beschikbaarheid van gekwalificeerd personeel,

1. Beschikbaarheid gekwalificeerd personeel
2. Veiligheidscultuur
3. Technologische ontwikkelingen
4. Duurzaamheid
5. Kennisinfrastructuur
6. Digitalisering: wisselende systemen
7. Financieel
8. Digitalisering: cybersecurity
9. Geopolitiek Pandemie (handels)oorlog

Figuur 2.4 Risikocontour impact van de buitenwereld op COVRA

duurzaamheid, veiligheidscultuur en kennisinfrastructuur. Begin 2024 is deze impactanalyse geactualiseerd door haar interne stakeholders waarbij de brede stakeholdersuitvraag uit 2022 als uitgangspunt is genomen. Voor deze analyse is gevraagd aan de voorzitter van de Raad van Commissarissen, aan de ondernemingsraad en aan het managementteam om negen risico's te prioriteren en nieuwe risico's te identificeren. De uitkomst bevestigt de eerdere analyse en is weergegeven in figuur 2.4.

5. Het World Economic Forum brengt jaarlijks een Global Risks Report uit gebaseerd op een enquête meer dan 800 opinie-makers wereldwijd.

2.3.1 Strategische perceptie van materiële risico's

Waar in de materialiteitsanalyse (hoofdstuk 2.2) naar voren komt wat stakeholders verwachten van de organisatie, belicht de impactanalyse juist die aspecten waar de stakeholders mogelijke kwetsbaarheden van de organisatie zien. De materialiteitsanalyse en impactanalyse zijn dus twee complementaire manieren om naar de organisatie te kijken.

2.3.2 Risicobeheer

Risicobeheer gebeurt op verschillende niveaus in de organisatie: operationeel, projectmatig, procesmatig/tactisch en strategisch.

Stakeholders	Risico-acceptatie	Beheersmaatregel
Beschikbaarheid gekwalificeerd personeel	Gematigd	Bepaalde functionarissen zijn moeilijk te verkrijgen op de arbeidsmarkt. Kies de benadering die bij een functie past. Kijk eerder naar competenties dan diploma's. Door de nucleaire revival is er meer interesse voor de nucleaire sector. Op korte termijn is dit positief voor COVRA. Op lange termijn kunnen werknemers een overstap maken naar een andere nucleaire faciliteit. Ter voorkoming hiervan proactief ontwikkeling bieden (Levenslang leren).
Veiligheidscultuur	Laag	Verder blijven ontwikkelen en verankeren van de bedrijfscultuur vanuit een systemische benadering samen met gedetailleerde en diepgaande periodieke veiligheidsevaluaties.
Technologische ontwikkelingen	Laag	Het nucleaire landschap van Nederland is met initiatieven op het gebied van nucleaire energie en op medisch terrein volop in beweging. Zorgen dat COVRA vroeg betrokken is bij nieuwe ontwikkelingen. Proactief herinvesteren in nieuwe verwerkingscapaciteit.
Duurzaamheid	Laag	Bijdragen aan de ontwikkeling van specifieke regelgeving en richtlijnen bij de IAEA en OESO-NEA. Voortzetten van het huidige beleid van open communicatie met publiek, stakeholders en autoriteiten. Daarin de waarde benadrukken van veilig en verantwoord beheer van radioactief afval door COVRA voor het gebruik van nucleaire technologie in onze samenleving.
Kennisinfrastructuur	Laag	Ervoor zorgen dat COVRA als kennis- en expertisecentrum voor radioactief afval een onafhankelijke positie in het energiedebat blijft behouden. Leveren de kennis over radioactief afval die is nodig om nieuwe initiatieven te ondersteunen en te zorgen voor een verantwoorde en veilige oplossing voor het afval dat daarbij ontstaat.
Digitalisering: cybersecurity	Laag	Integrale aanpak van processen, datastromen en beveiliging. Focus op beperkt aantal centrale systemen (kritische managementsystemen). Proactief investeren in cybersecurity en alleen gebruikmaken van bewezen veilige applicaties.
Digitalisering: wisselende systemen	Gematigd	Borgen dat datastromen op lange termijn beheerd zijn en blijven.
Financieel	Laag	Zorgvuldige lange termijn beleggingsstrategie. In de uitvoering ondersteund door erkende expertise op beleggingsgebied. Periodieke evaluatie door een ALM-studie te laten uitvoeren. Periodieke afstemming van het beleggingsplan met het statuut.
Geopolitiek: Pandemie, (handels)oorlog	Gematigd	Langetermijncontracten met de grotere klanten. Wegvallen van een grote klant betekent niet dat de afvalaanvoer onmiddellijk stopt (ontmanteling), waardoor eventuele noodzakelijke aanpassingen in de bedrijfsvoering geleidelijk doorgevoerd kunnen worden. Door COVID-19 heeft COVRA haar supply chain inrichting herzien en voorzorgsmaatregelen en regels geïmplementeerd op basis van de aanbevelingen van het RIVM in Nederland.

Tabel 2.2 Strategische risicoperceptie

Operationeel

Op het operationeel uitvoeringsniveau ligt de nadruk met name op de beheersing van arbo- en stralingsveiligheid. Dit wordt vormgegeven door onder andere het uitvoeren van risico-inventarisaties en -evaluaties, planmatig werken, werkvergunningen, en gestructureerde en uitgebreide analyses van bijzondere gebeurtenissen.

Projectmatig

Op projectniveau worden risicoanalyses uitgevoerd in de business case, voor de start van een project en op basis van risicomatrices in de projectplannen. Deze laatste zijn specifiek gericht op de risico's rond uitvoering van het project: kwaliteit, tijd, geld, resources.

Tactisch

Op het tactisch bedrijfsniveau richt de aandacht zich meer op de beheersing van de interne processen en in beperkte mate op de invloeden van buiten. Het is gericht op het aantoonbaar 'in control' zijn en wordt in het algemeen Enterprise Risk Management (ERM) genoemd. Bekende internationaal erkende raamwerken voor ERM zijn bijvoorbeeld Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO) 2017/ 2004 en ISO 31000.

Strategisch

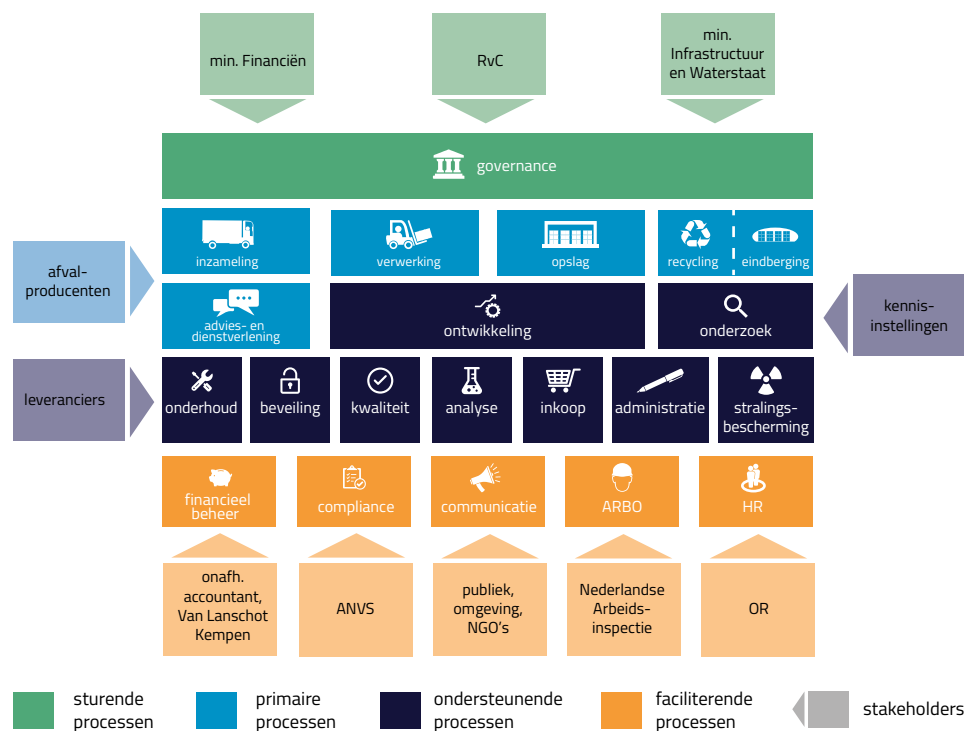
Op strategisch niveau richt de aandacht zich op de meer generieke ontwikkelingen van buiten de organisatie die de richting en, ultimo, het voortbestaan van de organisatie bepalen. Deze (niet-publieke) analyse van de risicocontour ligt ten grondslag aan de vijfjaarlijkse strategie-update en is onderdeel van een structurele reflectie van de RvC en directie. Daartoe is het noodzakelijk de definities, de methode en de scope vast te leggen. Er zijn verschillende benaderingen van het begrip risico in omloop. De klassieke definitie van risico als kans maal effect veronderstelt een nauwkeurige kwantitatieve omschrijving van zowel kans als effect. Dit is passend voor een technisch operationele omgeving. Op meer strategisch niveau is het begrip voor (kleine) kansen en (grote) effecten moeilijker te duiden. In hoofdstuk 4.1 Risicoparagraaf worden de risico's op de verschillende niveaus en de bijhorende beheersmaatregelen uitgebreider besproken.

2.4 Waarde voor de omgeving

In deze paragraaf wordt de waardeketen toegelicht waarin COVRA opereert en hoe COVRA daarmee waarde creëert en behoudt met en voor haar stakeholders.

2.4.1 De waardeketen

Zonder veilige en verantwoorde zorg voor het radioactief afval kan nucleaire technologie in Nederland niet bestaan. De belangrijkste maatschappelijke waarde die COVRA creëert, is dan ook de duurzame zorg voor radioactief afval in Nederland. Op die manier heeft COVRA een positieve impact op de moderne samenleving en een gezonde leefomgeving. COVRA werkt vanuit een langetermijngerichte afvalstrategie op basis van integrale ketenbenadering. COVRA biedt haar diensten aan vanaf het ontstaan van radioactief afval tot de uiteindelijke eindberging of vrijgave voor hergebruik na voldoende verval. Dit houdt onder andere in dat COVRA bekijkt waar dienstverlening op locatie mogelijk is en waar het als adviseur kan bijdragen aan het optimaliseren van de keten. Hierbij is het doel om in samenwerking met de ketenpartners tot praktische oplossingen te komen. De bedrijfsprocessen en de keten zijn in figuur 2.5 nader weer gegeven.

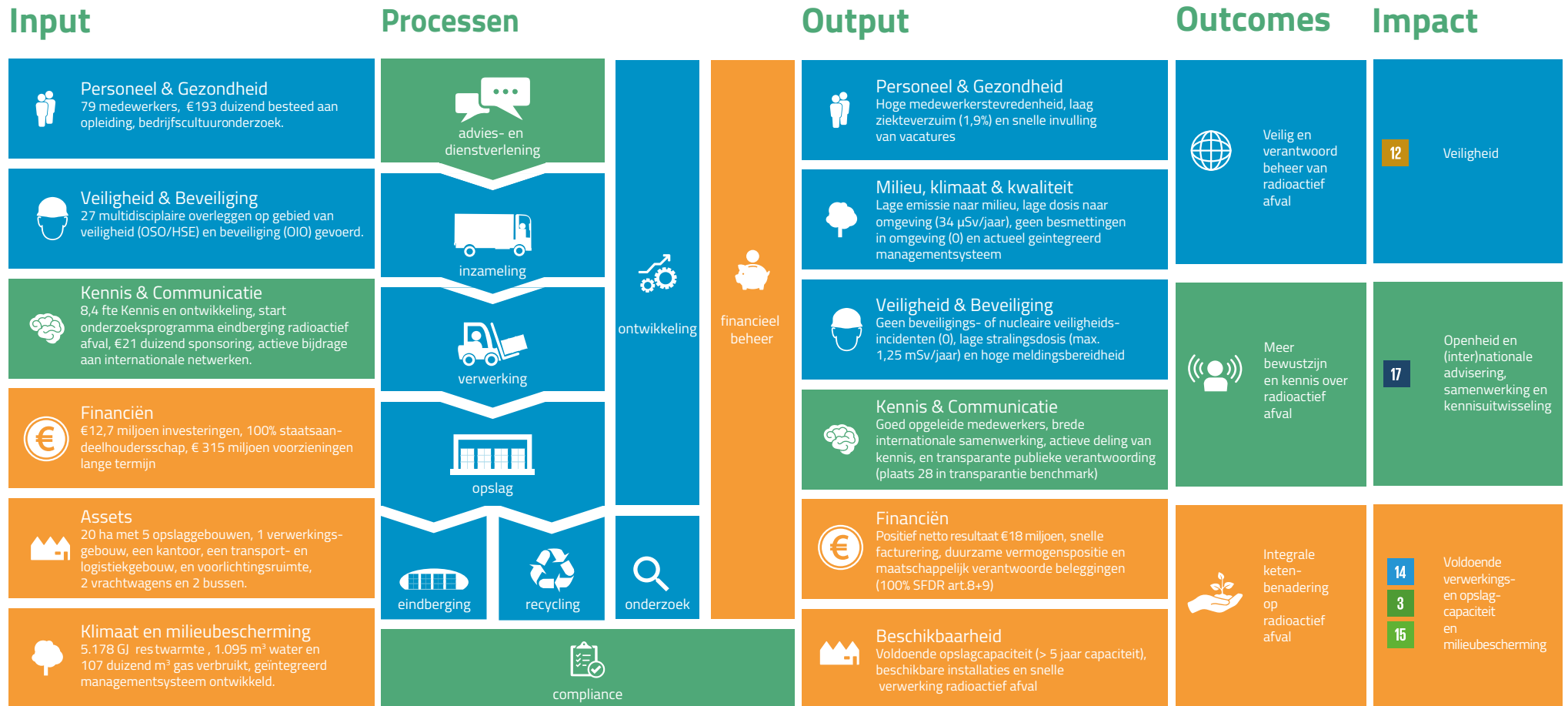

Figuur 2.5 Waardeketen

2.4.2 Waardecreatiemodel

Het waardecreatiemodel laat zien hoe COVRA met en voor stakeholders waarde creëert en behoudt. Hoe de middelen die ter beschikking staan, als *input* worden gebruikt in de *processen* en tot welke resultaten, de *output*, dit leidt. Hoe daarmee waarde wordt gecreëerd en behouden voor stakeholders en de maatschappij, de *outcomes*, en welke betekenis die heeft voor de maatschappij, de *impact*. Om de processen optimaal uit te kunnen voeren, investeert COVRA in sociale, economische en milieugerelateerde bronnen. Zo zet COVRA zich in om haar medewerkers gezond te houden en de juiste kennis en expertise in huis te halen en te

behouden. Voldoende financiële middelen zijn essentieel om de continuïteit te waarborgen. COVRA investeert blijvend in gebouwen, faciliteiten, netwerken en relaties om deze processen ook op de lange termijn uit te kunnen blijven voeren. Naast het verzamelen, verwerken en opslaan van radioactief afval, heeft COVRA een adviserende en dienstverlenende rol in de keten om op een verantwoordelijke en efficiënte manier te werk te gaan. Als laatste fungeert de organisatie als expertisecentrum voor radioactief afval en het beheer daarvan. Op die manier creëert COVRA waarde voor de verschillende stakeholders en voor de Nederlandse samenleving als geheel.

Figuur 2.6 Waardecreatiemodel

2.4.3 De langetermijnwaarde

Met de impact die COVRA creëert en behoudt (zie figuur 2.6, draagt COVRA bij aan het behalen van de Sustainable Development Goals (SDG's). Deze doelstellingen van de Verenigde Naties zijn opgesteld voor overheden, bedrijven en burgers om toe te werken naar een duurzame wereld in 2030.

Voorkomen van negatieve impact op mens en milieu

Doordat COVRA duurzaam zorgt voor radioactief afval in Nederland, voorkomt zij een negatieve impact van dit materiaal op de leefomgeving. Dankzij COVRA ligt het radioactief afval centraal opgeslagen in Nederland, op een veilige locatie en zwerft het niet rond. De dosis ioniserende straling blijft binnen alle wettelijke normen en wordt door het beleid van COVRA altijd zo beperkt mogelijk gehouden. COVRA voorkomt een negatieve impact op mens en milieu binnen drie doelstellingen van de SDG's.

Op het gebied van goede gezondheid en welzijn (doelstelling 3) draagt COVRA bij aan het uitsluiten van sterfgevallen en ziekten door radioactief afval in Nederland. Daarnaast heeft COVRA een essentiële rol bij bepaalde medische behandelingen, doordat COVRA de afvoer van radioactief afval dat vrijkomt bij de productie en toepassing van medische isotopen, op zich neemt. COVRA draagt verder bij aan doelstelling 14, leven in water, door de lozingen, die COVRA doet op de Westerschelde, ruim binnen de wettelijke veiligheidsnormen te houden. Deze lozingen worden zonder uitzondering in dit jaarrapport verantwoord. Daarnaast levert COVRA een contributie aan doelstelling 15, leven op land. Door zich ruimschoots te houden aan de toegestane stralingsdosis voorkomt COVRA negatieve impact op het nabijgelegen beschermd natuurgebied 't Sloe. COVRA sponsort bovendien het onderhoud van dit natuurgebied.

Reduceren van productie van radioactief afval

COVRA zet haar positie en kennis in om de productie van radioactief afval samen met de producenten zoveel mogelijk te reduceren. COVRA adviseert haar klanten in een zo vroeg mogelijk stadium over het afval, zodat het voldoet aan de wet- en regelgeving. Het afval wordt geconditioneerd voor de lange termijn en het afvalvolume wordt over de gehele keten geminimaliseerd. COVRA draagt op deze manier bij aan het beperken van de afvalproductie en geeft daarmee invulling aan SDG doelstelling 12, verantwoorde consumptie en productie.

Internationale samenwerking en kennisontwikkeling

COVRA werkt internationaal samen om kennis uit te wisselen met zusterorganisaties, overheden en afvalproducenten. De samenwerking vindt grotendeels plaats tussen Europese landen. De organisatie richt zich in haar internationale samenwerking onder meer op het

toepasbaar en beschikbaar maken van veilige verwerkingsroutes en –methodes voor landen waar veilige verwerkingsroutes nog minder ontwikkeld zijn, onder andere in het European Joint Programme on Radioactive Waste Management (EURAD)-project 'Routes'. Door deze manier van samenwerken ondersteunt COVRA SDG doelstelling 17, partnerschap om doelstellingen te behalen.

Integrale ketenbenadering van radioactief afval

COVRA werkt vanuit een langetermijnafvalstrategie en een integrale ketenbenadering. COVRA biedt haar diensten aan haar klanten aan vanaf het ontstaan van het afval tot en met de eindberging. Doordat COVRA betrokken is bij verschillende onderdelen van de afvalbeheerketen, kan aan het begin van de keten al rekening gehouden worden met de eisen die aan opslag en eindberging van het radioactieve afval worden gesteld. COVRA betreft haar klanten in het primaire proces door vooraf aan te geven wat de afvalspecificatie zijn en waarom. Daarvoor heeft zij een Requirements Management Systeem (RMS) ontwikkeld, zie hoofdstuk 4.2.4.1. Ontwikkeling. COVRA verricht audits bij haar klanten om te toetsen dat het afval geproduceerd en aangeboden wordt conform de afvalspecificaties.

Daarnaast adviseert COVRA haar klanten in een zo vroeg mogelijk stadium teneinde het afval in kwantiteit en kwaliteit te optimaliseren, zodat het eindproduct niet alleen voldoet aan de huidige wet- en regelgeving, maar ook zo goed mogelijk geconditioneerd is voor de lange termijn. COVRA richt zich op praktische oplossingen voor de klant in samenwerking met de klant. Vanaf de start van een traject zit COVRA aan tafel bij de klant om samen te zorgen voor een zo klein mogelijke hoeveelheid afval.

Meer bewustzijn en kennis over radioactief afval

Als kenniscentrum doet COVRA onderzoek naar radioactief afval en is internationaal actief om haar kennis te blijven vergroten. Doordat alle stappen van het beheer van radioactief afval bij COVRA zijn belegd, wordt de kennis op dit gebied zoveel mogelijk gebundeld. Mede hierdoor is de continuïteit van deze kennis gedurende de periode van bovengrondse opslag geborgd. Met het oog op de toekomst zet COVRA zich in om met een oplossing te komen voor de langetermijnopslag van afval. De eerste 100 jaar wordt het afval bovengronds opgeslagen. Wat er na die 100 jaar gebeurt, wordt door COVRA in samenwerking met internationale partijen onderzocht.

COVRA stelt haar kennis en expertise beschikbaar aan de omgeving. Dat doet ze onder andere door middel van een informatieve website en uiteenlopende activiteiten in het bezoekerscentrum. Het bezoekerscentrum fungeert als voorlichtingsruimte, van waaruit rondleidingen door de opslaggebouwen worden georganiseerd en waar naast informatie over radioactief afval ook kunst tentoongesteld wordt.

COVRA

E

SE 2003

-

2

1

3. Materiële thema's

Dit hoofdstuk behandelt de in hoofdstuk 2 geïdentificeerde materiële thema's. Per thema wordt ingegaan op ontwikkelingen, trends en over 2023 behaalde resultaten. Naast deze onderwerpen is in paragraaf 3.6 een tabel opgenomen waarin de managementaanpak per materieel onderwerp is samengevat en is een tabel opgenomen met Key Performance Indicators (KPI's) per materieel onderwerp.

3.1 Veiligheid

Veiligheid is het fundament onder de werkzaamheden van COVRA. COVRA streeft naar een hoog niveau van veiligheid in de bescherming van mens en milieu. Veilig werken is een vanzelfsprekend uitgangspunt waar voortdurend op gestuurd wordt. COVRA stimuleert medewerkers om zich te ontwikkelen en proactief te denken en te handelen op het gebied van veiligheid.

Trends en ontwikkelingen

Zoals de schaal van Richter wordt gebruikt om aardbevingen in te schalen, wordt de INES-schaal internationaal gehanteerd om de ernst van storingen in nucleaire installaties te duiden. De schaal kent zeven niveaus (1-7). Er hebben in 2023 bij COVRA geen incidenten plaatsgevonden met een (nucleaire) veiligheidsrelevantie binnen deze schaal.

De wettelijke toegestane limiet voor radiologische medewerkers is 20 millisievert per jaar (mSv) in categorie A en 6 mSv per jaar voor categorie B medewerkers. COVRA hanteert zelf een interne richtlijn van maximaal 6 mSv per jaar voor alle radiologische medewerkers. In 2023 zijn de opgelopen doses van radiologische medewerkers ruim onder deze richtlijnen gebleven. De gemiddelde dosis onder radiologische werknemers was 0,17 mSv en de maximaal opgelopen dosis was 1,25 mSv. Deze waarden zijn vergelijkbaar met 2022 (resp. 0,21 mSv en 1,42 mSv).

Veiligheid wordt uitgedragen door directie en management. COVRA heeft in 2023 de implementatie van het kwaliteitsborgingsysteem Integraal Management Systeem (IMS) afgerond. Het IMS is gebaseerd op de processen van COVRA en ondersteunt de beheersing van risico's. Beleid en doelstellingen krijgen integraal vorm, zodat medewerkers weten wat er van hen wordt verwacht op het gebied van veiligheid. Het werkvergunningstelsel, voor activiteiten die niet in procedures zijn beschreven, is hier een belangrijk onderdeel van.

Opleiding en training van de medewerkers zijn een belangrijke basis voor een gezonde veiligheidscultuur. De veiligheidsopleidingen, zoals de EHBO- en BHV-training, hebben in 2023 weer plaatsgevonden. Daarnaast is aandacht besteed aan stralingsveiligheid met een brush-up voor stralingsdeskundigen op het niveau van (Algemeen) Coördinerend Deskundige. Onze veiligheidscultuur staat niet op zichzelf, maar is onderdeel van de bredere organisatiecultuur. Het gaat immers om gedrag, normen en waarden. Daarom is in 2023 gestart met een training 'Veilig Vakmanschap'. Alle operationeel leidinggevendenden zijn getraind in een programma van zes lesdagen. Onderdelen als wetgeving en Plan, Do, Check, Act (PDCA), risicobewustzijn, begeleidingen toezicht maken hier bijvoorbeeld onderdeel van uit. Maar ook onderwerpen als communicatie, coaching en persoonlijk leiderschap komen aan bod.

Voortdurende focus op veiligheid

COVRA voldoet aan de veiligheidseisen die zijn vastgelegd in artikel 11 van de Regeling Nucleaire Veiligheid Kerninstallaties. Om de veiligheid continu te kunnen verbeteren, wordt het melden van (potentieel) gevaarlijke situaties en incidenten gestimuleerd. In 2023 zijn er 58 HSE (Health, Safety, Environment) meldingen gedaan, ten opzichte van vijftig in 2022. De risico's daarvan zijn met de risicograafmethode van Fine & Kinney beoordeeld. Als onderdeel van een breder veiligheidsprogramma is het Operationeel Storingsoverleg (OSO) geëvalueerd. Dit heeft geleid tot een andere invulling van het OSO: een bredere vertegenwoordiging vanuit de organisatie neemt nu deel in een HSE-commissie. De frequentie van dit overleg is maandelijks. De evaluatie van de HSE-meldingen is een vast en blijvend onderdeel van dit overleg.

Risico-inventarisaties en -evaluaties (RI&E) vormen de basis voor het verkrijgen van inzicht in de (arbo)veiligheid van het werken met de processen en installaties. In 2019 is een algemene RI&E uitgevoerd in samenwerking met externe deskundigen van de Arbo Unie. Maatregelen uit het resulterende plan van aanpak zijn grotendeels uitgevoerd, waarbij in 2023 nadere (verdiepende) risico-inventarisaties zijn opgesteld voor bijvoorbeeld het Afvalverwerkingsgebouw (AVG).

In aanvulling op de RI&E worden iedere vijf en tien jaar meer fundamentele veiligheids-evaluaties uitgevoerd. Dit zijn omvangrijke en begeleide zelfevaluaties die naast veiligheid ook de technische uitgangspunten voor het ontwerp van systemen en installaties toetsen ten opzichte van de huidige stand der techniek. Deze periodieke evaluaties zijn wettelijk verplicht voor nucleaire vergunninghouders. In 2020 is de 10-jaarlijkse evaluatie (10EVA) uitgevoerd over de periode 2009 – 2018. De belangrijkste conclusie van deze 10EVA is dat er geen bevindingen zijn die een directe of grote impact hebben op de veiligheid en daardoor acute actie vereisen. Op een aantal aspecten scoort COVRA zelfs boven de norm. In 2021 heeft de toezichthouder ingestemd met het implementatieplan voortvloeiend uit de 10EVA. COVRA is vervolgens direct gestart met de uitvoering van de daarin genoemde optimalisaties, die in 2023 een vervolg hebben gekregen en in 2024 zullen worden afgerond.

Tenslotte is COVRA in 2023 gestart met de 5-jaarlijkse evaluatie die meer het karakter heeft van een interne audit op de aantoonbare naleving van zowel interne beleidsregels als wetgeving.

Beveiliging

Hoewel zelf geen materieel onderwerp, is beveiliging (fysieke beveiliging en cyber security) een belangrijke voorwaarde voor veiligheid. Het aanpassen van systemen op veranderende cyberdreigingen is een doorlopend en groeiend proces. De oorlog in Oekraïne heeft geresulteerd in een verhoogde (cyber-)dreiging. Private partners en ook overheidspartners, zoals bijvoorbeeld het Nationaal Cyber Security Centrum, houden de vitale sectoren continu op de hoogte en beveiligingsmaatregelen worden genomen passend bij de aard van de dreiging en passend bij COVRA. Ook in dit afgelopen jaar zijn diverse wijzigingen in het beveiligingspakket door de toezichthouder, ANVS, beoordeeld en goedgekeurd. Er wordt blijvend veel aandacht besteed en geïnvesteerd in cybersecurity. De IT-infrastructuur is verder versterkt om werken op afstand en faciliterende processen, zoals financiën, in de 'cloud' veilig mogelijk te maken. Aan de awareness van de medewerkers is aandacht besteed door workshops en testen met phishing-mails. Er is een nieuwe stap gezet in cyber awareness in combinatie met e-learning. De versmelting van fysieke beveiliging en cybersecurity is een doorgaande ontwikkeling. De beveiliging van de bouwactiviteiten van het nieuwe multifunctionele opslaggebouw vragen een voortdurende aanpassing en toepassing van creatieve oplossingen. Deze ervaringen worden gebruikt bij volgende projecten.

3.2 Voldoende opslag- en verwerkingscapaciteit

COVRA wil als professioneel industrieel bedrijf en als integrale en betrouwbare nucleaire dienstverlener een oplossing hebben of creëren voor iedere aangeboden radioactief afvalstroom. Het primaire proces bestaat dan ook uit de veilige en bedrijfsmatige inzameling, verwerking en opslag van alle aangeboden categorieën radioactief afval.

Een groot deel van de verwerkingsinstallaties voor laag- en middelradioactief afval in het AVG en het opslaggebouw voor middel en laag radioactief afval (LOG) dateren uit begin jaren negentig toen COVRA zich in Borssele vestigde en zijn nu ongeveer 30 jaar oud. Later werden er nog opslaggebouwen voor containers (COG) en verarmd uranium (VOG-1 en VOG-2) gerealiseerd. Het gebouw voor het hoogradioactief afval, het HABOG, is inmiddels bijna 20 jaar oud. In de loop der jaren zijn veel verbeteringen en upgrades doorgevoerd, maar het basisontwerp van de gebouwen is onveranderd. Omdat in de afgelopen 30 jaar de aangeboden afvalstromen wel veranderd zijn in hoeveelheden en samenstelling, toetst COVRA met regelmaat op de verwerkingsprocessen en opslagvoorzieningen nog steeds adequaat zijn en waar mogelijk een uitbreiding van de infrastructuur en/of het vernieuwen van verwerkingsinstallaties en opslaggebouwen kansen biedt. Of waar ze gewoon slimmer gebruikt kunnen worden.

Vrijwel alle bestaande opslagvoorzieningen voor radioactief afval zijn modulair opgebouwd, wat stapsgewijze uitbreiding mogelijk maakt. Voor de meeste standaardafvalstromen is voor de komende jaren nog voldoende opslagcapaciteit beschikbaar. Voor de afvalstromen waar dit niet voor van toepassing is, wordt geïnvesteerd in extra opslagcapaciteit (uitbreiding HABOG en MOG). Dit wordt in de volgende paragraaf nader toegelicht.

Trends en ontwikkelingen

In 2020 is gestart met de realisatie van een nieuw opslaggebouw voor onder andere emballage en transportvoorzieningen. Het bestaande transport- en logistiekgebouw (TLG) was verouderd, voldeed niet meer aan de eisen voor de opslag van emballage en werd in de loop van de tijd ook te klein. De behoefte aan opslagcapaciteit voor emballage neemt onder andere toe door de oplopende levertijd van gespecialiseerde verpakkingen. Eén van de lessen uit de COVID-pandemie is aandacht besteden aan de kritische voorraad om de dienstverlening te kunnen garanderen. In 2022 is gestart met de bouw van het nieuwe TLG. In 2023 is de oplevering en inbedrijfstelling gerealiseerd.

In het AVG zijn in 2021 de twee verbrandingsovens definitief uit bedrijf genomen. Het afval dat hierin werd verwerkt, wordt nu opgeslagen in afwachting van het beschikbaar komen van nieuwe thermische verwerkingscapaciteit. Na een gedetailleerde scenario- en haalbaarheidsanalyse van een elektrische plasmaverbrandingsoven is een start gemaakt het opstellen van onder andere een projectplan, een basisontwerp van het primaire proces alsmede het gebouw, de basisvoorzieningen en het logistieke proces. In 2022 is de pre-project fase en een value-engineering fase opgeleverd. In 2023 zijn deze studies goedgekeurd en is gestart met de definitiefase van dit project.

Binnen enkele jaren (2027) is er extra capaciteit nodig voor een speciaal hoger stralend deel van het historische middelradioactieve afval van NRG. Ook is er op termijn behoefte aan opslagvoorzieningen voor zware en grote componenten als gevolg van de ontmanteling van nucleaire installaties en mogelijk het afval van de voorziene nieuwe thermische verwerkingsinstallatie. In het kader hiervan is in 2022 een vergunning aangevraagd voor de realisatie van een nieuw multifunctioneel opslaggebouw (MOG). De vergunningverlening was in juni 2023 rond. In september 2023 kon gestart worden met de bouw. De oplevering van het MOG staat gepland in 2025.

3.3 (Inter)Nationale advisering, samenwerking en kennisuitwisseling

Het nucleaire landschap van Nederland is met initiatieven op het gebied van nucleaire energie en op medisch terrein volop in beweging. Kennis van het radioactief afval is nodig om deze initiatieven te ondersteunen en te zorgen voor een verantwoorde en veilige oplossing voor het afval dat daarbij ontstaat. Reeds bij de ontwikkeling van de initiatieven dient rekening gehoud-

en te worden met de eisen die door beheer van afval gesteld worden, nu en in de toekomst. Ook op het gebied van eindberging zijn er internationaal gezien veel ontwikkelingen. De komende jaren worden in het buitenland de eerste eindbergingen voor hoogradioactief afval in gebruik genomen. COVRA volgt de nationale en internationale ontwikkelingen in het nucleaire landschap op de voet en hecht grote waarde aan internationale samenwerking.

Trends en ontwikkelingen

Er zijn de afgelopen jaren twee thema's die internationaal gezien opvallen. Ten eerste heeft Nederland vanwege de klimaatverandering de ambitie om de elektriciteitsproductie in 2050 CO₂-neutraal te maken. Kernenergie kan daaraan een belangrijke bijdrage leveren. In Nederland en daarbuiten worden serieuze plannen gemaakt voor nieuwe kerncentrales. Tegelijkertijd zijn er landen in Europa die nucleair uitfaseren en is er internationaal aandacht voor ontmanteling van nucleaire installaties en de financiering die hiermee gemoeid is. Ook is er aandacht voor de ontwikkeling van 'Small Modular Reactors' (SMR's) en alternatieve splijtstoffen en kweekstoffen, zoals thorium. Ook de productie van medische isotopen voor diagnose en nieuwe toepassingen staat volop in de aandacht. De ontwikkeling van PALLAS, een nieuwe onderzoeksreactor bij NRG in Petten, en van SHINE, de mogelijk nieuwe fabriek voor de productie van medische isotopen op basis van versnellers, kan zeker niet los gezien worden van de internationale context. Dit vraagt om forse investeringen in het (her-)opbouwen van een toekomstbestendige nucleaire (kennis-) infrastructuur, onder andere door gericht te investeren in onderwijs, onderzoek en innovatie. Op het gebied van radioactief afvalverwerking springen met name de ontwikkelingen op het gebied van eindberging in het oog, met projecten in Finland waar een eindberging gebouwd wordt die volgens planning in 2025 in gebruik wordt genomen, Zweden waar de bouwvergunning door de overheid is gegeven, en Frankrijk waar in 2022 de bouwvergunning voor Cigéo, de Franse eindberging, is ingediend.

Advisering en dienstverlening

De producent van radioactief afval draagt zorg voor het op de juiste manier verpakken van het afval en biedt het afval conform vigerende wet- en regelgeving en acceptatievoorwaarden aan voor transport door en naar COVRA. Waar gewenst biedt COVRA haar diensten aan. Dit houdt onder andere in:

- bij nieuwe en gewijzigde afvalstromen ondersteuning, begeleiding en sturing bieden bij het realiseren van efficiënte, veilige en pragmatische oplossingen voor deze afvalstromen.
- ontzorgen met betrekking tot radioactiefafvalmanagement door het aanbieden van diensten bij COVRA en/of op locatie, het overnemen van specifieke taken of het naar

voren opschuiven van COVRA in de keten. Door deze voorwaartse ketenintegratie kan de klant zich maximaal focussen op de kernactiviteiten.

- ondersteuning en begeleiding bieden bij het continu verbeteren van het radioactiefafvalmanagement van bron tot eindoplossing.

Ook internationaal gezien bekleedt COVRA een adviesfunctie. Zo is COVRA onder andere lid van de adviescommissie van Dansk Dekommissionering⁶, de Deense zusterorganisatie van COVRA. De adviescommissie is in 2023 bijeengekomen om Dansk Dekommissionering te adviseren over het karakteriseren van historisch afval, kennismanagement en opzet van een onderzoeksprogramma.

Kennisuitwisseling en samenwerking

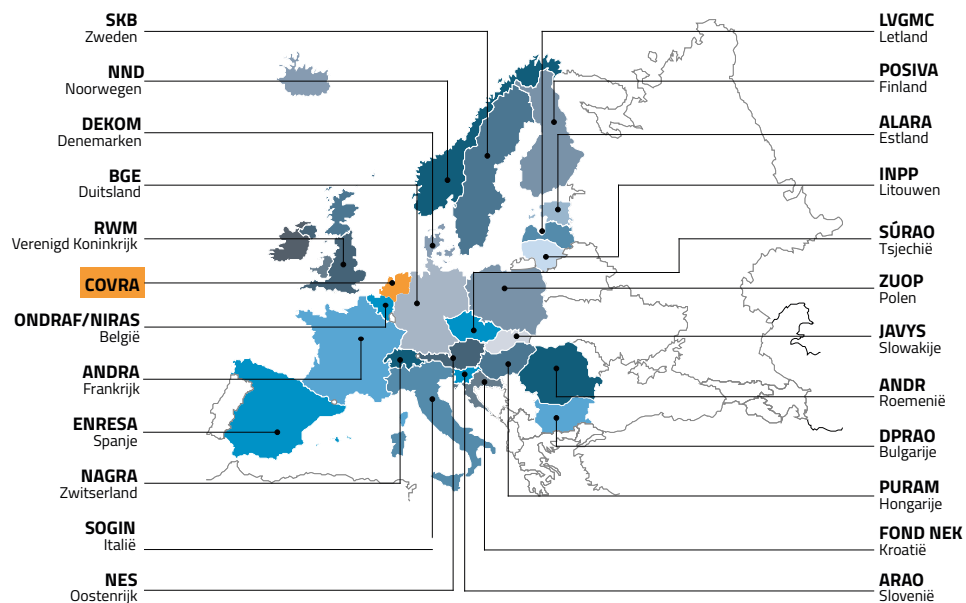
COVRA is een expertisecentrum als het gaat om het beheer van radioactief afval en stelt haar kennis graag extern beschikbaar. COVRA ondersteunt de door de nucleaire sector opgerichte 'Nuclear Academy'. De 'Nuclear Academy' gaat de ontwikkeling van nucleaire curricula in het mbo en hbo ondersteunen. COVRA heeft in 2023 dertien wetenschappelijke publicaties over eindberging gedeeld, alsook een database met gegevens over zoutformatie in Nederland en het jaarrapport.

COVRA leverde een belangrijke bijdrage aan de eerste ARTEMIS-missie⁷ die voor het eerst in Nederland plaats vond, deels in Den Haag, deels bij COVRA. Deze missie in november ging over radioactief afval. Een team van internationale experts onder de vlag van het Internationaal atoomenergieagentschap (IAEA) onderzocht hoe het beheer van radioactief afval en verbruikte splijtstoffen in Nederland is geregeld. Het Nederlandse Artemis team bestond uit de ANVS, het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, het ministerie van Financiën en COVRA. Het eindrapport van de missie wordt in het voorjaar van 2024 verwacht.

Voor de versterking van de nucleaire kennis- en innovatiestructuur is in 2023 incidenteel €65 miljoen euro uit het Klimaatfonds gereserveerd, tot en met 2030. COVRA heeft geholpen een meerjarig missiegedreven innovatieprogramma (MMIP) voor kernenergie op te stellen waarin de onderbouwing voor deze middelen wordt gegeven. De focus binnen het meerjarig programma ligt op 'human capital' en onderwijs, onderzoek en innovatie. COVRA neemt gericht deel aan internationale werkgroepen en platforms en deelt informatie projectmatig met zusterorganisaties, onderzoeksinstituten en internationale organisaties (IAEA, Europese Commissie, OESO-NEA en ERDO). In 2023 was COVRA lid van het wetenschappelijk comité van de internationale conferentie geologische berging (ICGR-7) die in mei 2024 in Busan, Zuid-Korea wordt gehouden. Het internationaal veiligheids- en storingsoverleg (IOSO), een jaarlijks overleg waar internationaal informatie op veiligheidsgebied wordt uitgewisseld, werd in 2023 niet gehouden. De 'Club of Agencies', een halfjaarlijks overleg tussen het

6. www.dekom.dk

management van de afvalorganisaties in Europa (figuur 3.1), heeft tweemaal plaatsgevonden; bij NND in Noorwegen en bij de Europese Commissie in Luxemburg. Voor een meer volledig overzicht van deelname in lidmaatschappen en deelname aan internationale fora zie bijlage 3.

Figuur 3.1 Overzicht van deelnemende organisaties aan de Club of Agencies

Kennismanagement

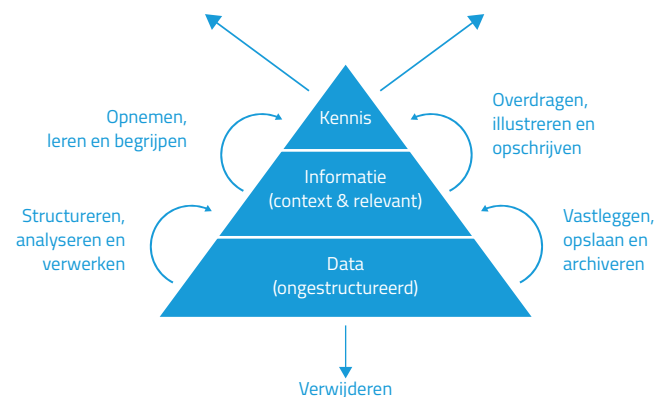
In 2023 is verder gewerkt op het gebied van kennismanagement. In de strategische verkenning van COVRA voor 2020–2025 staan kennis en informatie centraal. Om de strategie uit te voeren gaat COVRA haar kennismanagement versterken.

Technopolis⁸ heeft een verkenning gedaan en onderzoek gedaan naar de kennisbehoefte binnen COVRA. Een eindrapport dat aanbevelingen beschrijft voor vervolgstappen om het kennismanagement te verbeteren, is begin 2023 opgeleverd. Op basis van de verkenning van Technopolis heeft COVRA een werkgroep die het kennismanagement binnen COVRA gaat

7. Integrated Review Service for Radioactive Waste and Spent fuel Management, Decommissioning and Remediation van de IAEA. www.iaea.org

8. www.technopolis-group.com

HRM/ kennisbeheer < Ontastbare/impliciete kennis: ervaring en vaardigheden ↔ Tastbare/expliciete kennis: kennis die je kunt vastleggen > IM / informatiebeheer

Figuur 3.2 De kennispiramide: het proces van data en informatie naar kennis en de relaties daartussen

versterken. Door te structureren wordt bepaald, welke informatie en kennis die belangrijk is voor de bedrijfsdoelstellingen op de korte en lange termijn, en hoe die kennis nu beheerd en overgedragen wordt. Het eerste doel is om van de ad hoc naar een programmatische fase te komen. Dit wordt in 2024 verder vormgegeven.

3.4 Openheid

COVRA is trots op wat zij doet en laat dat graag zien. Daarom is COVRA open en transparant in al haar activiteiten en maakt ze onderdeel uit van haar leefomgeving.

Trends en ontwikkelingen

In 2023 waren op het gebied van openheid en communicatie twee thema's belangrijk voor COVRA:

1. Groeiende belangstelling voor nucleaire technologie

Door de ambities van het kabinet om twee nieuwe kerncentrales te bouwen, staat nucleaire technologie weer volop in de aandacht. Radioactief afval en COVRA krijgen daardoor in toenemende mate aandacht van de media en ook de interesse in een bezoek aan COVRA groeit. Dit vraagt capaciteit van COVRA op het gebied van communicatie, zeker voor bedrijfsbezoeken. In 2021 is onderzoek uitgevoerd naar hoe de rondleidingen beter kunnen aansluiten bij de interesses van jongeren. De bevindingen en de wensen van rondleiders en het communicatieteam zijn in 2022 verwerkt in een projectvoorstel en businesscase om de voorlichtingsruimte een update te geven. Medio 2022 is in

overleg met EPZ besloten dat, in het licht van de nucleaire revival, een gezamenlijk initiatief in de vorm van een 'nuclear experience center', de voorkeur heeft. Daarvoor is in 2023 een onderzoek onder stakeholders uitgevoerd. Als dit voldoende draagvlak biedt, wordt op basis daarvan een projectplan uitwerkt.

2. Versterken van sociale media

COVRA is actief op Facebook, Instagram, LinkedIn en YouTube en X. Sociale media kunnen betrokkenheid en begrip creëren voor wat COVRA doet, hoe ze dat doet en waarom. Ook zijn sociale media een uitstekend middel om interactie met het publiek aan te gaan. Door informatie over de activiteiten te verstrekken en vooral het maatschappelijk belang te benadrukken, wil COVRA een positievere associatie rondom radioactief afval bewerkstelligen. In 2023 is ingezet op online naamsbekendheid, een groter bereik op de kanalen en op meer videocontent met verdiepende verhalen op YouTube.

Externe communicatie

Bezoeken

Het is voor iedereen die dat wil, mogelijk om een bezoek te brengen aan COVRA. In 2023 hebben in totaal 3.306 personen COVRA bezocht. De voorstelling van het Zeeland Nazomer-festival, die eind augustus op het terrein van COVRA te zien was, was goed voor 944 bezoekers. De jaarlijkse "Stralende week" waarin leerlingen, docenten en technisch onderwijs-assistenten in het "Ioniserende Stralend Practicum" aan de slag gaan met ioniserende straling, vond ook in 2023 weer plaats bij COVRA. Daarnaast heeft COVRA bijdragen aan congressen en symposia op het gebied van straling en nucleaire techniek. Brandweerkorpsen brachten frequent een bezoek aan COVRA om zich te trainen in de omgang met radioactieve stoffen. Ook kwamen delegaties van nationale en regionale politieke partijen naar COVRA.

Sponsoring

COVRA ondersteunt een aantal culturele instellingen, waaronder de Zeeuwse musea. Dit gebeurt door sponsoring en door het beschikbaar stellen van depotruimtes en noodopslag. COVRA heeft afgelopen jaar ook een aantal lokale activiteiten in de gemeente Borsele financieel ondersteund, zoals het landschapspark Borsele, en een aantal kleinere initiatieven in de regio.

Kunst van het bewaren

Sinds 2005 vinden er regelmatig exposities plaats in de hal van het kantoorgebouw van COVRA. Deze exposities sluiten aan bij de traditie van COVRA om te communiceren met kunst. Ook stelt COVRA al ruim vijftien jaar ruimte die onbruikbaar is voor de opslag van radioactief afval beschikbaar aan Erfgoed Zeeland en de Vereniging Zeeuwse Musea. Dat is voor hen

gunstig, want de behoefte aan goede voorzieningen om Zeeuws erfgoed te kunnen bewaren blijft actueel. Het Maritiem Museum Zeeland fungeert als deponhouder en heeft het initiatief genomen om de presentatie van het museumdepot in het LOG te verbeteren. Begin 2024 is deze vernieuwing feestelijk onthuld.

Transparant

COVRA is samen met andere nucleaire organisaties lid van de Vereniging Nucleair Nederland. Doel van de vereniging is om informatie over nucleaire technologie en de nucleaire sector te delen; met elkaar en met de buitenwereld. COVRA legt op grond van de Kew verantwoordelijkheid af aan nationale en internationale toezichthouders. Daarnaast wil COVRA, onder andere via dit jaarrapport, ook verantwoording afleggen aan de samenleving. De organisatie wil zichtbaar zijn in de samenleving en een positieve dialoog over radioactief afval stimuleren. Dat vraagt om een actief communicatiebeleid, waarin ook de dialoog met de stakeholders wordt gezocht. COVRA houdt in haar jaarverslaggeving rekening met maatschappelijke ontwikkelingen en thema's en stemt de inhoud daarvan af met belanghebbenden (zie ook hoofdstuk 2 Interacties met de omgeving). Het Jaarrapport 2022 is in 2023 beoordeeld in de Transparantie Benchmark van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Het ministerie laat de benchmark elke twee jaar uitvoeren, omdat de overheid en andere stakeholders het belangrijk vinden dat Nederlandse bedrijven transparant zijn over hun activiteiten en beleid op maatschappelijk vlak. Aan de benchmark doen bijna alle staatsdeelnemingen, grote Nederlandse bedrijven en universiteiten mee. Het Jaarrapport 2022 eindigde in 2023 op de 28^e plaats in het totaal-klassering en werd zelfs 3^e binnen de sector dienstverlening. Daar is COVRA natuurlijk trots op.

Wet Open overheid

In november 2022 werd het hoger beroep van LAKA tegen de eerdere uitspraak van de Rechtbank van Amsterdam behandeld. Waar het beroep over ging, is de vraag of COVRA wel of niet onder de Wet open overheid (Woo) valt. In de Woo, voorheen Wob, is het recht op informatie geregeld over alles wat de overheid doet. Op basis van de wet kunnen overheidsorganisaties gevraagd informatie openbaar te maken. Overheidsorganisaties zijn bijvoorbeeld de Rijksoverheid, een ministerie, gemeenten, provincies en waterschappen. De Raad van State heeft in januari 2023 uitspraak gedaan in het hoger beroep en geoordeeld dat COVRA geen overheidsorganisatie is en COVRA zelf dus niet onder de wet valt. COVRA heeft wel een deels publieke taak namens de overheid. Informatie over de uitvoering van die taak valt wel onder de Woo. Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en COVRA zijn in gesprek om de reikwijdte en diepgang van de informatiebehoefte te definiëren.

Interne communicatie

Het is belangrijk om ook intern actief, open en transparant te communiceren en de medewerkers van alle relevante bedrijfsactiviteiten op de hoogte te houden. Bij grotere pro-

jecten is er structureel aandacht voor de (interne) communicatie. Naast het delen van regelmatige nieuwsberichten is het ook belangrijk dat eventuele overlast of introductie van nieuwe werkwijzen of systemen communicatief goed wordt begeleid. Voor nieuwsberichten heeft COVRA een wekelijkse nieuwsbrief, de Nieuwsflits. Daarin worden de activiteiten, projecten en ontwikkelingen van de afgelopen week toegelicht. COVRA onderzoekt hoe de interne nieuwsberichtgeving en de interne communicatie verder kan worden verbeterd. Een van de mogelijkheden is een intranet. In 2023 is gestart met een project dat de ontwikkeling van een intranet voor COVRA in kaart brengt. In 2024 wordt een besluit daarover genomen. Andere middelen voor interne communicatie zijn personeelsbijeenkomsten, toolboxes en verschillende afdelings- en werkoverleggen.

3.5 Klimaat- en milieubescherming

De zorg voor radioactief afval is in Nederland aan strenge regels gebonden. Die regels zijn vastgelegd in de Kernenergiewet en de daarvan afgeleide Algemene Maatregelen van Bestuur, Regelingen en een ANVS-verordening, en deze stellen hoge eisen aan de kwaliteitsbeheersing bij COVRA.

Beton

Om de kwaliteit van het door COVRA zelf geproduceerde beton, met sterkteklasse C35/45, te kunnen garanderen, worden er diverse beproevingen gedaan op de betonspecie. Hierbij wordt zetmaat, temperatuur, soortelijk gewicht, luchtgehalte en de water-cementfactor bepaald. Betonkubussen worden gemaakt en bewaard volgens NEN-EN 12390-2 ten behoeve van de druksterktemetingen, die na 28 dagen volgens NEN-EN 12390-3 met een gecertificeerde drukbank worden uitgevoerd. De druksterkte moet hoger zijn dan 45 N/mm² en is onder andere van belang voor de stabiliteit van de stapeling van het geconditioneerde afval in het LOG. Het geeft ook informatie over de kwaliteit van de insluiting van het afval. Dit is tevens de reden dat het beton voldoet aan milieuklasse XA3/XS2. Sinds 2012 is het productieproces van beton KIWA-gecertificeerd.

Richtlijnen en emissies

In de nucleaire beleidssector worden richtlijnen voor niet-reactorfaciliteiten, waartoe COVRA behoort, veelal afgeleid van de richtlijnen voor vermogensreactoren op basis van het 'graded approach'-principe. In de praktijk betekent dit dat de strengste regels toegepast worden, tenzij men expliciet kan aantonen dat deze niet van toepassing zijn. Het onderscheid tussen regels, richtlijnen, aanbevelingen en handreikingen is in ontwikkeling. Dit zou kunnen leiden tot extra eisen en toezichtsdruk. COVRA neemt deel aan overleggen met de IAEA, de OESO-NEA en Euratom om richtlijnen realistisch aan te laten sluiten op nucleaire installaties zonder reactor.

COVRA streeft ernaar de milieubelasting zo laag als redelijkerwijs mogelijk te houden, zowel voor stralingsemisies aan haar terreingrens als voor conventionele lozingen. Buiten het COVRA-terrein zijn geen radiologische besmettingen meetbaar sinds het begin van de activiteiten van de organisatie. De stralingsniveaus aan de terreingrens zijn dermate laag dat er geen milieueffecten uit kunnen voortkomen. Een belangrijke KPI voor COVRA is de hoogte van radiologische emissies. In 2023 waren alle radiologische emissies lager dan de vergunde limieten.

Overzicht CO ₂ -emissies			2023 Heel jaar		
Type emissiestroom scope 1	Aantal	Eenheid	Conversiefactor (G CO ₂ per eenheid)	Uitstoot (ton CO ₂)	
Gasverbruik	106.631	m ³	1.779	189,7	48%
Brandstofverbruik wagenpark - diesel	11.048	liter	2.474	27,3	7%
Totaal scope 1				217,0	
Type emissiestroom scope 2	Aantal	Eenheid	Conversiefactor (G CO ₂ per eenheid)	Uitstoot (ton CO ₂)	
Elektriciteitsverbruik PZEM	2.921.020	kWh	0	0,0	0%
Restwarmte zonder bijstook	5.178	GJ	7.900	40,9	10%
Totaal scope 2				40,9	
Type emissiestroom scope 3	Aantal	Eenheid	Conversiefactor (G CO ₂ per eenheid)	Uitstoot (ton CO ₂)	
Zakelijk vervoer - trein internationaal	-	km	-	0,1298	0%
Vliegreizen <700 km	1.210	km	234	0,28319	0%
Vliegreizen 700-2500 km	31.622	km	172	5,43898	1%
Vliegreizen >2500 km	44.608	km	157	7,00341	2%
Woon-werkverkeer	663.691	km	193	128,1	32%
Totaal business travel				140,9	35%
Totale emissies scope 1, 2 en 3				398,9	100%

Tabel 3.1 CO₂ footprint – detail 2023

Klimaatimpact

COVRA streeft ernaar open en transparant verslag te doen van haar activiteiten en de consequenties daarvan. Daarin past ook het belang van transparantie over de bijdrage van de organisatie aan het beheersen van de klimaatverandering. COVRA probeert haar impact op klimaatverandering te beperken. In 2019 heeft COVRA een energieonderzoek uitgevoerd. In dit onderzoek is het energieverbruik per bedrijfs onderdeel nader in kaart gebracht en is in 2020 gekeken waar mogelijk verdere energiebesparing gerealiseerd kan worden en deze maatregelen worden doorgevoerd. Het energierapport is een leidende parameter voor de geplande modernisering van de energie en luchtbehandeling van het kantoorgebouw in 2024.

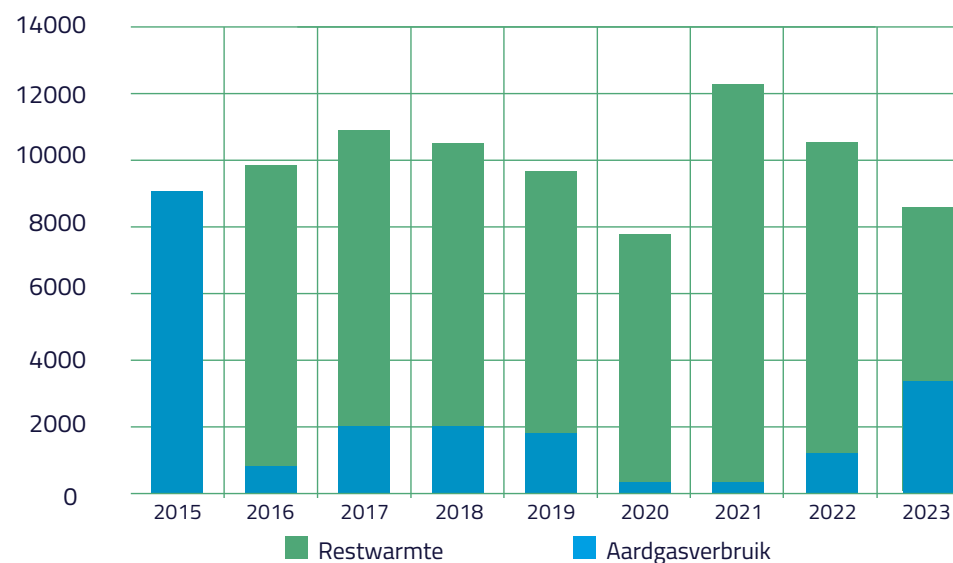
Voortgang jaarlijkse CO ₂ -emissies in tonnen					
Type emissiestroom scope 1	2019 Heel jaar	2020 Heel jaar	2021 Heel jaar	2022 Heel jaar	2023 Heel jaar
Gasverbruik	108,4	22,1	21,4	72,1	189,7
Brandstofverbruik wagenpark - diesel	49,1	47,1	38,1	29,6	27,3
Totaal scope 1	157,5	69,2	59,5	101,7	217
Type emissiestroom scope 2					
Elektriciteitsverbruik PZEM	624,3	-	-	-	-
Restwarmte zonder bijstook	68,3	66,5	104,3	73,3	40,9
Totaal scope 2	692,6	66,5	104,3	73,3	40,9
Type emissiestroom businessreizen					
Zakelijk vervoer - trein internationaal	-	-	0,04	0,25	0,13
Vliegvluchten <700 km	-	0,2	-	0,1	0,3
Vliegvluchten 700-2500 km	10,2	1,2	3,8	6,0	5,4
Vliegvluchten >2500 km	4,5	1,1	-	3,0	7,0
Woon-werkverkeer	114,5	125,7	97,9	126,1	128,1
Totaal business travel	129,2	128,2	101,8	135,5	140,9
Totale emissies	979,4	264	265,6	310,5	398,8

Tabel 3.2 CO₂ footprint – 2019 t/m 2023.
Gasverbruik dient als back-up voor restwarmtevoorziening, zie figuur 3.3.

De CO₂-footprint van COVRA is relatief beheersbaar, doordat er sprake is van slechts één locatie en doordat COVRA relatief weinig materialen inkoop. De footprint is verdeeld in drie 'scopes'. Scope 1 bevat emissies die direct vrijkomen door de operaties van COVRA. Dit betreft het gas dat gebruikt wordt voor de verwarming van de gebouwen en het dieselgebruik van het wagenpark. De emissies uit scope 2 komen indirect en elders vrij, namelijk bij de energie-opwekking. De uitstoot van het elektriciteitsverbruik over 2023 is 0 omdat PZEM, waar COVRA haar elektriciteit van afneemt, gebruikmaakt van nucleaire energie waarbij geen CO₂ wordt uitgestoten. Daarnaast wordt restwarmte afgenomen van het industriegebied Sloe. Emissies in scope 3 zijn indirecte emissies voortkomend uit de keten waarin COVRA zich bevindt. Dit bestaat uit zakelijke vliegvluchten en het dagelijkse woonwerk-verkeer van de medewerkers.

Energieverbruik voor warmte

COVRA is één van de 'founding partners' van Sloewarmte, een warmtenet in het Sloegebied waarmee restwarmte van Zeeland Refinery wordt gebruikt voor de verwarming van omliggende industrieën. Daardoor heeft COVRA in 2023 alleen nog aardgas hoeven te gebruiken om haar gebouwen te verwarmen gedurende onderhoud en storting van de restwarmtevoorziening (in 2023 ca. 38%). De toename van het gasverbruik wordt veroorzaakt door een lagere levering van restwarmte. In de volgende figuur is het gasverbruik in combinatie

Figuur 3.3 Energieverbruik voor verwarming

	2022	2023
Gas m ³	40.320	106.631
Diesel Vervoer liter	11.948	11.048
Elektrisch kWh	3.251.590	2.971.020
Restwarmte GJ	9.282	5.178

Tabel 3.3 Energieverbruik 2022 en 2023

met de restwarmte van de afgelopen 9 jaar weergegeven waarbij is gerekend met 31,65 MJ/m³ aardgas. Ten opzichte van referentiejaar 2015 is er in 2023 circa 177.000 m³ (76%) minder gas verbruikt, overeenkomstig met een besparing van 318,6 ton CO₂-uitstoot uitgaande van 1,8 kg CO₂/ m³ aardgas. De besparing van 318,6 ton CO₂ vertegenwoordigt een maatschappelijke waarde van € 15.930 aan vermeden kosten, bij een waarde van € 50⁹ per ton CO₂.

In bijlage 2 is een toelichting opgenomen over afvalstromen en emissies. Er zijn geen sancties of boetes geweest (monetaire waarde €0).

Klimaatgerelateerde risico's en kansen

De aandacht voor de klimaatverandering en de verantwoordelijkheid die organisaties daarin moeten nemen, neemt toe. Het klimaatakkoord en diverse sectorconvenanten vergen van organisaties dat zij gericht analyseren welke risico's en mogelijke kansen dat voor hun organisatie met zich meebrengt. Ook COVRA heeft zo'n analyse uitgevoerd.

Uit de analyse komt voort dat er klimaatrisico's zijn voor COVRA. Volgens de categorisering van de Taskforce on Climate-related Financial Disclosures, het raamwerk dat is gebruikt in de analyse, zijn de aan klimaat gerelateerde transitierisico's voor COVRA minder relevant. Fysieke klimaatrisico's, zoals een stijgende zeespiegel en extreme weersomstandigheden echter wel. Deze kunnen een significante impact hebben op het behalen van (strategische) doelstellingen. Tegelijkertijd ziet COVRA dat de mogelijke impact van die risico's nauw verwant is met de reeds geïdentificeerde strategische en operationele risico's en dat de beheersing van de aan klimaat gerelateerde aspecten al geïntegreerd is in de huidige risicobeheersing. De volgende maatregelen houden op geïntegreerde wijze rekening met aan klimaat gerelateerde elementen:

- Passieve beheersing betreft de maatregelen die zijn genomen om de kans op en de gevolgen van een ongeval te beperken, bijvoorbeeld in het ontwerp van gebouwen.

Het ontwerp van de gebouwen en de verpakkingen zorgen ervoor dat het radioactief afval ook bij onder andere overstromingen en hitte beschermd is.

- Het HABOG is zo ontworpen dat het water niet bij het afval kan komen tijdens een overstroming. De koelluchtinlaat zit op 12 meter hoogte, zodat de koeling ook bij overstroming nog functioneert. Op die manier zijn overstromingen beheerst tot een hoogte van tien meter boven NAP. Ook is het gebouw bestand tegen windstormen van 450 km/uur (= wind van 125m/s). Ook in het geval van een extreme hittegolf is er natuurlijke koeling en elektrische ventilatie.
- Bij het laag- en middelradioactief afval zit de bescherming tegen overstroming in de combinatie van het gebouw en de afvalverpakking. In de gebouwen staan de afvalverpakkingen gestapeld op de grond. De verpakkingen zijn gemaakt van zeewaterresistent beton. Ook andere containers zijn vloeistofdicht. Na langdurig onder water staan, bestaat er wel een kans op oxidatie en dus is het zaak dat containers mobiel (kunnen) zijn.
- Zodra een overstroming dreigt, wordt COVRA gewaarschuwd door het Watermanagementcentrum Nederland. COVRA is immers onderdeel is van de nationale kritische infrastructuur. In zo'n geval worden de handelingen met radioactieve stoffen gestaakt en het afval in veilige toestand gebracht. De deuren van het AVG en LOG worden gebarricadeerd met zandzakken. De twintigvoetcontainers in het COG worden minimaal driehoog gestapeld, zodat ze niet kunnen drijven. In haar geschiedenis heeft COVRA nog nooit een overstromingswaarschuwing gehad.

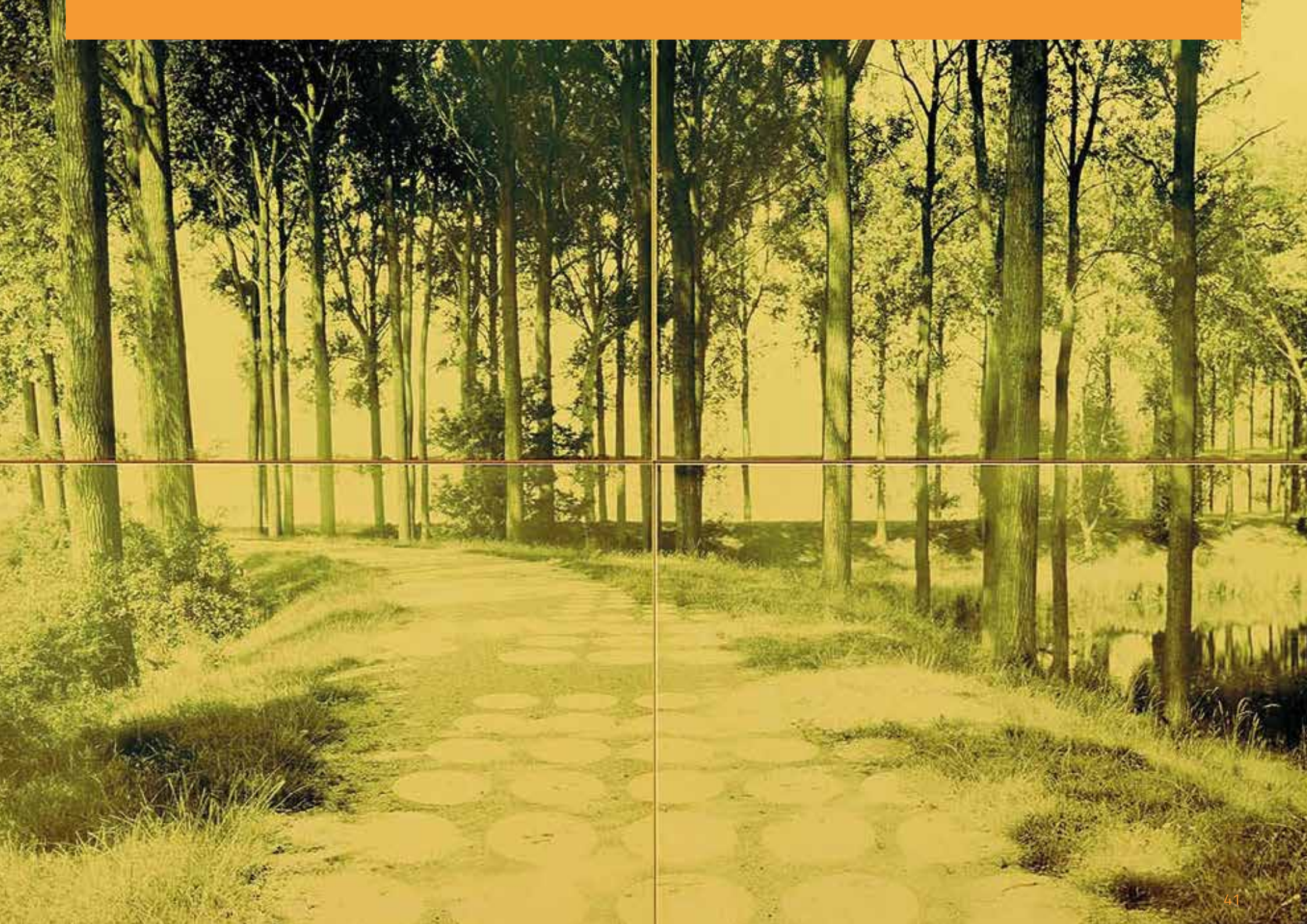
Vanwege het belang van de veiligheid omtrent radioactief afval zijn klimatologische ontwikkelingen bij COVRA dus al sinds jaar en dag geïntegreerd in de besluitvorming en operationele bedrijfsvoering. De kwaliteit van de operationele processen waarborgt COVRA door:

- Vijf- en tienjaarlijkse evaluaties;
- Stresstests;
- Periodieke peer-reviews;
- Audits en controles;
- Reguliere controles door toezichthouders

In paragraaf 3.1 Veiligheid is in meer detail te lezen over deze maatregelen en hoe deze de veiligheid en beveiliging op het COVRA-terrein borgen. Anderzijds heeft COVRA zelf ook impact op klimaatverandering, bijvoorbeeld door haar energieverbruik. Zie de hiervoor toegelichte CO₂-footprint.

Uit de analyse kwam verder naar voren dat klimaatverandering geen directe kansen oplevert voor COVRA. Dit heeft te maken met de kleine schaal waarop COVRA opereert en het businessmodel van COVRA. COVRA is beheerder van het radioactief afval en produceert zelf geen (duurzame) energie.

9. Nederlandse lijst van energiedragers en standaard CO2 emissiefactoren 2022, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en conform MVO Nederland.

3.6 Managementaanpak en resultaten (KPI's)

In de hiernavolgende tabellen zijn de managementbenadering alsmede de KPI's per materieel onderwerp opgenomen, waarbij wordt ingegaan op managing- en sturingsmechanismen ter beheersing van de doelstellingen.

Managementaanpak

Materieel onderwerp	Beleid (documenten)	Overeenkomsten/verplichtingen	Doelen en verantwoordelijkheden	Middelen	Klachten- en controlemechanismen (naast hierna beschreven KPI's)	Specifieke acties
Veiligheid.	<p>Beleidsdocument.</p> <p>Kwaliteitssysteem met specifieke beleidsuitwerkingen.</p> <p>Security Management Pakket.</p>	<p>Kew.</p> <p>Besluit stralingsbescherming.</p> <p>Ministeriële regeling stralingsbescherming.</p> <p>Ministeriële regeling beveiliging nucleaire inrichtingen en splijtstoffen.</p> <p>arbowetgeving.</p> <p>Kew-vergunning.</p>	<p>Streven naar een zo laag als redelijkerwijs mogelijk stralingsdosis en het voorkomen van besmetting met radioactiviteit. Het voorkomen van persoonlijke ongevallen en materiële schade.</p> <p>Veiligheid is in eerste instantie een lijnverantwoordelijkheid.</p> <p>De afdeling Controle & Zorg evalueert incidenten, initieert en faciliteert ontwikkelingen die tot een verhoging van de veiligheidscultuur en resultaten bijdragen.</p> <p>De afdeling Beveiliging zorgt ervoor dat informatie, systemen, processen, materialen en apparaten niet door onbevoegden kunnen worden beïnvloed of ontvreemd en draagt zorg dat informatie niet ongecontroleerd verspreid wordt.</p>	<p>IMS.</p> <p>Incidenten & ongevallenregeling.</p> <p>Controleprogramma's.</p> <p>HSE meldingssysteem.</p> <p>Peer reviews.</p> <p>Toolbox-bijeenkomsten.</p> <p>Nieuwsbrief.</p> <p>Gerichte communicatie.</p> <p>Wettelijke verzekering van risico's.¹⁰</p>	<p>Veiligheid is expliciet onderdeel van het managementoverleg.</p> <p>Meldingen van incidenten en ongevals-meldingen worden in een multidisciplinair overleg behandeld. De daaruit volgende maatregelen worden plenair met de medewerkers besproken.</p> <p>Inspecties ANVS.</p>	<p>Meldingen worden tweewekelijks behandeld met aandacht voor terugmelding aan melder van afhandeling.</p> <p>Relevante meldingen worden direct aan de ANVS gemeld.</p> <p>Verankering van het werkvergunningensysteem en de taakrisicoanalyses.</p>

10. Volgens Nederlandse Wet Aansprakelijkheid Kernongevallen (Wako) moeten kerninstallaties, zoals COVRA, financiële zekerheid stellen voor schade waarvan zij vaststellen dat zij deze hebben veroorzaakt of waaraan zij hebben bijgedragen. Daarvoor is in Nederland Atoompool opgericht, een pool van verzekeraars voor de verzekering van nucleaire installaties. Op die manier is het herstel van eventuele negatieve gevolgen geborgd. COVRA heeft nog nooit gebruik gemaakt van deze verzekering.

Materieel onderwerp	Beleid (documenten)	Overeenkomsten / verplichtingen	Doelen en verantwoordelijkheden	Middelen	Klachten- en controlemechanismen (naast hierna beschreven KPI's)	Specifieke acties
Voldoende opslag- en verwerkingscapaciteit.	<p>Beleidsdocument.</p> <p>Strategische verkenning 20/25.</p> <p>Periodieke nationale afvalinventarisatie.</p> <p>Beleidsdocument beschikbaarheid.</p> <p>Jaarlijkse bepaling verwachte aanbod, verwerkingsdoelstellingen en vaststelling prioriteiten.</p> <p>Langetermijn onderhoudsplan.</p>	<p>Overeenkomsten levering HRA, verarmd uranium en medische isotopen-productie afval.</p> <p>Afleverprotocollen voor HRA.</p> <p>Voorwaarden voor standaardafval.</p> <p>Overeenkomst voor overslag TN17 MAX containers bij COVRA.</p>	<p>Halen jaarlijks gestelde productiedoelen, rekening houdend met de gestelde prioriteiten.</p> <p>De afdeling Bedrijfsvoering draagt zorg voor transport, verwerking en opslag van het afval.</p> <p>De afdeling Onderhoud en Systeembeheer draagt zorg voor de (directe en lange termijn) beschikbaarheid van de middelen en systemen.</p> <p>De afdeling Onderzoek, Ontwikkeling en Communicatie draagt zorg voor de (langetermijn) kennis- en technologieontwikkeling.</p>	<p>Campagneplanningen, operationele planningen, etc.</p> <p>Voltoende technische middelen voor transport en verwerking.</p> <p>Voltoende emballage in voorraad.</p> <p>Voltoende opslagcapaciteit.</p> <p>Onderhoud voorzieningen/middelen.</p> <p>Maintenance managementsysteem.</p> <p>Rapportage in managementmaandrapportages, kwartaalrapporten en jaarverslagen.</p>	<p>Periodiek overleg met klanten en klachten-procedure.</p>	<p>Efficiënt gebruik van beschikbare opslagruimte.</p> <p>Onderzoek naar nieuwe verwerkingsmethodieken (o.a. plasmaoven).</p> <p>Invoering nieuwe typen standaard verpakkingen.</p> <p>Uitbreiding HABOG met twee modules voor warmteproducerend afval.</p> <p>Bouw MOG.</p> <p>Bouw Transport- en LogistiekGebouw (TLG).</p> <p>Vervanging procesautomatisering.</p> <p>Vervanging radioactief afval administratie-systeem.</p> <p>Uitbreiding activiteiten in het kader van nucleaire dienstverlening.</p>
Klimaat en milieubescherming.	<p>Beleidsdocument.</p> <p>Kwaliteitssysteem met specifieke beleids-uitwerkingen.</p>	<p>Kew en daarmee verbonden ministeriële regelingen en overige wet- en regelgeving.</p> <p>Kew-vergunning.</p>	<p>Voldoen aan wet- en regelgeving en de voorschriften uit de vergunningen.</p> <p>Voldoen aan de interne kwaliteitseisen voor bedrijfsvoering gericht op de verschillende stadia van het primaire proces: transport, verwerking, opslag, eindberging.</p> <p>De milieuoverlast door activiteiten zoveel mogelijk voorkomen of beperken volgens het ALARA-principe.¹¹</p> <p>Intern toezicht op naleving wet- en regelgeving en voorschriften.</p>	<p>Monitoring door (externe) kwartaal- en jaarrapportages.</p> <p>Betoncertificering conditioneringsproces.</p> <p>Interne audits.</p> <p>Deelname peer reviews.</p> <p>Wettelijke verzekering van risico's.</p>	<p>Inspecties ANVS.</p>	<p>Omzetten KAM-systeem naar een IMS.</p> <p>Introductie van een RMS.</p>

11. ALARA = As Low As Reasonably Achievable

Materieel onderwerp	Beleid (documenten)	Overeenkomsten / verplichtingen	Doelen en verantwoordelijkheden	Middelen	Klachten- en controlemechanismen (naast hierna beschreven KPI's)	Specifieke acties
Openheid.	Beleidsdocument. Strategische verkenning 20/25.	AVG (Algemene verordening gegevensbescherming). Woo (Wet open overheid).	Naar klanten, leveranciers, mensen uit de omgeving en andere stakeholders uitleggen wie COVRA is, wat COVRA doet en waar COVRA voor staat. Het informeren en het motiveren van medewerkers om organisatorische en individuele doelen te helpen realiseren. Beschikbaar stellen van informatie en data voor geautoriseerde gebruikers, tijdig en op de plaats waar het nodig is. Borgen dat data en informatie relevant, volledig, consistent, toegankelijk is en blijft voor een periode van minimaal 100 jaar.	Website, e-mail, nieuwsbrief, sociale media, bedrijfsbrochure en -film, promotiematerialen, jaarrapport, beleids- en onderzoekspublicaties, rondleidingen en evenementen, kunst en exposities, gastlessen/presentaties, media/persberichten, sponsoring. AVG-audits.	Actieve dialoog met stakeholders.	Opstellen communicatiejaarplan. Pilot gebruik van sociale media. Opening uitbreiding HABOG. Onderzoek vernieuwing voorlichtingsruimte. Opvolging evaluatie interne nieuwsbrief.
(Inter)nationale advisering, samenwerking en kennisuitwisseling.	Strategische verkenning 20/25.	Richtlijn 2011/70Euratom.	Beheren en ontwikkelen van kennis en expertise op het gebied van radioactief afval, onder andere door het doen van onderzoek of (inter)nationaal kennis uit te wisselen en samen te werken. Extern beschikbaar stellen van kennis over het beheer van radioactief afval aan het publiek, de omgeving, afvalproducenten, de overheid en organisaties in het buitenland.	Deelname aan (inter)nationale werkgroepen en platforms. Projectmatig delen van informatie met zusterorganisaties, onderzoeksinstituten en internationale organisaties (IAEA, Europese Commissie, OESO-NEA en ERDO). Produceren van wetenschappelijke en andere publicaties. Advies en nucleaire dienstverlening.	Ontwikkeling kennismanagementsysteem.	Opstarten internationale overleggen na COVID-19. Aanstellen manager nucleaire dienstverlening. Verkennen en verbeteren kennismanagement binnen COVRA. Onderzoeksprogramma naar eindberging van radioactief afval.

Tabel 3.4 Managementbenadering per materieel onderwerp

In de hiernavolgende tabel zijn de KPI's per materieel onderwerp geformuleerd en is toegelicht welke KPI's zijn gerealiseerd en welke niet en de oorzaak hiervan.

Resultaten

Materieel onderwerp	Doelstelling	KPI	SDG	Norm 2022	Resultaat 2022	Norm 2023	Resultaat 2023	Toelichting indien norm niet is behaald	Norm 2024
Veiligheid	Geen nucleaire veiligheidsincidenten	Aantal meldingen INES-1 en hoger per jaar	12.4	0	0	0	0	-	0
Veiligheid	Lage stralingsdosis	Maximale dosis per medewerker per jaar in mSv	3.9	6	1,4	6	1,25	-	3
Voldoende opslag- en verwerkingscapaciteit	Voldoende opslagcapaciteit	Hoeveelheid resterende opslagcapaciteit in jaren per opslaggebouw	-	>5	LOG: > 5 COG: > 5 VOG- 2: > 15 HABOG: NWPA > 20 WPA CSD-V < 1 WPA splijtstof ± 5	>5	LOG: > 5 COG: > 5 VOG- 2: > 15 HABOG: NWPA > 20 WPA CSD-V = <1 WPA splijtstof ± 5	De uitbreiding van het HABOG is in afrondende fase	>5
(Inter)nationale advisering, samenwerking en kennisuitwisseling	Internationaal samenwerken	Aantal internationale projecten/gremia/bijeenkomsten	17.7	-	16	>15	16	-	>15
(Inter)nationale advisering, samenwerking en kennisuitwisseling	Delen van kennis	Aantal publicaties	17.7	-	25	>20	15	In 2023 lag de focus van het onderzoeks-programma op het afsluiten van de onderzoekprojecten en het schrijven van de safety cases, waardoor minder publicaties zijn gemaakt	>20
Openheid	Transparante publieke verantwoording	Plaats score jaarrapport in tweejaarlijkse transparantie-benchmark (georganiseerd door MinEZK)	-	top 50	-	top 50	28	-	TB wordt niet meer georganiseerd vanaf 2023.

Materieel onderwerp	Doelstelling	KPI	SDG	Norm 2022	Resultaat 2022	Norm 2023	Resultaat 2023	Toelichting indien norm niet is behaald	Norm 2024
Openheid	Open, begrijpelijke dialoog over activiteiten	Aantal bezoekers per jaar	17,7	≥ 2.500	1.568	≥ 2.500	3.306	-	≥ 2.500
Klimaat en milieu-bescherming	Lage emissies naar milieu	Hoeveelheid radiologische emissies naar lucht en water in percentage t.o.v. de vergunning	14.1 / 12.4 / 15.5	< 100%	Lucht 5,3% Water <0,1%	< 100%	Lucht 4,9% Water <0,1%	-	<100 %
Klimaat en milieu-bescherming	Lage dosis naar omgeving	Actuele individuele dosis aan terreingrens in mSv per jaar	15.5	<40	31,4	<40	33,8	-	<40
Klimaat en milieu-bescherming	Geen besmettingen in omgeving	Hoeveelheid radiologische besmettingen meetbaar buiten terrein per jaar	15.5	0	0	0	0	-	0

Tabel 3.5 KPI-tabel

4. Risico's en toekomst

COVRA is van groot maatschappelijk belang en is onderdeel van de nationale kritische infrastructuur. Risicobeheer is een essentieel onderdeel in het beheersen van de huidige en toekomstige activiteiten binnen COVRA.

4.1 Risicoparagraaf

4.1.1 Risicokader

In hoofdstuk 2.3 Impact van de omgeving op COVRA is ingegaan op de risico/impact-inventarisatie vanuit de stakeholders. Daarnaast dient COVRA overeenkomstig wet- en regelgeving in te gaan op de belangrijkste risico's op het gebied van strategie, operationele activiteiten, financiën, financiële verslaggeving en compliance. Ook dient voor deze risico's te worden ingegaan op risicobereidheid, maatregelen, impact, eventuele voornemens tot verbeteringen in het risicomanagementsysteem.

Strategische risico's

Het strategische risico is discontinuïteit van de organisatie waardoor COVRA haar missie niet kan realiseren. Uitgangspunt hiervoor is de zeer langetermijnhorizon van COVRA van meer dan honderdvijftig jaar. COVRA onderkent daarbij drie mogelijke scenario's:

1. de infrastructuur is niet beschikbaar;
2. de benodigde kennis en kunde vallen weg;
3. het maatschappelijke draagvlak voor COVRA als organisatie verdwijnt.

De middelen die zorgen voor de continuïteit van het operationele proces betreffen de beschikbaarheid van bedrijfsmiddelen, de beschikbaarheid van kennis en kunde en de sociale context waarin COVRA opereert. Wanneer bedrijfsmiddelen verouderen is er een verhoogde kans op storingen, waardoor vaker onderhoud gepleegd moet worden, en neemt de beschikbaarheid van reserveonderdelen af. Om dit te beheersen heeft COVRA een geactualiseerd langetermijnonderhoudsplan.

COVRA is een compacte organisatie. Binnen afzienbare termijn zullen meerdere medewerkers pensioengerechtigd zijn. Om hierop te anticiperen en kennis en kunde in huis te houden is een personeelsontwikkelings- en kwalificatieplan opgesteld.

De maatschappelijke en politieke dynamiek vormt een verder risico op het niet behalen van strategische doelstellingen. De nucleaire sector wordt nauwlettend gereguleerd, dus aanpassingen aan wet- en regelgeving kunnen direct van invloed zijn op de strategie van COVRA. De organisatie communiceert frequent en open met maatschappelijke stakeholders, waaronder ook toezichhouders en vergunningsverleners.

Operationele risico's

Operationele risico's zijn meer gericht op de korte en middellange termijn (5 tot 20 jaar), een periode waarin investeringen in bedrijfsmiddelen te realiseren zijn. COVRA maakt daarbij onderscheid tussen risico's op het niet kunnen accepteren van radioactief afval, bijvoorbeeld door het niet beschikbaar zijn van bedrijfsmiddelen, en risico's op onveilige situaties. Veiligheid is het belangrijkste aandachtsveld voor operationele risico's. Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen (radiologische) ongevallen, criticiteit¹² en (cyber-)security risico's.

Aan de hand van gestructureerde risicomanagementmethodieken over de gehele levenscyclus van de faciliteiten worden risico's over het ontwerp en de aanpassingen aan de installaties gereduceerd. Het risico op ongevallen tijdens de uitvoering van werkzaamheden is gecontroleerd door een werkvergunningensysteem en regelmatige veiligheidsanalyses. Daarnaast zijn er externe risico's die niet te reduceren zijn, echter wel door maatregelen te beheersen zijn. De belangrijkste risico's voor COVRA zijn klimaatrisico's en risico's naar aanleiding van de Oekraïne-oorlog. Deze worden gezien het specifieke karakter apart behandeld in onderstaande paragrafen.

Financiële risico's

De belangrijkste financiële risico's zijn negatieve renteresultaten en dus lage beleggingsresultaten, investeringsverliezen bij projecten, omzetverlies door wegvallende klanten en kosteninefficiëntie. De interne beheersingsstructuur is bij COVRA van een zeer hoog niveau, waardoor eventuele financiële risico's en financiële verslaggevingsrisico's in voldoende mate beperkt worden. Zo worden mogelijke veranderingen van renteresultaten, het verschil tussen financiële baten en financiële lasten, continu gemonitord. Ten aanzien van investeringen zorgt COVRA voor adequate projectbewaking. COVRA verdisconteert projectrisico's op transparante wijze in contractprijzen. Ten aanzien van kostenefficiëntie maakt COVRA gebruik van budgetbeheersing per afdeling. Contracten met de belangrijkste klanten worden waar mogelijk afgesloten voor een lange termijn, waarmee toekomstige omzetten gewaarborgd blijven.

12. Toestand van splijtbaar materiaal waarin een zichzelf onderhoudende nucleaire kettingreactie plaatsvindt.

Financiële verslaggevingsrisico's

De belangrijkste financiële verslaggevingsrisico's zijn ontoereikende voorzieningen voor toekomstige exploitatiekosten, eindberging en dubieuze debiteuren, onjuiste kostenverantwoording en onjuiste of onvolledige verantwoording van balansposten. Om deze risico's te verminderen heeft COVRA een stelsel van interne beheersmaatregelen. Voorbeelden hiervan zijn adequate controle-technische functiescheidingen, budgetcontroles, kwartaalrapportages en resultaatanalyses aan de RvC. Ook is er een sluitende geld-goederenbeweging, waarbij de omzet periodiek wordt aangesloten met het afvalbeheersysteem. In 2023 is een nieuw financieel systeem (AFAS) en afvalbeheersysteem (RAfAS) geïmplementeerd en zijn er per kwartaal aansluitingen tussen de sub-administraties en de financiële administratie. Daarnaast wordt per kwartaal een nauwkeurige analyse gemaakt van tussenrekeningen en is er een adequate autorisatiematrix die aansluit op de gewenste bevoegdheden volgens de statuten. Door het sterke stelsel van beheersmaatregelen is de interne beheersing bij COVRA van hoog niveau. Dit wordt bevestigd door de geringe aanbevelingen in de management letter van de accountant ten aanzien van de AO/IB.

Voor de voorzieningen van COVRA betreffende groot onderhoud, toekomstige uitgaven van opslagbeheer en eindberging, bestaat een systeem van een uitgebreide vijfjaarlijkse evaluatie en een jaarlijkse evaluatie van de gehanteerde variabelen bij de berekening van de voorzieningen.

Compliance

COVRA houdt zich aan de vigerende wet- en regelgeving. De ambitie van COVRA is, zeker waar het veiligheid betreft, boven het wettelijk minimum te presteren en continu te verbeteren. Er bestaat natuurlijk een risico dat er op enig moment toch een afwijking ontstaat door:

1. veranderende wetgeving;
2. discontinuïteit in wet- en regelgeving;
3. het weigeren van een vergunning.

COVRA heeft een kwaliteitsmanagementsysteem, dat geaccordeerd is door de ANVS, dat aansluit bij internationale normen en richtlijnen opgesteld door de IAEA en voortdurend verder ontwikkeld wordt. Dit managementsysteem beschrijft onder andere de wijze van omgang met de verschillende eisen vanuit wet- en regelgeving.

Geopolitieke en economische risico's

Na de inval van Rusland in Oekraïne in februari 2022 is er naast veel mensenleed ook veel onrust ontstaan in Europa en raken vele andere consequenties organisaties in Nederland, waaronder COVRA. Toelevering van grondstoffen is vertraagd door schaarste. Daarnaast zijn energie en andere goederen en diensten duurder geworden en is de inflatie en schaarste ook bij COVRA merkbaar. De grootste kostenposten van COVRA zijn personeel, onderhoud en energie, de posten die het meest geraakt worden door de inflatietrends.

De risico's die hieruit voortvloeien voor COVRA zijn:

- **Marktrisico:** er is intensief contact met leveranciers om eventuele problemen ten aanzien van de toelevering tijdig te onderkennen. Belangrijke bestellingen voor de doorloop van grote projecten zijn bijvoorbeeld naar voren gehaald (aankoop containers voor MOG). Zo worden vertragingen in de supply chain proactief opgelost. Om dit te kunnen realiseren is versneld overgegaan tot de bouw van een nieuw transport- en logistiekgebouw, zodat een grotere voorraad van strategische goederen aangehouden kan worden.
- **Kredietrisico:** het kredietrisico wordt op maandelijkse basis beoordeeld door de afdeling Administratie en Financiën. Er is geen toename waargenomen van de betalingstermijn.
- **Liquiditeitsrisico:** gedurende de COVID-periode is COVRA niet kwetsbaar gebleken voor omzetterugloop doordat COVRA onderdeel is van één van de vitale processen in Nederland. Hierdoor is het liquiditeitsrisico beperkt gebleven. Structurele kostenstijgingen worden doorberekend aan klanten op basis van het tarievenbeleid (zie hoofdstuk 1.4 Financiële waarborg eindberging en weerbaarheid).

4.1.2 Risicotabel

In deze paragraaf zijn in de hierna volgende tabel de belangrijkste geïnventariseerde risico's op het gebied van strategie, operationele activiteiten, financieel, financiële verslaggeving en compliance beschreven en is beschreven welke beheersmaatregel toegepast is. In de laatste kolom is het restrisico en de risico-acceptatie vermeld, conform vigerende wet- en regelgeving.

Categorie	Materieel onderwerp	Risico	Oorzaak en effect	Beheersmaatregel	Periodiciteit	Restrisico na beheersmaatregel en risico-acceptatie
Strategie	Voldoende opslag- en verwerkings-capaciteit	Niet beschikbaar zijn van de infrastructuur.	COVRA opereert vanuit een langetermijnhorizon van meer dan honderd jaar. Een periode waarin de infrastructuur niet beschikbaar kan zijn, doordat infrastructuur verzaakt of ruimte niet meer beschikbaar is.	Ontwerp en bouw van de opslag-faciliteiten met een extreem lange termijn als uitgangspunt vergeleken met de normale procesindustrie. Voldoende grond in eigendom voor lange looptijd. Review van benodigde ruimte met meest recente langetermijnplannen.	Continu Vijfjaarlijkse strategische review	Gematigd en acceptabel
Strategie	Voldoende opslag- en verwerkings-capaciteit	Niet beschikbaar zijn van benodigde kennis en kunde.	COVRA kent een zeer laag personeelsverloop. De omvang van de nucleaire sector in Nederland is beperkt waardoor de werving van ervaren personeel een uitdaging is. Zeeland kent een structureel tekort aan technici. Risico dat er op termijn geen interesse voor COVRA is.	Keuze van de locatie in een industriële omgeving garandeert beschikbaarheid van (technisch) personeel. Proactieve werving van personeel op basis van aantrekkelijke arbeidsvoorwaarden en actief ondersteunen van technisch onderwijs in Zeeland. Opzet (middellange termijn) personeelsontwikkelings- en kwalificatieplan.	Continu	Gematigd en acceptabel
Strategie	Openheid	Wegvallen van draagvlak (sociale context).	Exogene factoren waar COVRA mee te maken heeft, zijn vooral politieke en maatschappelijke factoren. Deze zijn sterk bepalend voor de toepassing van kernenergie in de energieproductie, maar hebben ook hun weerslag op het overige gebruik van radioactieve stoffen, straling en nucleaire technieken. Daaruit volgt ook de ontvankelijkheid ten aanzien van oplossingen voor radioactief afval.	Voortzetten van het huidige beleid van open communicatie met publiek, stakeholders en autoriteiten. Daarin het belang benadrukken van veilig en verantwoord beheer van radioactief afval door COVRA voor het gebruik van (medische) nucleaire technologie in onze samenleving.	Continu	Gematigd door positieve trend-ontwikkeling en plannen kerncentrale(s)

Categorie	Materieel onderwerp	Risico	Oorzaak en effect	Beheersmaatregel	Periodiciteit	Restrisico na beheersmaatregel
Strategie	Voldoende opslag- en verwerkingscapaciteit	Niet beschikbaar zijn van bedrijfsmiddelen.	<p>Veroudering van de bedrijfsmiddelen wat tot uiting komt in extra storingen, verhoogd onderhoud en mogelijk beperkte beschikbaarheid van reserveonderdelen.</p> <p>Aanvullende eisen ten gevolge van nieuwe wetgeving of aanvullende eisen, zodat huidige faciliteiten niet meer voldoen.</p> <p>Aanbod van nieuwe afvalstromen of vermindering van bestaande.</p>	<p>Proactieve herinvesteringen in nieuwe verbrandingscapaciteit.</p> <p>Langetermijnonderhoudsplan.</p> <p>Heroriëntatie op benodigde middelen in het vijfjaarlijkse strategische plan.</p>	<p>Vijfjaarlijks en indien tussentijds noodzakelijk</p> <p>Iedere 5 jaar uitgebreid/nieuw plan, en jaarlijks evaluatie</p> <p>Vijfjaarlijkse review</p>	Gematigd en acceptabel
Strategie	Veiligheid	Klimaatrisico's (overstromingen).	Door opwarming van de aarde kan het risico op overstromingen toenemen.	Passieve beheersing door te waarborgen dat de opslaggebouwen (in combinatie met de verpakkingen) bestand zijn tegen overstromingsrisico's.	Bij de bouw van opslaggebouwen	Laag en acceptabel
Operationeel	Veiligheid	Optreden van een (radiologisch) ongeval.	Storingen, onvoldoende procesbeheersing, onvoldoende kennis en ervaring, menselijk falen en externe invloeden.	<p>Een methodiek van zorgvuldig en robuust ontwerpen van installaties en gebouwen en voor het weloverwogen uitvoeren van aanpassingen daaraan.</p> <p>Een eenduidig instructie- en toezichtkader voor het uitvoeren van werkzaamheden (werkvergunningen, managementsysteem).</p> <p>In stand hebben van een actieve bedrijfshulpverleningsorganisatie.</p> <p>Voorzien in voldoende opleiding en training volgens een gestructureerd opleidingsplan.</p> <p>Toepassen van een continu verbeterprogramma (lerend vermogen).</p>	Continu, onderdeel van het managementsysteem	Laag en acceptabel

Categorie	Materieel onderwerp	Risico	Oorzaak en effect	Beheersmaatregel	Periodiciteit	Restrisico na beheersmaatregel
Operationeel	Veiligheid	Kriticiteit gebeurtenis	Toename van aanbod afval met geringe hoeveelheden splijtstof materiaal. Samengebracht in de opslag zou dit tot een splijtings-reactie kunnen leiden.	Heldere afvalspecificaties. Ontwerp en gebruikscriteria voor de opslaggebouwen, metingen en controles.	Jaarlijkse review Continu	Laag en acceptabel
Operationeel	Veiligheid	(Cyber)security incident	Het stilleggen van externe elektronische toegang tot COVRA, het ontvreemden van informatie over het opgeslagen radioactief materiaal, het beïnvloeden van de procesbesturingssystemen. Het forceren van fysieke toegang tot de locatie of het verstoren van een afvaltransport.	Beveiligingsplannen voor COVRA en transporten. Een actief cybersecurity-beleid met externe toetsing van de weerstand aan de hand van 'Design Basis Threats'. Gecombineerd met moderne IT-infrastructuur en controle op in- en uitgaand elektronisch verkeer. Een awareness-programma voor medewerkers. Fysieke maatregelen voor de locatie en toegangscontrolesystemen.	Jaarlijkse revisie Periodiek bij beschikbaar komen van updates	Gematigd en acceptabel
Financieel	-	Realiseren van negatief renteresultaat	COVRA belegt haar vermogen passief in een gevarieerde asset mix. Er bestaat een risico dat de resultaten tegenvallen door recessie.	Zorgvuldige lange termijn beleggingsstrategie. In de uitvoering ondersteund door erkende expertise op beleggingsgebied. Periodieke evaluatie door een ALM-studie te laten uitvoeren. Periodieke afstemming van het beleggingsplan met het statuut.	Circa ieder kwartaal evaluatie door beleggingscommissie Jaarlijkse goedkeuring van het jaarplan door de RvC, vijfjaarlijkse herijking van het mandaat door de aandeelhouder Vijfjaarlijkse ALM-studie	Laag en acceptabel
Financieel	-	Omzetverlies door wegvallende klanten	De COVRA klantenbasis bestaat uit potentieel 1.000 klanten, waarvan er op jaarbasis circa 300 daadwerkelijk afval aanleveren. Vijf tot zes grote klanten zijn verantwoordelijk voor 50% van de omzet.	Langetermijncontracten met de grotere klanten. Wegvallen van een grote klant betekent niet dat de afvalaanvoer onmiddellijk stopt (ontmanteling), waardoor eventuele noodzakelijke aanpassingen in de bedrijfsvoering geleidelijk doorgevoerd kunnen worden. Kasstroomprognoses in combinatie met scenariobeschouwingen.	Actief contract- en relatiebeheer Vijfjaarlijks of vaker indien opportuun	Laag en acceptabel

Categorie	Materieel onderwerp	Risico	Oorzaak en effect	Beheersmaatregel	Periodiciteit	Restrisico na beheersmaatregel
Financieel	-	Investeringsverliezen door projectrisico	Er staan grote investeringsprojecten in de voorgenomen planning. De omvang en complexiteit zijn groter dan de normale projecten binnen de bedrijfsvoering. Hierdoor ontstaat risico op kostenoverschrijdingen en uitloop. Daarnaast kunnen vertragingen in materiaalleveringen optreden.	Opzet van speciale projectteams met inhuur van externe deskundigen. Onafhankelijke toetsing van resultaten door derden. Ontwikkeling van een uniform projectportfolio en projectmanagementmethodiek. Risicobeheersing is specifiek onderdeel van de project systematiek. Budgetoverschrijdingen laten bekostigen door contractanten, dan wel verdiscontering van projectrisico in de contractprijzen. Problemen in supply chain blijven monitoren en hierop inspelen.	Per project specifiek Continu	Gematigd en acceptabel
Financieel	-	Kosteninefficiëntie	Overschrijding van kosten door onvoldoende kostenbewaking dan wel inefficiëntie in het operationele proces. Effect op financiële huishouding is klein.	Autorisatie en kostenbewaking bij het aangaan van verplichtingen door een afdelingshoofd en budgetbewaking.	Continu (bij het aangaan van een verplichting)	Laag en acceptabel
Financiële verslaggeving	-	Ontoereikende voorzieningen	Te lage dotaties aan of te hoge vrijvallen/onttrekkingen aan voorzieningen, waardoor deze te laag worden gewaardeerd.	Periodieke evaluatie van voorzieningen. Periodieke debiteurenbewaking, waarbij afstemming met de voorziening voor dubieuze debiteuren wordt gezocht. Interne controle op memoriaalboekingen.	Jaarlijks Ieder kwartaal Ieder jaar	Laag en acceptabel
Financiële verslaggeving	-	Onjuiste of onvolledige waardering van transitorische posten dan wel onjuiste of onvolledige omzet- of kostenverantwoording	Onjuiste of onvolledige verwerking van de af te wikkelen posten.	Afloopcontrole transitorische posten. Afstemming met brondocumentatie. Interne controle op memoriaalboekingen.	Ieder kwartaal Ieder kwartaal Ieder jaar	Laag en acceptabel

Categorie	Materieel onderwerp	Risico	Oorzaak en effect	Beheersmaatregel	Periodiciteit	Restrisico na beheersmaatregel
Compliance	Klimaat- en milieu-bescherming	Veranderende wet- en regelgeving	Eisen aan en toezicht op nucleaire installaties worden vaak gebaseerd op kerncentrales. Deze maatregelen worden eventueel via een proportionaliteitsprincipe, 'graded approach', toegesneden op installaties zonder kernreactor, zoals COVRA. Dit proces kan resulteren in eisen en toezicht die niet aansluiten op de aard van werkzaamheden zoals die bij COVRA plaatsvinden, met risico van non-compliance.	Bijdragen aan de ontwikkeling van specifieke regelgeving en richtlijnen bij de IAEA en OECD-NEA. Verduidelijken en uitdragen waar installaties met of zonder kernreactor in de aard van de werkzaamheden verschillen. Opnemen van voldoende flexibiliteit in de (langjarige) contracten om kosteffecten op te kunnen vangen.	Continu	Laag en acceptabel
Compliance	Klimaat en milieu-bescherming	Discontinuiteit in wet- en regelgeving	COVRA neemt afval in opslag voor meer dan honderd jaar op basis van geldende voorschriften en inzichten. Verandering in wet- en regelgeving kan potentieel leiden tot grote hoeveelheden niet-conform afval. Aanpassing kan achteraf alleen tegen hoge kosten.	Opstellen van heldere en duidelijke afvalspecificaties, waarbij rekening gehouden wordt met internationale ervaringen. Introductie van standaard verpakkingen en verwerkingstechnieken.	Continu	Gematigd en acceptabel
Compliance	Klimaat en milieu-bescherming	Weigeren van een vergunning	Groepen in de samenleving grijpen aanvragen voor vergunningswijzigingen aan om de ontwikkeling van de nucleaire sector in Nederland als geheel ter discussie te stellen. Het risico bestaat dat COVRA daarvoor geen passende vergunning krijgt.	Een vergunningsaanvraag van hoge kwaliteit indienen. Zelfevaluaties. De maatschappelijke functie van COVRA in dienst van de gehele Nederlandse samenleving blijven benadrukken in open communicatie.	Vijfjaarlijks beperkt en tienjaarlijks volledig Continu	Laag en acceptabel

Tabel 4.1 Risicotabel

4.2 Toekomstparagraaf

COVRA heeft haar toekomstvisie voor de komende jaren vastgelegd in de Strategische verkenning 2020-2025. Naar verwachting zal eind 2024 de nieuwe strategische verkenning gereed zijn voor de periode 2025-2050. Naast een herijking van haar rol en positionering zijn ook concrete projecten en ontwikkelingen benoemd in deze verkenning.

4.2.1 Investeringsen

COVRA en haar faciliteiten zijn ontworpen om voor langere tijd afval te ontvangen en tijdelijk op te slaan. Het terrein is hiervoor ingericht. Dit betekent dat van tijd tot tijd nieuwe opslagruimten en nieuwe verwerkingscapaciteit gerealiseerd moeten worden. Na de realisatie van het MOG komt de vervanging van de huidige verbrandingsovens aan de orde. Voor de uitvoering van deze projecten, die geen onderdeel vormen van de standaardactiviteiten van COVRA, wordt een beroep gedaan op tijdelijke externe experts en wordt waar nodig toetsing door derden uitgevoerd, in nauw overleg met de meest betrokken stakeholders. De ervaring leert dat voor alle bovengenoemde projecten rekening gehouden moet worden met een engineering- en vergunningenproces van minimaal twee jaar. De verwachte (vervangings) investeringen zijn in onderstaand investeringsprogramma opgenomen:

Investeringspost (>€250.000)	€ (geschat prijspeil 2023)	Start project	Verwachte oplevering
MOG (Multifunctioneel Opslaggebouw voor laag- en middelradioactief afval)	43.450.000	2021	2025
Plasmaoven	75.600.000	2019	2028
Renovatie kantoorgebouw	3.500.000	2023	2024
Verzwarend vermogensaansluiting	2.200.000	2024	2026
Radioactief Afval Administratie Systeem (RAfAS) fase 2	900.000	2017	2024
Terugneembaarheid HRA	860.000	2017	2024
Vernieuwing procesautomatisering afvalverwerkingsgebouw (AVG)	2.150.000	2017	2024
Meetapparatuur Controle & Zorg	300.000	2019	2024
Nieuw financieel en HR softwarepakket (AFAS)	600.000	2019	2024
Diverse infrastructuurelementen	1.250.000	2019	2024

Tabel 4.2 Investeringsbegroting

4.2.2 Personeelsbezetting

Door onder andere pensionering heeft COVRA de komende periode te maken met een verhoogde uitstroom. Dat maakt een proactieve aanpak van de organisatieontwikkeling wenselijk. De verwachte Fte-ontwikkeling, waarmee met de uitstroombestanden rekening is gehouden, is voor de periode 2023 - 2024 weergegeven in de hiernavolgende tabel. De organisatie wordt in de breedte versterkt met meer algemene beleids- en managementondersteuning. Op tijdelijke (en soms ook) structurele basis worden extra mensen ingehuurd voor onderhoud en systeembeheer, stralingscontrole en projecten.

Afhankelijk van het materialiseren van de kansen uit het strategisch plan, de investeringsagenda (nucleaire dienstverlening, nieuwe verbrandingscapaciteit, nieuwe opslagfaciliteiten) en behoefte vanuit de te verwachten vraag aan beleidsondersteuning (expertise functie) is de organisatie in 2023 gegroeid tot 100+ formatieplaatsen. Dit is inclusief tijdelijke formatieplaatsen voor projectondersteuning. Dit biedt een robuustere basis voor kennisborging en continuïteit. Onderstaande tabel geeft een doorkijk tot 2025 met een hoog en laag scenario. Onderstaande tabel geeft een doorkijk tot 2025 met een hoog en laag scenario.

Afdeling	2023	2024	2025 laag	2025 hoog
Directie	1,0	1,0	1,0	1,0
Onderzoek, ontwikkeling en communicatie	10,5	13,9	14,0	18,0
Controle en zorg	14,3	14,3	15,0	16,0
Administratie en financiën	5,2	5,2	6,0	7,0
Facilitaire dienst	2,9	2,9	3,7	3,7
Bedrijfsvoering en beveiliging	25,5	26,6	27,0	27,0
HABOG	5,0	4,0	4,0	4,0
Onderhoud en systemen	10,0	13,0	13,0	14,0
Totaal (Formatie, fte)	74,4	80,9	83,7	90,7

Tabel 4.3 Verwachte fte-ontwikkeling in formatieplaatsen 2023-2025

4.2.3 Omstandigheden waarvan de ontwikkeling van de omzet en rentabiliteit afhankelijk is

De omzet over 2023 is voor 66% behaald op langlopende contracten die met een aantal grote klanten zijn afgesloten in 2015, 2020 en 2021. Door deze contracten is ook het grootste deel van de omzet voor de komende jaren geborgd. De andere 34%, waaronder ook standaard-afvalstromen van de grote contractklanten, van de omzet over 2023 betreft hoofdzakelijk de omzet van de ophaaldiensten. Voor de bepaling van de hoogte van het bedrijfsresultaat zijn de hoogten van dotaties aan en vrijvallen van de voorzieningen voor toekomstige exploitatiekosten en eindberging van belang. De dotaties zijn afhankelijk van de ontvangen afvalstromen, de bijdragen van klanten volgens contracten en de kostenschattning van de eindberging en daarmee de bepaling van de hoogte van de voorziening eindberging. Het saldo van de financiële baten en financiële lasten, met name rentedotaties voorzieningen, is over 2023 € 18,3 miljoen. Door de volatilititeit van de waarde van de beleggingen fluctueert dit resultaat van jaar tot jaar. Het streven is om gemiddeld over meer dan 100 jaar 4,3% nominaal aan beleggingsrendement te genereren. Deze 4,3% is gelijk aan de indexaties die COVRA doteert aan haar voorzieningen eindberging en exploitatie. Een nadere toelichting op het beleggingsrendement en de financiële resultaten over 2023 staan in paragraaf 1.4 Financiële weerbaarheid en financiële waarborging tot en met de eindberging.

4.2.4 Onderzoek en ontwikkeling

Voor COVRA zijn de ontwikkeling van kennis en middelen en het uitvoeren van onderzoek van essentieel belang voor haar voortbestaan, zeker nu het nucleaire landschap in Nederland in beweging is. Onderzoek en ontwikkeling zijn nodig om het steeds veranderende afvalaanbod goed te kunnen verwerken. Naast nucleaire energie zijn er ook initiatieven en ambities op medisch terrein, zoals de bouw van de nieuwe PALLAS-reactor voor medische isotopen. Nieuwe inzichten en technieken binnen de nucleaire geneeskunde zorgen er bijvoorbeeld voor dat er steeds meer mogelijk is op het gebied van diagnostiek en behandeling met medische isotopen. Nieuwe nucleaire toepassingen kunnen alleen worden gerealiseerd als er een veilige en verantwoordde oplossing is voor het radioactief afval wat daarbij ontstaat. COVRA gaat daarom proactief met de producenten van nieuw radioactief afval in gesprek, zodat het afval voldoet aan de huidige specificaties of tijdig nieuwe verwerkingsroutes ontwikkeld kunnen worden.

De relatief lange periode van bovengrondse opslag geeft COVRA tijd om te leren van ervaringen met eindberging in andere landen, om onderzoek te doen en kennis te vergaren. Onderzoek en ontwikkeling zijn nodig om al bij de inzameling en verwerking rekening te houden met de eisen die door activiteiten ver in de toekomst gesteld worden. Internationaal gebeurt er veel op het gebied van eindberging. Het is belangrijk dat Nederland hierop aangesloten blijft. COVRA doet dit door het opzetten en uitvoeren van eigen onderzoek en het aansluiten bij (inter-)nationale programma's, onderzoeken en overleggen waarin kennis en resultaten gedeeld worden.

Om gedurende een periode van ten minste honderd jaar over de benodigde kennis te beschikken, moet er intelligent met het bedrijfsmiddel 'kennis' omgegaan worden. Kennis is het resultaat van doen, leren en delen: leren van het verleden en leren van elkaar (delen). Kennismanagement is niet alleen gericht op het leerproces, maar vooral ook op het resultaat. De opgedane kennis moet ingezet worden in de bedrijfsprocessen (doen) bij het ontwikkelen van nieuwe processen en oplossingen (4.4.1) en bij het doen van onderzoek (4.4.2). De activiteiten op dat gebied in het afgelopen jaar worden hieronder kort toegelicht.

4.2.4.1 Ontwikkeling

Requirements Management Systeem

COVRA is in 2018 gestart met de ontwikkeling van een 'Requirements Management Systeem' (RMS) waarin de afleiding en het beheer van de criteria en specificaties voor het afval wordt vastgelegd. Deze eisen en overwegingen komen voort uit wet- en regelgeving, beleid, vergunning en de infrastructuur bij COVRA en kunnen betrekking hebben op alle onderdelen van de afvalbeheerketen. De eisen aan het afval, de afval- en verpakkingsspecificaties, worden gegroepeerd aan de hand van drie veiligheidsfuncties - isoleren, insluiten en afschermen - en twee operationele functies: hanteren en monitoren.

Niveau 1 Nationale & internationale vereisten	Wet- en regelgeving, COVRA vergunning				
Niveau 2 Strategische keuzes COVRA	Beleid en voorkeuren				
Niveau 3 Systeemvereisten	Definitie systeem				
	transport	verwerking	opslag	eindberging	
Niveau 4 Functies van subsystemen (componenten, installaties & gebouwen)	Veiligheidsfuncties			Operationele functies	
	afschermen	insluiten	isoleren	hanteren	controleren
Niveau 5 Ontwerpvereisten	Prestatiecriteria (hoeveel?)				
Niveau 6 Ontwerpspecificaties	Detailontwerp (hoe?)				

Figuur 4.1 Gelaagde opzet van het RMS

Requirements management is niet alleen voor de naleving van de gestelde eisen belangrijk, maar ook voor de volledigheid en de onderlinge consistentie van bestaande en nieuwe criteria en specificaties. Bij de afleiding van specificaties voor nieuw afval wordt het RMS gebruikt. Ook geeft het RMS de klant inzicht in de achtergrond en het belang van de door COVRA gehanteerde afvalspecificaties. De klant kan het afval dan op de beste en meest economische wijze aanbieden.

Ketengerichte dienstverlening voor radioactief afval

COVRA is verantwoordelijk voor de acceptatie, het transport, de bewerking, de opslag en de voorbereiding voor de eindberging van al het vrijkomende radioactieve afval binnen Nederland. De producent van het afval draagt zorg voor het op de juiste manier verpakken van het afval en biedt het afval conform vigerende wet- en regelgeving en acceptatievoorwaarden aan voor transport door en naar COVRA. COVRA werkt aan een meer ketengerichte dienstverlening en richt zich op praktische oplossingen voor de klant, bijvoorbeeld het transport gereedmaken, het interne transport en ten slotte de afvoer van grote bloedbestralingsbronnen van ziekenhuizen naar COVRA. COVRA kijkt met meerdere grote klanten naar het verrichten van structurele werkzaamheden op het terrein van de klant. Voor de producent betekent het uitbesteden van de bewerking van de radioactieve afvalstromen dat zij zich kunnen focussen op andere aspecten van de bedrijfsvoering. De afspraken en verantwoordelijkheden worden vastgelegd in contracten.

Ontmanteling

Een bijzondere vorm van dienstverlening is de ondersteuning bij de ontmanteling van nucleaire installaties. Op dit moment lijkt de ontmanteling van de grotere nucleaire inrichtingen van Nederland nog ver weg. Toch is het noodzakelijk om daar nu al op te anticiperen en voorbereid te zijn voor de toekomst. Kleinere nucleaire installaties worden nu wel al ontmanteld. Het Academisch Medisch Centrum in Amsterdam is bezig met het inrichten van nieuwe cyclotronfaciliteiten. Hiervoor moeten de twee oude cyclotrons, de randapparatuur en het bestaande gebouw ontmanteld worden. Het medisch centrum en COVRA hebben hiervoor een samenwerkingsverband gesloten. COVRA geeft advies over de behandeling van het afval en ontwikkelt tegelijkertijd kennis over het managen van een kleinschalig ontmantelingsprogramma. Deze kennis kan later ingezet worden voor andere klanten die nucleaire toepassingen beëindigen. Met de mogelijke overname van GKN versterkt COVRA haar informatiepositie, die aangewend kan worden ten behoeve van het publiek belang.

Historisch afval

Bij NRG liggen verschillende soorten radioactief afval veilig opgeslagen. Een deel van dit afval stamt nog uit de vorige eeuw. Het betreft onder meer afval van experimenten, productieafval

en zelfs onderdelen van de reactor. Dit afval moet worden afgevoerd naar COVRA. Aan de hand van de samenstelling van het afval en de mogelijke verwerkingsroute(s) is in nauwe samenwerking met COVRA een plan van aanpak opgesteld. Op basis van het plan wordt het afval verder gekarakteriseerd, gesorteerd, getransporteerd en, al dan niet na verwerking, opgeslagen bij COVRA. COVRA heeft inmiddels een groot deel van het historisch LMRA in opslag. Het gaat dan met name over het zogeheten RAP-afval. In november is het laatste vat met LMRA van de RAP-campagne gesorteerd. Hiermee is een einde gekomen aan de campagne die in 2013 is begonnen. In deze campagne werd het RAP-afval gescheiden en gesorteerd naar drie categorieën op basis van het dosistempo. Door het verkleinen van afvalcomponenten is het gelukt 70% van het afval in de categorie met de laagste activiteit te sorteren. Sinds 2016 is het gesorteerde laag actieve RAP afval ook daadwerkelijk afgevoerd naar de COVRA. Dit is een belangrijke mijlpaal voor de afvoer van het historisch afval en het resultaat van de goede samenwerking tussen NRG en COVRA. Voor 2027 moet al het historisch afval zijn afgevoerd.

MOG

COVRA is bezig een nieuw gebouw te realiseren voor laag- en middelradioactief afval. Het nieuwe multifunctionele opslaggebouw (MOG) wordt onder andere gebouwd voor het historisch afval dat nu nog deels ligt opgeslagen op het terrein van NRG. In het ontwerp van het huidige opslaggebouw voor laag- en middelradioactief afval is geen rekening gehouden met de opslag van het historisch middelradioactief afval. COVRA zou dit afval kunnen opslaan in het HABOG, maar dan wordt de opslagruimte niet voor het beoogde doel gebruikt, namelijk de opslag van hoogradioactief afval. Om het historisch afval van NRG te kunnen verwerken en opslaan is dus een nieuw gebouw nodig. Het nieuwe gebouw biedt ook ruimte aan toekomstig ontmantelingsafval en aan afval afkomstig van een nog te realiseren verbrandingscapaciteit, zoals een plasma-oven. De bouw van het gebouw en van de technische installaties is in 2023 aanbesteed. Ook is in 2023 de Kew-vergunning verstrekt en is met de bouw gestart. De verwachting is dat de bouw rond 2025 zal worden afgerond.

Verbrandingscapaciteit

Een deel van het radioactieve afval moet worden verbrand. De bestaande twee ovens zijn in 2021 uit bedrijf genomen, omdat ze aan het einde van de technische en economische levensduur waren gekomen. Voor de nieuwe verbrandingscapaciteit is gekozen voor plasmatechnologie, omdat deze techniek een effectieve manier biedt om bijna al het laag- en middelradioactief afval zonder voorbehandeling te verwerken met hoge volumereductie en een zeer stabiel eindproduct. Het ontwerp- en bouwproces verloopt stapsgewijs. In 2021 is een projectteam samengesteld met Belgoprocess voor de nucleaire technologie en Royal Haskoning DHV voor de civiele techniek en constructie. In 2022 is een voorlopig ontwerp gemaakt van de plasmaoven op basis van het verwachte afvalaanbod. In 2023 en 2024 wordt het basisontwerp gemaakt en de vergunningsaanvraag en de aanbestedingsstrategie voorbereid. Ook worden dan de voorbereidingen getroffen voor de finale investerings-

beslissing. Daarna wordt het detailontwerp gemaakt zodat met de bouw begonnen kan worden. De huidige planning voorziet de start van de bouw eind 2025 en de oplevering begin 2028.

4.2.4.2 Onderzoek

Eindberging

Eind 2020 is het nieuwe onderzoeksprogramma naar de eindberging van radioactief afval gestart. De resultaten van het vorige programma, Onderzoek Programma Eindberging Radioactief Afval (OPERA), dat liep van 2011 tot en met 2017 vormen het startpunt voor het nieuwe programma. Het lopende onderzoeksprogramma loopt tot 2025 en is gericht op de verdere ontwikkeling van natuurwetenschappelijke kennis over eindberging. Binnen dit programma wordt voor het eerst boringen gedaan naar weinig verharde onverstoorde kleien op een diepte, die representatief is voor een eindberging in klei in Nederland. Belangrijk daarbij was de toekenning van 9 ton subsidie aan COVRA en de TU Delft in maart om detailonderzoek te doen naar de geboorde kleikernen. Ook werd een groot internationaal project (in Decovalex) voltooid, waarin is aangetoond dat de verschillende internationale berekeningsmodellen voor een eindberging in zout, waaronder die van COVRA, even goed werken. In 2023 lag de focus van het onderzoeksprogramma op het afronden van de lopende onderzoeksprojecten en de synthese van de resultaten aan de hand van het schrijven van de concept safety cases.

In 2023 is verder invulling gegeven aan de uitvoering van het tweesporenbeleid via ERDO, waarbij zowel de lijn van realisatie van een eigen nationale als een internationale eindberging wordt gevolgd. COVRA levert de voorzitter en secretaris van de ERDO Association¹³ (Association for Multinational Radioactive Waste Solutions), die kennis uitwisselt en werkt aan de internationaal gemeenschappelijke uitdagingen bij het beheren van radioactief afval. Binnen de vereniging wordt door diverse Europese landen samengewerkt aan een mogelijke multinationale eindberging voor radioactief afval. In 2023 zijn de leden tweemaal online bijeengekomen en eenmaal fysiek in Roskilde, Denemarken. Ook sprak het bestuur van ERDO tweemaal het Directoraat-Generaal Energie van de Europese Commissie over de haalbaarheid van multinational oplossingen. Dit directoraat-generaal ontwikkelt het EU-beleid voor onder andere nucleaire energie en radioactief afval. ERDO heeft als waarnemer deelgenomen aan de bestuursvergaderingen van het Deep Borehole Demonstration Center dat de haalbaarheid onderzoekt van diepboorgaten als eindoplossing voor radioactief afval. Ook is een samenwerking met het Amerikaanse Department of Energy (DoE) gestart. Samen met het DoE onderzoekt ERDO nu de back-end-opties van de verschillende SMR's die in ontwikkeling zijn. Tenslotte werkt ERDO samen met de OESO-NEA aan een gezamenlijk project over mogelijkheden voor een Europese infrastructuur.

13. www.erdo.org

5. Corporate governance

5.1 Ondernemingsstructuur

Juridische structuur en zetel

COVRA is in 1982 opgericht als een naamloze vennootschap. Sinds 2002 zijn alle aandelen in handen van de Staat en ondergebracht bij het ministerie van Financiën dat de rol van aandeelhouder vervult. COVRA is statutair gevestigd in Middelburg en ingeschreven in het handelsregister te Middelburg onder nummer 22029665. COVRA heeft een resultaatdoelstelling en werkt zo kosteneffectief mogelijk. Er is geen financiële ondersteuning door de overheid.

Corporate governance structuur

Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat heeft de beleidskaders gezet in het Nationaal Programma Radioactief Afval uit 2016. De rol van COVRA is hierin benoemd en is daarnaast vastgelegd in wet- en regelgeving. De Kernenergiewet (Kew) vormt het kader aangevuld met Algemene Maatregelen van Bestuur, meer gedetailleerde ministeriële regelingen en een ANVS-verordening. COVRA is de enige erkende organisatie voor de ontvangst en opslag van radioactief afval¹⁴. De ANVS ziet toe op de nucleaire veiligheid door toezicht te houden op de verleende operationele en milieuvergunning op basis van de Kew.

Het dagelijks bestuur van COVRA berust bij de directie, onder toezicht van de Raad van Commissarissen (RvC). De aandeelhouder heeft invloed door middel van de wettelijke en statutaire bevoegdheden die zijn toegekend aan de Algemene Vergadering. De statuten van de vennootschap beschrijven het juridisch kader waarin de besluitvormingsprocedure voor bepaalde beslissingen van de directie is vastgelegd. De statuten zijn in 2016 herzien en aangepast conform de voor staatsdeelnemingen gebruikelijke opzet. De statuten zijn in te zien via de website: www.covra.nl.

Bestuurscode

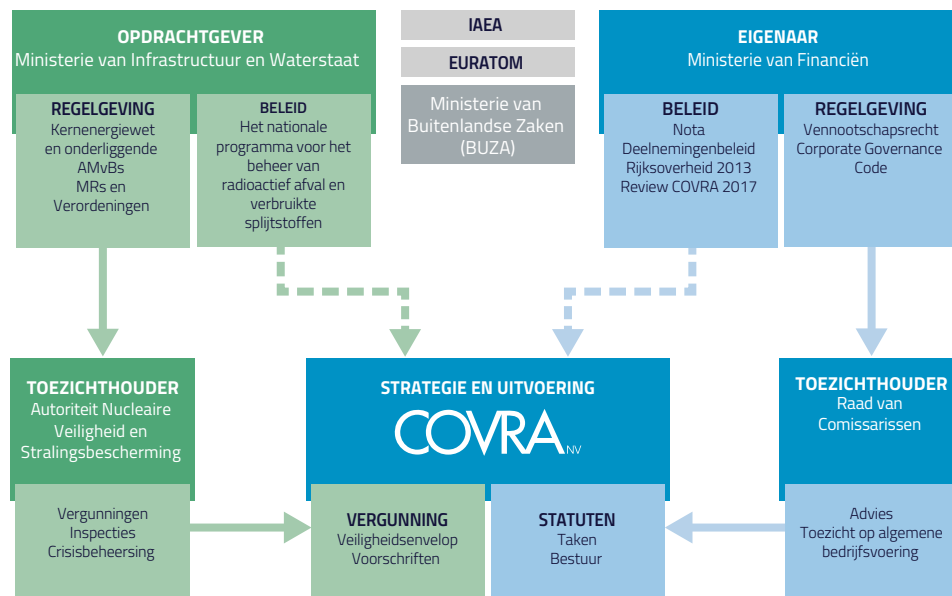
Hoewel COVRA niet beursgenoteerd is, voldoet de inrichting van haar bestuursmodel, voor zover van toepassing, aan de Nederlandse Corporate Governance Code, versie 2022 (hierna:

¹⁴. Er zijn meer organisaties in Nederland die zich bezighouden met inzamelen, verwerken of transporteren van radioactief afval of materiaal en het opslaan en bergen van zeer licht radioactief afval.

de code) en de daarin opgenomen 'best practices'-bepalingen. Zo beschikt COVRA over een klokkenluidersregeling, een klachtenregeling en een vertrouwenspersoon. Een volledig overzicht van de wijze waarop de code door COVRA gehanteerd wordt, is in te zien op de website (www.covra.nl). COVRA wijkt beperkt af van de code. De afwijkingen zijn conform het 'pas toe of leg uit'-principe nader toegelicht.

Beloningsbeleid bestuur en RvC

Met de Nederlandse Staat als enig aandeelhouder, past COVRA in beginsel de uitgangspunten toe die gelden voor het beloningsbeleid voor staatsdeelnemingen. Het beloningsbeleid is in 2016, op aanraken van de RvC, door de aandeelhouder opnieuw vastgesteld. Daarbij is de WNT het uitgangspunt. Er zijn geen variabele beloningselementen. De beloningen (bestuur en RvC) worden jaarlijks aangepast met de afspraken volgens de COVRA CAO. Er zijn geen (her)onderhandelingen over aanpassingen gaande. In 2023 is gestart met de modernisering van het functiegebouw en functiewaardering. Dit traject wordt uitgevoerd in samenspraak met de vakbond FNV en de OR, ondersteund door de AWWN. De beloning van bestuur en RvC maken geen deel uit van het functiegebouw.

Figuur 5.1 Ondernemingsstructuur

Anticorruptie en mensenrechten

Het beleid dat COVRA voert ten aanzien van anticorruptie, omkoping en mensenrechten is vastgelegd in gedragscodes en ethische waarden (hierna: gedragscode). In de gedragscode is onder meer een regeling klachtenbehandeling van (seksuele) intimidatie, agressie en geweld, racisme en discriminatie opgenomen. Ten aanzien van anti-corruptie en omkoping is onder andere in de gedragscode beschreven dat het accepteren van cadeaus, diensten of goederen niet geoorloofd is. Er is een strikt vierogenprincipe voor grotere financiële transacties en in het inkoopproces. Indien onverhoopt toch sprake is van ongeoorloofd gedrag kunnen maatregelen worden getroffen volgens het sanctiebeleid dat eveneens is opgenomen in de gedragscode.

COVRA onderschrijft de 'Guiding Principles on business and human rights' van de Verenigde Naties (VN). De activiteiten van COVRA vinden uitsluitend in Nederland plaats waar de mensenrechten zijn geborgd in nationale wet- en regelgeving. Lidmaatschap van een vakbond geeft een zekere mate van bescherming tegen misstanden binnen bedrijven. COVRA stimuleert het vakbondslidmaatschap door een deel van de contributie te vergoeden. De organisatiegraad (lid van de vakbond) binnen COVRA is ongeveer 22% (2023), hetgeen positief is ten opzichte van een landelijk gemiddelde van 16% (CBS, 2022).

Er zijn in 2023 geen incidenten geweest op het gebied van corruptie of omkoping. Ook zijn er geen situaties gesignaleerd waarbij mensenrechten of andere incidenten in het kader van de gedragscode in het geding waren. De gedragscode is te downloaden van de website van COVRA.

Voorkomen van belangenverstrengeling

Belangenverstrengeling op operationeel, management en bestuurlijk niveau binnen een organisatie kan leiden tot onnodige kosten, beïnvloeding van het gevoerde beleid en ernstige reputatieschade. COVRA is onderdeel van de samenleving en levert een belangrijke dienst aan de samenleving. Daarom wordt deelname aan sociale organisaties, naast deelname in vakinhoudelijke en sectororganisaties, niet ontmoedigd. Transparantie is het belangrijkste middel om belangenverstrengeling te voorkomen. De ethische code van COVRA (zie website) stelt dat indien een nevenfunctie of nevenactiviteit een relatie met het werk van COVRA te maken heeft (of zou kunnen hebben) de medewerker de (voorgenomen) nevenfunctie schriftelijk dient te melden bij de directie. Een nevenfunctie die de belangen van COVRA schaadt of kan schaden is niet toegestaan. Jaarlijks maken de RvC en bestuur relevante nevenfuncties in het jaarrapport openbaar, om cross-board lidmaatschappen expliciet te benomen. Mogelijke situaties van belangenverstrengeling voor leden van de RvC worden in het rapport van de RvC vermeld. Het bestuur heeft toestemming nodig van de RvC voor het aanvaarden van een nevenfunctie. Compliance en ethiek zijn vaste agendapunten op de managementteam vergadering.

Alle aandelen van COVRA zijn in handen van de Nederlandse Staat, waardoor situaties met cross-shareholding van individuele aandeelhouders zijn uitgesloten.

Directie

De directie vormt het bestuur van de onderneming. Er is een éénhoofdige directie met een functionele adjunct-directeur. De algemeen directeur vormt daarmee de directie en het bestuur. Hij is de enig statutair bestuurder. De directie is, naast het dagelijks bestuur van de onderneming, eindverantwoordelijk voor het realiseren van de doelstellingen van de vennootschap, de strategie, het beleid en de daaruit voortvloeiende resultaten. De directie richt zich daarbij op het belang van de vennootschap. Zij weegt daarbij de gerechtvaardigde belangen van de betrokkenen en legt verantwoording af aan de RvC en de Algemene Vergadering.

De algemeen Directeur is tevens voorzitter van het Management team (MT: het hoogste management niveau binnen de organisatie).

Samenstelling van het MT	Verantwoordelijkheidsgebied
Directeur	Strategie, financiën, personeel en organisatie, beveiliging en informatiebeheer, onderhoud en systeembeheer, afstemming aandeelhouder en RvC, public relations.
Afdelingshoofd OO&C, Adj. Directeur	Onderzoek (o.a. geologische berging), ontwikkeling van technologie en radioactief afvalbeleid, communicatie met interne en externe stakeholders.
Afdelingshoofd C&Z	Veiligheid, milieu, stralingsbescherming en kwaliteitsborging.
Afdelingshoofd BDV	Inzameling, bewerking en verwerking, opslag.

Naast de specifieke verantwoordelijkheidsgebieden is de directeur algeheel verantwoordelijk voor de organisatie. De controller rapporteert rechtstreeks aan de directeur. Het management-team is als collectief verantwoordelijk voor de veiligheids- en organisatiecultuur van de organisatie, ethiek en compliance met wet- en regelgeving. Het MT komt twee wekelijks bijeen. Door de samenstelling en taakverdeling binnen het MT is de directie direct betrokken bij de impact op economie, milieu en mensen en worden kritische zorgen direct bij de directie kenbaar. De directie maakt deze zorgen en algemene ontwikkelingen met haar "stand van zaken" kenbaar bij de RvC. Voor urgente zaken neemt de directie ook tussendoor contact op met de RvC.

Het MT is daarmee ook de directe toegang tot het bespreken, behandelen en beantwoorden van zorgen door individuele burgers. Vragen en zorgen die via het algemeen e-mailadres binnenkomen worden door de directeur of adjunct-directeur beantwoord, ingebracht in het MT of verder uitgezet in de organisatie voor nadere informatie. Het directiesecretariaat beheert het proces.

Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen (RvC) bestaat uit vier leden en heeft geen commissies. De RvC is als collectief verantwoordelijk voor het gevoerde toezicht en besluiten.

Tot de taak van de RvC hoort onder meer het toezicht op de werking van de interne risico-beheersings- en controlesystemen, de financiële- en niet financiële informatieverschaffing door de vennootschap en de naleving van de aanbevelingen en opvolging van opmerkingen van de externe accountant. De RvC-vergaderingen worden waar de RvC dat verzoekt, bijgewoond door de externe accountant. Het RvC-lid met als aandachtsgebied financiën en economie onderhoudt het contact met de externe accountant, in het bijzonder ten aanzien van de controlewerkzaamheden van de externe accountant en in gevallen waar de externe accountant aangeeft onregelmatigheden met betrekking tot de inhoud van de financiële verslaggeving te vermoeden. In aanvulling daarop stemmen het bestuur en de controller, de senior executive op financieel gebied, formeel af met de externe accountant over de vaststelling van het auditprogramma en de auditbevindingen.

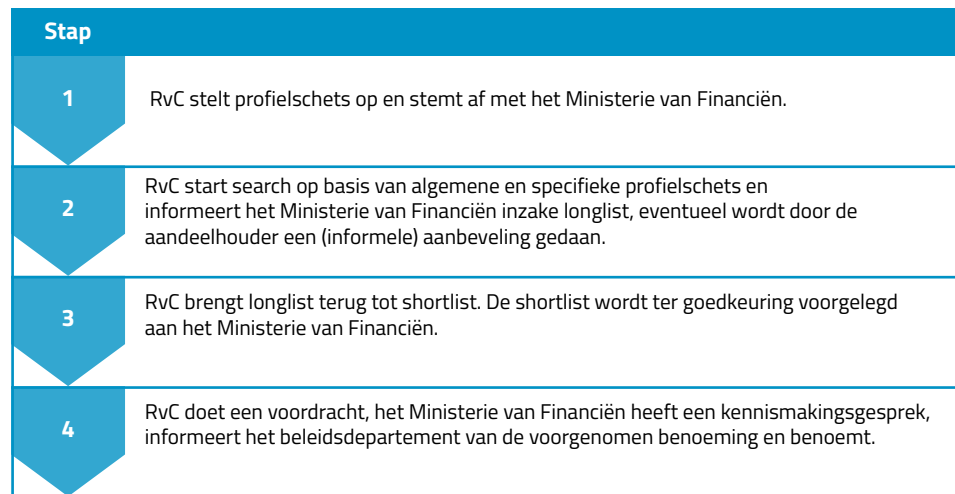
Het proces van selectie en afstemming met de externe accountant is vastgelegd in het RvC- en directiereglement (zie website: www.covra.nl).

Benoeming en ontslag

Het bestuur en de Raad van Commissarissen worden benoemd door de Algemene Vergadering van aandeelhouders, op voordracht van de Raad van Commissarissen. De RvC stelt daarvoor een profielschets en kandidatenlijst op; deze worden ter goedkeuring voorgelegd aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Bij de voordracht en benoeming wordt rekening gehouden met de vennootschappelijke en publieke doelstellingen van de onderneming, diversiteit, de aard van de onderneming, de werkzaamheden, de gewenste collectieve kennis, vaardigheden en ervaring en - bij benoeming van een commissaris - de gewenste onafhankelijkheid.

De Raad van Commissarissen heeft het diversiteitsbeleid voor de samenstelling van de Algemene directie en Raad van Commissarissen vastgelegd in de reglementen voor de RvC. Op basis daarvan wordt gestreefd naar een man-vrouwverhouding van: minimaal 30% vrouwen in de RvC. Omdat er een éénhoofdig bestuur is hiervoor geen beleid opgesteld.

Met de huidige samenstelling van de Raad van Commissarissen wordt aan de gestelde diversiteitsdoelstellingen voldaan: de RvC bestaat uit twee vrouwen en twee mannen (50%/50%). Bij (her)benoemingen in de Raad van Commissarissen worden de diversiteitsdoelstellingen actief betrokken in de profielschets, werving en selectie van kandidaten.

Figuur 5.2 Benoemingsproces commissaris

Een commissaris wordt voor vier jaar benoemd en kan in aanmerking komen voor herbenoeming van vier jaar en bij uitzondering een herbenoeming van maximaal tweemaal twee jaar. De zittingsperiode kan nooit langer zijn dan 12 jaar. Het huidige bestuur is voor onbepaalde tijd benoemd.

De Algemene Vergadering van Aandeelhouders kan de bestuurders schorsen of ontslaan. De Raad van Commissarissen is bevoegd de bestuurder te schorsen. De Raad van Commissarissen beoordeelt jaarlijks het functioneren van de bestuurder en kijkt daarbij naar de effectiviteit in het realiseren van de organisatiedoelstellingen en de impact op milieu, mensen en stakeholders.

Taken en verantwoordelijkheden

De RvC heeft als taak het toezicht houden op het beleid en op het dagelijks bestuur waarbij het belang van de vennootschap vooropstaat. Daarnaast heeft de RvC een adviserende rol ter ondersteuning van de Directie. De verantwoordelijkheden, taken en procedures van de RvC zijn vastgelegd in de statuten en in het reglement van de RvC.

De Raad van Commissarissen houdt toezicht en controleert en adviseert het bestuur over verschillende onderwerpen zoals beschreven in de reglementen van de RvC en Directie, zoals:

- Realisatie van de doelstellingen van COVRA;
- Strategie en risico's verbonden aan de ondernemingsactiviteiten;
- Opzet en de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen;
- Financieel verslaggevingsproces;
- Naleving van de wet- en regelgeving.

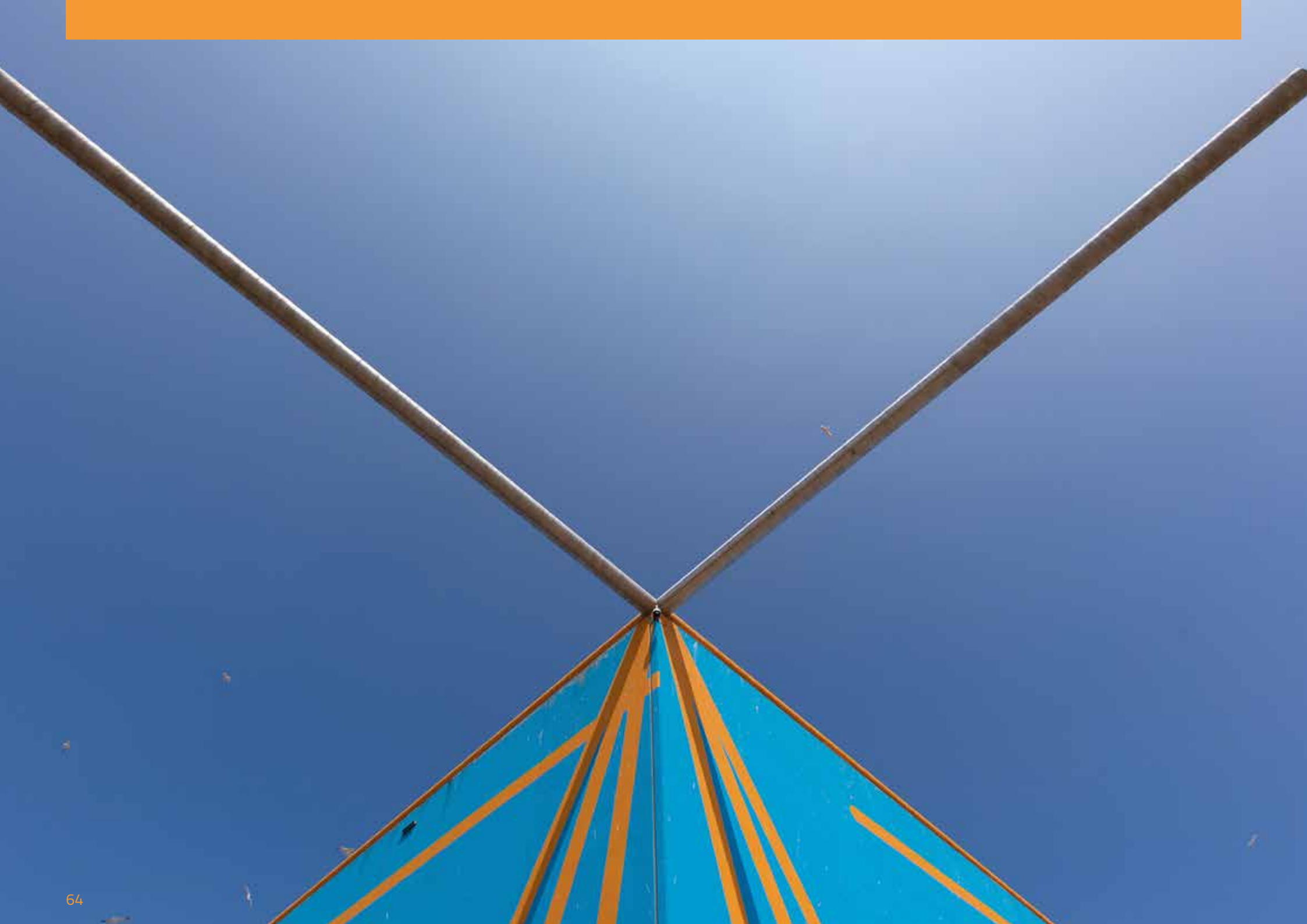
Aan de Raad van Commissarissen worden daarnaast op grond van de statuten besluiten ter goedkeuring voorgelegd over onder meer binnenlandse investeringen boven een bedrag van 5 miljoen euro, buitenlandse investeringen boven een bedrag van 1 miljoen euro en het aangaan van duurzame deelnemingen. Om deze taken uit te voeren legt de directie verantwoording af over de strategie, beleid en de resultaten. Naast de verantwoording over afgelopen perioden (kwartaalrapportages en jaarrapporten) zijn de strategie, beleid en doelstellingen in een vijfjarenbeleidsplan uitgewerkt. Het huidige beleidsplan loopt tot 2025.

De RvC en de directie komen minimaal ieder kwartaal samen om de belangrijkste thema's op het gebied van beleid, dagelijks bestuur, resultaten en eventuele andere bijzonderheden te bespreken, te autoriseren en indien van toepassing bij te sturen. De directie voorziet de RvC hiervoor van een overzichtsrapport van lopende zaken, ontwikkelingen en uitdagingen op het gebied van economie, milieu, mensen en stakeholders. Daarnaast is het streven bij aanvang van iedere vergadering een COVRA medewerker een presentatie over zijn/haar werkzaamheden te laten houden. De (individuele) RvC-leden gaan daarnaast regelmatig, buiten de vergadering om, in meer verdiepend overleg met medewerkers, bijvoorbeeld op het gebied van financiën, cybersecurity en het onderzoek naar eindberging.

Daarnaast onderhoudt de RvC contacten met de ondernemingsraad en houdt ze zich door middel van diverse informatiebronnen en bedrijfsbezoeken op de hoogte van essentiële onderwerpen met betrekking tot de nucleaire sector. Omdat de nucleaire sector internationaal georiënteerd is, is het streven van de RvC om minimaal om het jaar een buitenlandse inrichting te bezoeken. Zo zijn er in de afgelopen jaren onder anderen bezoeken gebracht aan de ondergrondse laboratoria voor eindbergingen in Finland, België en Frankrijk, afvalbewerking- en opslagfaciliteiten in Zwitserland, België en Frankrijk en een kerncentrale die ontmanteld wordt in Spanje.

Aandeelhouder

De aandeelhouder wordt vroegtijdig geïnformeerd over belangrijke thema's en ontwikkelingen op het gebied van beleid, bestuur en eventuele andere bijzonderheden waarvoor een besluit van de aandeelhouder nodig is of die van algemeen belang zijn voor de aandeelhouder.

Zeggenschap bij Covra		Wie?	
Wat?		RvC	AvA
Bestuur	Benoemen	Voordracht aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA).	Benoemt op voordracht van RvV.
	Schorsen	Zelfstandig en direct schorsen.	Kan schorsen na raadplegen RvC.
	Ontslaan	Voorstel aan AvA.	Ontslaat als gevolg van niet bindend voorstel van RvC of op eigen initiatief na raadplegen RvC.
	Bezoldigingsbeleid	Voorstel aan AvA, plus adviesrecht aan AvA	Stelt bezoldigingsbeleid vast.
	Bezoldiging	Stelt bezoldiging vast nadat AvA 14 dagen van tevoren geïnformeerd is over de hoogte van de bezoldiging.	AvA wordt 14 dagen voorafgaand aan vaststelling geïnformeerd over de hoogte van de bezoldiging.
Commissaris	Benoemen	Doet voordracht.	Benoemt op voordracht van RvC.
	Schorsen	Zelfstandig en direct schorsen.	-
	Ontslaan commissaris	Verzoek aan Ondernemingskamer namens de vennootschap, vertegenwoordigd door RvC.	Verzoek Ondernemingskamer namens vennootschap, vertegenwoordigd door AvA.
	Ontslaan gehele RvC	-	AvA kan bij een met redenen omkleed besluit het vertrouwen opzeggen in de RvC. Voormeld besluit wordt niet genomen dan nadat de Directie de OR in kennis heeft gesteld van het voorstel voor het besluit en de gronden daartoe.
	Bezoldiging	Kan door AvA gevraagd worden een voorstel voor de bezoldiging te doen en heeft adviesrecht.	Stelt bezoldiging vast.

Figuur 5.3 Zeggenschap bij COVRA

Compliance met wet- en regelgeving

In 2023 zijn er geen "non-compliances" geconstateerd door COVRA zelf of haar toezicht-houders die geleid hebben tot bestuursdwang, boetes of dwangsommen. Er hebben zich geen "reportable" milieu- en/of veiligheidsincidenten voorgedaan.

Verantwoordelijkheid voor impact op mens en milieu op het hoogste niveau geborgd

De afdeling Controle & Zorg (C&Z) heeft als taak het beleid het gebied van milieu, stralings-bescherming en Arbo (mens) te vorm te geven, de organisatie te adviseren en de effectiviteit te monitoren. Zij rapporteert daartoe ieder kwartaal over de compliance door middel van een kwartaal verlag aan de directie. Dit verslag wordt ook aan de toezichthouder (ANVS) ter beschikking gesteld. Omdat compliance met wet- en regelgeving op het gebied van veiligheid en milieu een essentieel onderdeel is van de "license to operate" van COVRA, is het

afdelingshoofd C&Z onderdeel van het hoogste managementniveau (management team) binnen de organisatie.

5.2 Verslag van de Raad van Commissarissen

5.2.1 Jaarrapport

Het jaarrapport is opgesteld door de directie. Een delegatie van de Raad van Commissarissen (RvC) heeft de jaarrekening uitvoerig besproken met de externe accountant. Vervolgens heeft de RvC, in aanwezigheid van de externe accountant, het jaarrapport met de directie besproken. Hierbij is stilgestaan bij het negatieve bedrijfsresultaat in 2023 als gevolg van de lagere omzet. De oorzaken zijn geanalyseerd en lijken deels incidenteel en deels structureel van aard. De RvC zal in haar gesprekken met de directie de komende jaren aandacht blijven schenken

aan het activiteitsniveau van de organisatie en de daarmee samenhangende kostenstructuur. De discussies, die in dat verband gevoerd zijn, hebben de RvC ervan overtuigd dat aan alle voorschriften en eisen van governance en transparantie zijn voldaan. De RvC heeft het jaarrapport 2023 in haar vergadering van 20 maart 2024 goedgekeurd. De jaarrekening is gecontroleerd en voorzien van een goedkeurende controleverklaring door PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. Deze verklaring is toegevoegd aan de jaarrekening.

De RvC stemt in met het voorstel van de directie om het resultaat van het boekjaar 2023, van € 17.968.000 in haar geheel ten bate van de algemene reserve te brengen. De RvC adviseert de aandeelhouder om de jaarrekening vast te stellen en aan de directie decharge te verlenen voor het gevoerde beleid en aan de RvC decharge te verlenen voor het gehouden toezicht.

Maatschappelijke opdracht en verantwoordelijkheid

De integratie van de jaarrekening met de MVO-rapportage in het jaarrapport maakt dat dit laatste onderwerp structureel aan bod komt. In het kader van MVO is ook een aantal Key Performance Indicators (KPI's) en de toepassing van het Global Reporting Initiative (GRI) Standards beoordeeld door de externe accountant. Deze heeft beoordeeld of de duurzaamheidsinformatie in het jaarrapport een betrouwbare en toereikende weergave geeft van het beleid en de bedrijfsvoering ten aanzien van MVO en in overeenstemming is met de GRI Standards. Het assurance rapport van de externe accountant is opgenomen in het jaarrapport. De RvC spreekt haar waardering uit voor het continue hoge niveau, zoals ook blijkt uit de vergelijking met de 500 grootste bedrijven in de Transparantie benchmark.

5.2.2 Ontwikkeling en strategie

De RvC houdt toezicht op de wijze waarop de directie de strategie voor lange termijn waarde creëert. De contouren van de strategie, de positionering en het organisatiemodel zijn in het vijfjarenbeleidsplan 2020–2025 uitgewerkt. In 2023 heeft de RvC, zeker in het licht van de mogelijke veranderingen in het nucleaire landschap, meermaals uitgebreid met de directie gesproken over de effectivering van de strategie.

Het voornemen van de regering om 2 nieuwe kerncentrales te bouwen, alsmede de investeringen in Pallas en de uitbreidingsplannen van Urenco hebben in korte tijd het toekomstperspectief van COVRA sterk veranderd. Deze nucleaire revival, die overigens wereldwijd plaats vindt, betekent dat COVRA zich moet voorbereiden op een toekomst met een veel grotere dynamiek. De RvC heeft in 2023 veelvuldig met de directie over deze thematiek van gedachten gewisseld en zal in het komend jaar de ontwikkeling het nieuwe strategieplan en de consequenties voor de organisatie van COVRA intensief volgen.

Dialogoedbedrijfsrisico's

Het risicobeheer van het bedrijf is gezien de aard van het bedrijf sterk gericht op het operationele en tactische uitvoeringsniveau. Als uitvloeisel van de strategische verkenning heeft de directie daarboven haar visie voor risicobeheer op organisatieniveau verder verdiept. De uitkomsten van deze gestructureerde dialoog en de analyse van de geïdentificeerde risico's op strategisch niveau zijn besproken tussen bestuur en de RvC.

Ontwikkelingen

Naast de genoemde algemene ontwikkelingen op gebied van de strategie en het veranderende nucleaire landschap is aandacht besteed aan de lopende projecten binnen de organisatie. Daarbij zijn aan de orde gekomen:

- **Ontwikkeling beleggingsbeleid**
De RvC evalueert jaarlijks het door de directie voorgestelde beleggingsplan. De RvC heeft zich onder anderen door een gesprek met de leden van de beleggingsadviescommissie een goed beeld kunnen vormen van de onderliggende uitgangspunten en kaders. Het bovenliggende beleggingsmandaat is in 2023 herzien, besproken en goedgekeurd door de RvC. De aandeelhouder heeft dit mandaat vervolgens op voordracht van de RvC geaccordeerd.
- **Cybersecurity**
De RvC besteedt aandacht aan de weerbaarheid op cybersecurity-gebied en was dan ook zeer ingenomen met de door COVRA georganiseerde workshops en praktijktesten in 2023.
- **Digitalisering van de bedrijfsprocessen**
COVRA is op weg om de interne afvaladministratie in te bedden in een geheel gedigitaliseerd ERP-proces over de gehele afvalketen. Dit is een zeer ambitieus project, ook omdat de situatie bij COVRA niet passend is voor standaard software-oplossingen. De RvC heeft zich meermaals uitvoerig op de hoogte laten stellen van de voortgang van dit project. Daarbij is ook de gelijktijdige vervanging van het financieel systeem beschouwd.
- **Plasmaoven**
In een speciale RvC vergadering eind januari is het voorstel van de directie het ontwerp van de plasmaoven verder te ontwikkelen besproken. De ontwikkeling van de plasmaoven is van strategisch belang in het licht van de nieuwe nucleaire ontwikkelingen in Nederland. De uiteindelijk investeringsbeslissing is onderworpen aan finale goedkeuring door RvC en aandeelhouder.
- **Internationale samenwerking**
De RvC waardeert de actieve rol die COVRA op zich neemt in internationale samenwerkingen en volgt met belangstelling de internationale ontwikkelingen rond eindbergingen.

5.2.3. De organisatie

Personeel en organisatie

COVRA beschikt over een goed geoutilleerde, maar ook compacte organisatie. Daardoor zijn de personele ontwikkelingen en de organisatiecultuur wezenlijke aandachtspunten voor de RvC. De RvC heeft zich dan ook uitgebreid laten informeren over de uitkomsten van het organisatiecultuuronderzoek en de voorgenomen opvolging hiervan door de directie. Dit thema is eveneens aan de orde geweest in jaarlijkse gesprekken van de RvC met de Ondernemingsraad. Extra aandacht is gegeven aan de langeretermijnkennisontwikkeling binnen de organisatie. COVRA vervult bij uitstek de functie van kennisloket voor radioactief afval in Nederland.

Veiligheid

De RvC heeft immer bijzondere aandacht voor de nucleaire veiligheid bij COVRA. Dit jaar is in het contact met directie en OR ook speciale aandacht voor de arboveiligheid besteed. Er hebben zich geen vermeldenswaardige veiligheidsincidenten voorgedaan in de bedrijfsvoering. Er hebben zich tevens geen beveiligings- of stralingsincidenten voorgedaan. De RvC juicht het initiatief van de organisatie toe om, ondanks de goede performance op veiligheidsgebied, een uitgebreid veiligheidsawareness programma te starten. Juist om te voorkomen dat de goede resultaten een vals gevoel van veiligheid geven.

(Milieu) wet- en regelgeving, duurzaamheid

De milieu-impact van de organisatie is klein. Het aardgasverbruik is met de eerdere koppeling aan het lokale warmtenet geminimaliseerd. De RvC heeft kennisgenomen van het milieujaarverslag zoals gerapporteerd aan de overheid. De toenemende aandacht voor ESG-aspecten en de aankomende CSRD rapportages heeft de volle aandacht van de RvC; in de vergaderingen van de RvC met directie en de gesprekken met de accountant is dit een belangrijk onderwerp.

Control

De AO/IB (Administratie Organisatie en Interne Beheersing) van de organisatie wordt door de controller gemonitord. De externe accountant rapporteert in haar 'management letter' over de AO/IB. Naast de inbreng van de externe accountant bespreekt de RvC het risicoprofiel van de onderneming en de risicobeheersystemen met de directie en de controller. De RvC is van mening dat gezien de aard en omvang van de onderneming en het geschetste risicoprofiel de instelling van een interne auditfunctie niet nodig is.

Herijking tarievenstructuur

In 2022 is door het beleidsministerie en de toezichthouder een evaluatie gestart van de structuur en toepassing van de door COVRA gehanteerde tarievenstructuur. COVRA heeft de aanbevelingen met betrekking tot haar kostprijsmodel in 2023 geëffectueerd en deze is door de RvC beoordeeld en goedgekeurd. Het daaruit voortvloeiende tarievenbeleid is, in afwachting van nadere duiding door de toezichthouder, naar verwachting in 2024, op voorspraak van de directie zo eenvoudig mogelijk gehouden.

Externe accountant

De externe accountant woont de RvC-vergadering bij waarin het jaarrapport van de directie besproken wordt. Voorafgaand hieraan heeft een delegatie van de RvC overleg met de externe accountant buiten de aanwezigheid van de directie en brengt hierover verslag uit aan de voltallige RvC. Evenzo wordt het auditplan van de externe accountant doorgenomen en bepaald.

In het kader van de reguliere wisseling van accountants heeft in het najaar de selectie van de nieuwe accountant plaats gevonden. De aandeelhouder heeft op voordracht van de RvC Deloitte benoemd om met ingang van boekjaar 2024 als accountant voor COVRA N.V. op te treden. De RvC dankt PWC voor de open en constructieve contacten in de afgelopen jaren.

Beloningsbeleid bestuurder

Het beloningsbeleid is in 2016 afgestemd en geformaliseerd in overleg met de aandeelhouder. De bestuurder ontvangt een vaste beloning zonder variabele of prestatie-afhankelijke componenten. Gelet op de positie van COVRA wordt het niet passend geacht om de beloning afhankelijk te doen zijn van financiële, milieu of maatschappelijke doelstellingen. Deze dienen allen, en altijd, optimaal te worden behaald in de context van het overheidsbeleid ten aanzien van radioactief afval.

Evaluatie van de Directie

De directie opereert in een complex krachtenveld van private en publieke belangen met tegelijkertijd de opdracht tot een efficiënte, bedrijfsmatige uitvoering. Het functioneren van de directie is door een delegatie van de RvC met de directie geëvalueerd. De RvC spreekt haar waardering uit voor de inzet, professionaliteit en behaalde resultaten van de directie en alle medewerkers.

5.2.4. Kwaliteitsborging

Samenstelling

In de profielschets van de RvC is onder andere opgenomen dat deskundigheid wordt gewaarborgd op de terreinen: industrie en bedrijfsvoering, financiën en economie, politiek en overheid, nucleaire techniek en wetenschap. Gender- en leeftijdsdiversiteit zijn belangrijke overwegingen in de selectie van nieuwe leden. Er wordt gestreefd naar een minimum van 30% vrouwen en een minimum van 30% mannen conform het beleid van de aandeelhouder. De huidige samenstelling van de RvC is met een verdeling 50%/50% in balans.

De RvC heeft een integrale gezamenlijke verantwoordelijkheid, waarbij ieder lid een specifiek deskundigheidsterrein inbrengt dat aansluit op de geschetste profielen. De omvang van de RvC wordt passend geacht voor de omvang van de onderneming. De samenstelling van de RvC, zittingstermijn, hoofd- en nevenfuncties en de primaire aandachtsvelden per lid zijn aangegeven in paragraaf 5.6.

Evaluatie van de Raad van Commissarissen

De begeleide zelfevaluatie RvC van eind 2022 is in 2023 verder uitgewerkt; met onder meer een update van het jaarschema van te behandelen onderwerpen in de RvC vergaderingen.

Herbenoemingen

De vergadering van aandeelhouders heeft per 1 juli 2023 Prof Dr. Sijbrand de Jong als lid van de RvC benoemd. Prof Dr. Ir. Tim van der Hagen is per 31 december 2023 teruggetreden als lid van de RvC. Dit hield in dat de RvC gedurende een korte overgangstijd tijdelijk uit vijf leden heeft bestaan. De interne rolverdeling van de RvC is hier niet op aangepast, maar heeft tijd gegeven voor een effectieve overdracht tussen de heren Van der Hagen en De Jong. De RvC van COVRA N.V. dankt Prof. Van der Hagen voor zijn commitment en deskundige inbreng als lid van de RvC over de afgelopen 11,5 jaar. De vergadering van aandeelhouders heeft daarnaast per 1-1-2024 mevrouw Van der Hoeven herbenoemd voor een tweede termijn van vier jaar.

Rooster van aftreden

Het rooster van aftreden is in onderstaand overzicht grafisch weergegeven. Het streven is een tweemaal 4-jaarstermijn waarbij een eventuele verlenging met tweemaal twee jaar mogelijk is, indien er zwaarwegende gronden voor zijn. Verder is het streven nieuwe commissarissen minimaal 3 tot 6 maanden voorafgaand aan de aanvang van hun termijn kennis te laten maken met het bedrijf en de werkzaamheden van de RvC.

	2021		2022		2023		2024		2025		2026		2027	
	H1	H2	H1	H2	H1	H2	H1	H2	H1	H2	H1	H2	H1	H2
Van der Hagen	█													
Leene	█													
Forville	█													(1 nov)
Van der Hoeven	█													
De Jong					█									

Figuur 5.4 Rooster van aftreden RvC tot 2027

5.2.5 Onafhankelijkheid

Alle commissarissen zijn onafhankelijk in de zin van de Nederlandse Corporate Governance Code. Onafhankelijk zowel intern binnen de RvC als in relatie tot nevenactiviteiten en belangen. De voorzitter is geen voormalig bestuurder van de onderneming. De functie van de heer van der Hagen als bestuursvoorzitter van de TU-Delft heeft voldoende bestuurlijke afstand tot de contacten met het Reactor Instituut Delft als klant van COVRA om een "conflict of interest" te creëren. In het uitzonderlijke geval dat de zakelijke relatie tussen COVRA en TU Delft ter sprake komt in RvC zal de heer van der Hagen zich verontschuldigen. Dit heeft zich in 2023 niet voorgedaan.

Educatie

De RvC houdt zich door middel van bedrijfsbezoeken en managementupdates voorafgaand aan de vergaderingen op de hoogte van de ontwikkelingen binnen de nucleaire en aanpalende sectoren. Begin maart 2023 heeft een delegatie van de RvC, samen met de directie, een bezoek gebracht aan NRG in Petten. Er zijn gesprekken gevoerd met de RvT en directie van NRG over de ontwikkelingen bij NRG en de nucleaire sector. Daarnaast is er een update geven over de stand van zaken in de afvoer van het historisch afval van Petten naar Zeeland en zijn de speciaal daarvoor ontwikkelde systemen voor het behandelen van dit afval bezocht.

In een extra RvC bijeenkomst in het najaar is, met een inleiding door een expert van het Erasmus Instituut voor Governance, aandacht besteed aan de dynamiek in de boardroom.

5.2.6 Bijeenkomsten Raad van Commissarissen

De RvC heeft viermaal gezamenlijk met de directie regulier vergaderd. Daarnaast is een aparte strategie sessie gewijd aan de ontwikkeling van de plasmaoven. Een delegatie van de RvC heeft afzonderlijk van de directie meerdere malen met de aandeelhouder gesproken over lopende ontwikkelingen. Met de externe accountant is er tweemaal overlegd en heeft er een pre-audit overleg plaatsgevonden. De voorzitter van de RvC heeft daarnaast regelmatig contact onderhouden met de directeur over lopende zaken.

Met dank aan alle medewerkers voor hun inzet en het bereikte resultaat in 2023, namens de Raad van Commissarissen,

Drs. R.M.M. Fonville, President Commissaris

5.2.7 Samenstelling Raad van Commissarissen en directie

Raad van Commissarissen

Prof. Dr. Ir. T.H.J.J. van der Hagen (1959)

Aandachtsgebied: Nucleaire techniek en wetenschap

Lid

- Benoeming per 1 juli 2012
- Herbenoeming per 1 juli 2016
- Herbenoeming per 1 juli 2020
- Herbenoeming per 1 juli 2022
- Uitgetreden per 31 december 2023

Nationaliteit: Nederlandse

Geslacht: Mannelijk

Rector Magnificus en Voorzitter College van Bestuur van de Technische Universiteit Delft. Voormalig Decaan van de faculteit Technische Natuurwetenschappen van de Technische Universiteit Delft.

Voormalig Directeur van het Reactor Instituut Delft van de Technische Universiteit Delft.

Relevante nevenfuncties:

- Bestuurslid NERA (Netherlands Energy Research Alliance)
- Bestuurslid GROW (Growth through Research, Development and Demonstration in Offshore Wind)

- Lid Raad van Toezicht Stichting Medical Delta
- Lid dagelijks bestuur Economic Board Zuid-Holland
- Lid Raad van Commissarissen GASUNIE

Drs. F. E. Leene (1970)

Aandachtsgebied: Financiën en economie

Lid

- Benoeming per 1 juli 2018
- Herbenoeming per 1 juli 2022
- Lopende termijn tot 1 juli 2026

Nationaliteit: Nederlandse

Geslacht: Vrouwelijk

Corporate Finance Manager, Koninklijke Philips N.V.

Relevante nevenfuncties:

- Bestuurslid Stichting Philips Pensioenfonds.

Drs. R.M.M. Fonville (1952)

Aandachtsgebied: Algemeen bestuur en bedrijfsvoering

Voorzitter

- Benoeming per 1 november 2018
- Herbenoeming per 1 november 2022
- Lopende termijn tot 1 november 2026

Nationaliteit: Nederlandse

Geslacht: Mannelijk

Voormalig Directeur Strategic Area Health Technische Universiteit Eindhoven
Voormalig Voorzitter bestuur Philips Medical Systems Nederland BV.

Relevante nevenfuncties:

- Voorzitter Raad van Toezicht Chip Integration Technology Center
- Diverse lidmaatschappen non-profit organisaties.

M.J.A. van der Hoeven (1949)

Aandachtsgebied: Politiek en overheid, informatietechnologie

Lid

- Benoeming per 1 januari 2020
- Herbenoeming per 1 januari 2024
- Lopende termijn tot 1 januari 2028

Nationaliteit: Nederlandse

Geslacht: Vrouwelijk

Voormalig Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen

Voormalig Minister van Economische zaken

Voormalig Executive Director International Energy Agency

Relevante nevenfuncties:

- Lid Raad van Commissarissen TOTAL SE, Parijs
- Senior Fellow CIEP, Den Haag

Prof. Dr. S.J. De Jong (1963)

Aandachtsgebied: Nucleaire techniek en wetenschap

Lid

- Benoeming per 1 juli 2023
- Lopende termijn tot 1 juli 2027

Nationaliteit: Nederlandse

Geslacht: Mannelijk

Decaan Faculteit Natuurwetenschappen, Wiskunde en Informatica van Radboud Universiteit

Hoogleraar Experimentele Natuurkunde

Relevante nevenfuncties:

- Staf lid Nationaal Instituut voor Kern- en Hoge Energie Fysica, Nederland
- Voorzitter Wetenschappelijke Adviesraad Materie van Karlsruhe Institute of Technology, Duitsland
- Lid Internationale Strategie Adviesraad National Institute of Nuclear and Particle Physics (IN2P3), Frankrijk

Directie

Ir. J. Boelen (1960)

Statutair Directeur

- In dienst per 1 november 2013
- Benoeming tot statutair Directeur, bestuurder per 1 januari 2014
- Lopende termijn onbepaald

Nationaliteit: Nederlandse

Geslacht: Mannelijk

Relevante nevenfuncties:

- Lid Raad van Commissarissen ROVA NV

6. Jaarrekening 2023

Balans per 31 december 2023 (na resultaatbestemming)

in duizenden EURO 's

	Toelichting	31 december 2023		31 december 2022	
Vaste activa					
Immateriële vaste activa	1	2.446		18	
Materiële vaste activa	2	29.630		20.932	
Financiële vaste activa	3	298.510		295.779	
			330.586		316.729
Vlottende activa					
Voorraden	4	1.689		1.448	
Vorderingen	5	6.625		5.069	
Liquide middelen	6	13.820		1.457	
			22.134		7.974
			352.720		324.703
Eigen vermogen					
Geplaatst kapitaal	7	3.600		3.600	
Niet uitkeerbare reserve (wettelijke reserve)	8	30		30	
Overige reserve	9	1.266		-16.702	
			4.896		-13.072
Voorzieningen	10		314.888		304.045
Langlopende schulden	11		25.334		25.334
Kortlopende schulden	12		7.602		8.396
			352.720		324.703

Winst- en verliesrekening over 2023

in duizenden EURO 's

	Toelichting	2023		2022	
NETTO OMZET	13				
Netto omzet		16.308		18.021	
Overige bedrijfsopbrengsten		484		628	
			16.792		18.649
BEDRIJFSKOSTEN					
Salarissen en sociale lasten	14	-8.078		-6.721	
Afschrijvingen materiële vaste activa	15	-1.566		-1.261	
Overige bedrijfskosten	16	-8.026		-7.031	
			-17.670		-15.013
BEDRIJFSRESULTAAT			-878		3.636
Financiële baten en lasten	17		18.846		-66.935
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen			17.968		-63.299
Belastingen			0		0
RESULTAAT na belastingen			17.968		-63.299

Kasstroomoverzicht

in duizenden EURO 's

	Toelichting	2023		2022	
Bedrijfsresultaat			-878		3.636
Aanpassingen voor:					
▪ afschrijvingen	15		1.566		1.261
▪ veranderingen in werkkapitaal:					
- toename voorraden	4	-241		-552	
- afname vorderingen	5	-1.556		2.844	
- afname kortlopende schulden	12	-794		-737	
- afname/toename langlopende schulden	11	0		-2.090	
▪ veranderingen in voorzieningen:					
- dotaties aan voorzieningen	10 / 17	8.900		7.853	
- vrijvallen/onttrekkingen voorzieningen	10	-10.414		-9.229	
			-4.105		-1911
Subtotaal			-3.417		2.986
Kasstroom uit bedrijfsoperaties					
Ontvangen interest/bronbelastingen	17	1.940		517	
Betaalde interest/kosten vermogensbeheer		-377		-417	
			1.563		100
Kasstroom uit operationele activiteiten			-1.854		3.086
Investerings in (im)materiële vaste activa	1 / 2	-12.719		-4.805	
Desinvesterings in materiële vaste activa	2	26		0	
Desinvesterings in financiële vaste activa	3	26.910		0	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			14.217		-4.805
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			0		0
Netto kasstroom			12.363		-1.719
Liquide middelen begin van het jaar			1.457		3.176
Liquide middelen einde van het jaar	5		13.820		1.457

Toelichting op de balans en de winst- en verliesrekening

Algemeen

De Centrale Organisatie Voor Radioactief Afval (COVRA) N.V. is statutair gevestigd te Middelburg. En is geregistreerd in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 22029665. De vennootschap oefent haar werkzaamheden uit vanaf het adres Spanjeweg 1 (havennummer 8601) te Nieuwdorp (Industrieterrein: Vlissingen - Oost). Sinds 2002 zijn alle aandelen in handen van de Staat en ondergebracht bij het ministerie van Financiën dat de rol van aandeelhouder vervult. De directeur, Jan Boelen, heeft zeggenschap en beslissingsbevoegdheden en is derhalve een verbonden partij. Er zijn verder geen verbonden partijen.

Activiteiten

De activiteiten van de vennootschap bestaan uit het verwerven, inzamelen, bewerken, verwerken, tijdelijk en duurzaam bewaren en verwijderen van radioactief afval direct of indirect afkomstig van houders met een vergunning krachtens de Kew en mede daarvoor in aanmerking komend afval een en ander binnen het beleid van de Rijksoverheid.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld volgens titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving volgens het continuïteitsbeginsel en heeft als grondslag historische kosten. De kosten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Het systeem van verantwoording van de opbrengsten is gebaseerd op het in een kalenderjaar geaccepteerde afval. De daarvoor aan de leveranciers van afval in rekening gebrachte bedragen dienen ter dekking van de directe en indirecte kosten, die thans tot uitgaven leiden, zowel als ter dekking van de kosten die deels pas in de (soms verre) toekomst tot uitgaven leiden. Voor deze laatste categorie is uitgegaan van geraamde bedragen. De tariefelementen voor de toekomstige uitgaven worden aan de gelijknamige voorzieningen toegevoegd. De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

Informatieverschaffing over schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van de vennootschap zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en

schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten. De belangrijkste oordelen en schattingen hebben betrekking op de voorzieningen.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en voor bepaling van het resultaat¹⁵

Algemeen

Alle activa en passiva zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, tenzij in het hiernavolgende anders is vermeld.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd op basis van aanschaffing- of voortbrengingskosten onder aftrek van de afschrijvingen. De afschrijvingen vangen aan op het moment van gereed melding of ingebruikname.

Ten aanzien van de immateriële vaste activa worden de volgende afschrijvingstermijnen en -methoden gehanteerd:

- Bedrijfsfilm..... 10 jaar lineair
- Software 3 jaar lineair

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd op basis van aanschaffing- of voortbrengingskosten onder aftrek van de afschrijvingen. De afschrijvingen vangen aan op het moment van gereed melding of ingebruikname. De ontvangen doelsubsidies worden in mindering gebracht op de materiële vaste activa.

In verband met de lange periode waarbinnen de terreinen niet alternatief kunnen worden aangewend, wordt eveneens op terreinen afgeschreven. Terreinen en installaties worden lineair afgeschreven tot 2040. Het kantoorgebouw, SCD en AVG worden eveneens lineair afgeschreven tot 2040. De overige gebouwen (LOG, VOG, HABOG en COG) zijn volledig afgeschreven.

15. Voor een toelichting op de hier niet separaat vermelde posten wordt verwezen naar de toelichting op de balans en de winst- en verliesrekening.

Ten aanzien van de overige bedrijfsmiddelen worden de volgende afschrijvingstermijnen gehanteerd:

- meet- en automatiseringsapparatuur 3,3- 10 jaar
- intern transportmateriaal 4 jaar
- kantoorinrichting en overige inventarissen 3,3-5 jaar
- auto's 4 jaar

Financiële vaste activa

De effecten opgenomen onder de financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de reële waarde. De reële waarde is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn. Indien niet direct een betrouwbare reële waarde is aan te wijzen, wordt de reële waarde benaderd door deze af te leiden uit de reële waarde van bestanddelen of van een soortgelijk financieel instrument, of met behulp van waarderingsmodellen en waarderingstechnieken. Hierbij wordt gebruikgemaakt van recente gelijksoortige 'at arm's length'-transacties, van de DCF-methode (contante waarde van kasstromen) en/of van optiewaarderingsmodellen, rekening houdend met specifieke omstandigheden. Er zijn geen derivaten en COVRA past geen hedge-accounting toe.

Bijzondere waardeverminderingen vaste activa

De vennootschap beoordeelt per balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom-genererende eenheid waartoe het actief behoort.

Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzonder-waardeverminderingverlies wordt direct als last verwerkt in de winst-en-verliesrekening onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief. In 2023 zijn geen bijzondere waardeverminderingen geweest, ook zijn er geen correcties geweest in 2023 over eerdere bijzondere waardeverminderingen.

Voorraden

De voorraden hulpmaterialen voor de opslag zijn gewaardeerd volgens de fifo-methode tegen aanschaffingskosten of lagere netto opbrengstwaarde. Deze lagere netto opbrengstwaarde wordt bepaald door individuele beoordeling van de voorraden.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten en worden er op basis van de effectieve rente rente-inkomsten ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas- en banktegoeden met een looptijd korter dan twaalf maanden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen

Algemeen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De berekeningsgrondslagen en uitgangspunten die aan de voorzieningen ten grondslag liggen worden eens in de 5 jaar herzien. Begin 2020 zijn de voorzieningen uitgebreid geëvalueerd en jaarlijks vindt een korte evaluatie plaats. Hierbij zijn alle variabelen en de uitgangspunten beoordeeld. In hiernavolgende tabel zijn de variabelen en uitgangspunten opgenomen.

Voorziening	Variabele	31 december 2023	31 december 2022
Eindberging	Inflatie	2,0%	2,0%
	Reële rente	2,3%	2,3%
	Kostenschattning eindberging	€2,3 miljard (pp 2023, verdisconteerd met 2,3%)	€2,2 miljard (pp 2022, verdisconteerd met 2,3%)
	Jaardotatie	2.338.000	2.081.000
	Extra vrijval (-/-) / dotatie	290.000	269.000
	Bandbreedte	25%	25%

HABOG	Inflatie	2,0%	2,0%
	Reële rente	2,3%	2,3%
	Jaardotatie	4.774.000	4.336.000
	Vrijval per jaar	6.064.000	5.601.000
	Bandbreedte	10%	10%
VOG	Inflatie	2,0%	2,0%
	Reële rente	2,3%	2,3%
	Jaardotatie	0	-367.000
	Vrijval per jaar	2.795.000	2.740.000
	Bandbreedte	10%	10%
LOG	Inflatie	2,0%	2,0%
	Reële rente	2,3%	2,3%
	Jaardotatie	97.000	140.000
	Vrijval per jaar	213.000	209.000
	Bandbreedte	10%	10%
COG	Inflatie	2,0%	2,0%
	Reële rente	2,3%	2,3%
	Vrijval per jaar	78.000	77.000
Onderhouds-voorziening	Inflatie	2,0%	2,0%
	Jaardotatie	1.379.000	1.336.000
	Onttrekking	1.256.000	602.000

Bij de berekening van de voorziening eindberging is vanwege een aantal onzekere factoren in de uitgangspunten van deze berekening alsmede de extreem lange tijdschikhorizon waarop deze betrekking heeft, een bandbreedte aangehouden van 25% ten opzichte van de kostenschikking van € 2,31 miljard. Om dezelfde reden is een bandbreedte aangehouden van 10% voor de overige voorzieningen.

Voorziening eindberging

De voorziening eindberging betreft de uitgaven van de uiteindelijke definitieve verwijdering van het afval (eindberging) na 2130 en heeft betrekking op zowel laag- en middelradioactief afval als hoogradioactief afval. Deze voorziening dient ter dekking van de kosten die pas in de verre

toekomst tot uitgaven leiden. Gezien de aard van de kosten wordt met geraamde grootheden gewerkt, zowel wat betreft bedragen als werkwijze en capaciteit.

Aangezien volgens het nationale beleid de eindberging rond 2130 operationeel is, moet door de vennootschap met kostenramingen worden gewerkt. De meest recente schikking uit OPERA vormt de basis voor de waardering van de voorziening eindberging. Het resultaat van deze analyse is in 2018 gepresenteerd en is voor 2023 nog actueel.

Voorziening toekomstige uitgaven overig radioactief afval

De voorziening voor vloeibaar afval is gebaseerd op de geraamde uitgaven van verwerking in de verbrandingsinstallatie voor organische vloeistoffen of verwerking via een biologische/chemische reiniging voor ander vloeibaar afval.

Voorziening toekomstige uitgaven LOG

Het Laag- en middelradioactief afval Opslag Gebouw (LOG) veroorzaakt uitgaven ook nadat het volledig is gevuld en afgeschreven. Voor de direct aanwijsbaar te maken uitgaven is een voorziening gevormd. De jaarlijkse onderhoudsuitgaven, grootschalige renovaties en vaste lasten worden ten laste van de voorziening gebracht.

Voorziening toekomstige uitgaven COG

Voor uitgaven van het in opslag houden en de uiteindelijke verwijdering van calcinaat is een voorziening gevormd. Deze uitgaven bestaan uit:

- vaste jaarlasten met betrekking tot de grond onder het COG en het gebouw zelf,
- toekomstige onderhoudsuitgaven,
- uitgaven van conditionering en afvoer,
- beheers-uitgaven voor de periode nadat het COG is gevuld.

De jaarlijkse beheersuitgaven en vaste lasten worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Voorziening toekomstige uitgaven VOG

Voor uitgaven van het in opslag houden van verarmd uranium is eveneens een voorziening gevormd. Deze uitgaven bestaan uit:

- vaste jaarlasten met betrekking tot de grond onder het VOG en het gebouw zelf,
- toekomstige onderhoudsuitgaven,
- uitgaven van conditionering voordat eindberging mogelijk is,
- beheers-uitgaven voor de periode nadat het VOG is gevuld en totdat eindberging plaatsvindt.

De jaarlijkse beheersuitgaven en vaste lasten worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Voorziening toekomstige uitgaven HABOG (Hoogradioactief Afval Behandelings- en Opslag Gebouw)

Voor uitgaven van het in opslag houden van hoogradioactief afval is een voorziening gevormd. Deze uitgaven bestaan uit:

- vaste jaarlasten met betrekking tot de grond onder het HABOG en het gebouw zelf,
- toekomstige onderhoudsuitgaven,
- beheers-uitgaven voor de actieve exploitatieperiode (tot 01-01-2040),
- beheers-uitgaven voor de periode nadat het HABOG is gevuld en totdat eindberging plaatsvindt (de passieve exploitatieperiode).

De jaarlijkse uitgaven worden ten laste van de voorziening gebracht.

Voorziening groot onderhoud

Voor de uitgaven voor groot onderhoud aan het afvalverwerkingsgebouw (inclusief machines en installaties), het kantoorgebouw en de infrastructuur is een voorziening groot onderhoud gevormd. De jaarlijkse dotatie is gebaseerd op een 45-jarig onderhoudsplan. Voor de voorziening geldt dat de uitgaven voor groot onderhoud aan deze voorziening worden onttrokken en dat de voorziening jaarlijks wordt op-gerent/opgehoogd op basis van 2,0% inflatie.

Voorziening uitgestelde beloningen

De voorziening uitgestelde beloningen betreft de verplichtingen ingevolge jubileum uitkeringen (25 jaar), alsmede een toegezegde dienstjduitkering bij pensionering. De voorziening is op contante waarde gewaardeerd.

Langlopende schulden

De langlopende schulden betreft vooruit ontvangen omzet, welke als gerealiseerd wordt geboekt wanneer de hieraan gekoppelde prestaties zijn geleverd.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag onder aftrek van transactiekosten.

De bepaling van het resultaat

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het jaar. De opbrengsten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd.

Netto omzet

De omzet ophaaldienst betreft de, aan de aanbieders van radioactief afval, in rekening gebrachte bedragen op grond van de thans verrichte en in de toekomst te verrichten diensten ter zake van in 2023 geaccepteerd afval. De exploitatiebijdragen betreffen vaste jaarbijdragen aan de exploitatie van de opslag en het beheer van het afval volgens contracten.

De opbrengsten worden verwerkt voor het bedrag waarop de rechtspersoon verwacht recht te hebben in ruil voor het overdragen van toegezegde goederen of diensten, dit is het tarief. Dit bedrag is exclusief de bedragen die namens derden worden geïnd (waaronder over de omzet geheven belastingen). Het tarief is de vergoeding volgens de tarievenlijst. Bij het vaststellen van het tarief wordt geen rekening gehouden met het kredietrisico.

Overige bedrijfsopbrengsten

Onder overige bedrijfsopbrengsten worden resultaten verantwoord die niet rechtstreeks samenhangen met de levering van goederen of diensten in het kader van de normale, niet-incidentele bedrijfsactiviteiten. De overige bedrijfsopbrengsten bestaan uit vergoedingen voor transportkosten en advieskosten. Deze opbrengsten worden toegerekend aan de verslagperiode waarin de prestatielevering heeft plaatsgevonden.

Bedrijfskosten

De bedrijfskosten betreffen de interne en aan derden betaalde kosten voor het inzamelen en het verwerken van afval, alsmede de kosten voor het transport, de verbruikte hulpmaterialen bij opslag, de salariskosten en de afschrijvingen op materiële vaste activa. Daarnaast is rekening gehouden met de in 2023 of later nog te maken kosten voor de verwerking in de eigen installaties van het in 2023 al opgehaalde afval.

Lasten uit hoofde van personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst-en-verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers respectievelijk de belastingautoriteit.

Pensioenen

COVRA heeft een toegezegde bijdrage regeling. Deze regeling wordt gefinancierd door afdrachten aan een pensioenuitvoerder, Centraal Beheer Achmea Algemeen Pensioenfonds en is vastgelegd in een uitvoeringsovereenkomst. Het pensioenreglement wordt uitgevoerd in de Kring DB Premie van het Pensioenfonds.

De dekkingsgraad van het pensioenfonds Kring DB premie bedraagt per 31-12-23 121,7%. De pensioenverplichtingen worden gewaardeerd volgens de "verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering". In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de winst-en-verliesrekening verantwoord. COVRA heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij de pensioenuitvoerder, anders dan het voldoen van hogere toekomstige premies.

Afschrijvingen

De afschrijvingen zijn gebaseerd op de geschatte economische levensduur van de betreffende activa. De afschrijving op de gebouwen, terreinen, machines en installaties voor het laag- en middelradioactief afval, software en bedrijfsfilm wordt berekend volgens de lineaire methode.

De modules van het VOG worden afgeschreven op basis van ingebruikname en vul-graad. De overige bedrijfsmiddelen worden lineair afgeschreven.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten.

Koersverschillen die optreden bij de afwikkeling of omrekening van monetaire posten worden in de winst-en-verliesrekening verwerkt in de periode dat zij zich voordoen, hedge-accounting wordt niet toegepast. Waardeveranderingen van financiële instrumenten die op reële waarde gewaardeerd zijn, worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

Vennootschapsbelasting

Als gevolg van de invoering van de Wet modernisering VPB-plicht overheidsondernemingen, is de vennootschap vanaf 1 januari 2016 vennootschapsbelastingplichtig geworden. Er is een vaststellingsovereenkomst met de Belastingdienst gesloten waarin beschreven is hoe de fiscale balans opgesteld dient te worden en de wijze waarop jaarlijks bij het indienen van de aangifte vennootschapsbelasting de fiscale resultatenrekening dient te worden opgesteld. Er vindt geen inning plaats.

Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen. Eventuele kasstromen in vreemde valuta's worden omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Koersverschillen inzake

geldmiddelen worden afzonderlijk in het kasstroomoverzicht getoond. Investerings- en desinvesteringen in materiële vaste activa worden verantwoord onder de beleggings- en investeringsactiviteiten. De afschrijvingen worden gerekend tot de operationele activiteiten. Ontvangen interest wordt opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Betaalde interest wordt opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Operationele leasing

Bij de vennootschap kunnen leasecontracten bestaan waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan de eigendom verbonden zijn, niet bij de vennootschap ligt. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing. Leasebetalingen worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de winst-en-verliesrekening over de looptijd van het contract.

Financiële instrumenten

Valutarisico

Voor de effecten die COVRA heeft buiten de Europese Unie loopt COVRA valutarisico's. Op basis van een risicoanalyse wordt bepaald welke risico's worden afgedekt. Voor de effecten die COVRA heeft per 31 december 2023 zijn de valutarisico's niet afgedekt.

Prijrisico

COVRA N.V. loopt risico's ten aanzien van de waardering van effecten, opgenomen onder financiële vaste activa. De vennootschap beheerst het marktrisico door stratificatie aan te brengen in de portefeuille, en limieten te stellen.

Renterisico

COVRA N.V. loopt renterisico over de rentedragende vorderingen (onder financiële vaste activa). Met betrekking tot vastrentende vorderingen onder de financiële vaste activa loopt COVRA N.V. risico's over de reële waarde als gevolg van wijzigingen in de marktrente. Met betrekking tot de financiële vaste activa worden geen financiële derivaten met betrekking tot afdekking van het renterisico gecontracteerd.

De voorzieningen worden thans op-gerent met 2,3% (langjarig rente gemiddelde). De actuele renteontwikkelingen in de toekomst kunnen een grote impact hebben op het realiseren van het benodigde doelvermogen. Ten minste iedere vijf jaar wordt een rente-toets uitgevoerd.

Kredietrisico

COVRA N.V. kent beperkte kredietrisico's omdat zaken gedaan worden met betrouwbare partijen. Periodiek vindt toetsing plaats op de inbaarheid van vorderingen. Ultimo 2023 is een beperkte voorziening voor oninbaarheid gevormd.

Toelichting op de posten van de balans

in duizenden EURO 's

1. Immateriële vaste activa

	Bedrijfsfilm	Software	Totaal
Stand per 1 januari 2023			
Aanschafwaarde	163	273	436
Afschrijving	-156	-262	-418
Boekwaarde 1 januari 2023	7	11	18
Mutaties in 2023:			
Investeringen	0	2.814	2.814
Af: afschrijvingen	-7	-379	-386
Boekwaarde per 31 december 2023	0	2.446	2.446
Stand per 31 december 2023			
Aanschafwaarde einde boekjaar	163	3.087	3.250
Afschrijving einde boekjaar	-163	-641	-804
Boekwaarde per 31 december 2023	0	2.446	2.446

2. Materiële vaste activa

Een gecompriemd overzicht van de mutaties in de materiële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

	Bedrijfs-gebouwen en terreinen	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Vervoersmiddelen	Activa in aanbouw	Totaal
Stand per 1 januari 2023						
Aanschafwaarde	41.539	9.870	1.758	659	8.620	62.445
Afschrijving	-33.995	-5.888	-1.157	-474	0	-41.513
Boekwaarde 1 januari 2023	7.544	3.982	601	185	8.620	20.932
Mutaties in 2023:						
Investeringen	0	22	12	0	12.685	12.719
Her-rubricering activa in aanbouw	1.588	84	322	171	-2.165	0
Her-rubricering activa in aanbouw naar immateriële vaste activa	0	0	0	0	-2.814	-2.814
Af: bijdragen investeringen						
Af: desinvesteringen	0	0	0	-90	0	-90
Af: Afschrijving desinvesteringen	0	0	0	64	0	64
Af: afschrijvingen	-462	-362	-239	-118	0	-1.181
Boekwaarde per 31 december 2023	8.670	3.726	696	212	16.326	29.630
Stand per 31 december 2023						
Aanschafwaarde einde boekjaar	43.127	9.976	2.092	740	16.326	72.261
Afschrijving einde boekjaar	-34.457	-6.250	-1.396	-528	0	-42.631
Boekwaarde per 31 december 2023	8.670	3.726	696	212	16.326	29.630

De Activa in aanbouw bestaan uit langlopende investeringen welke nog niet gereed zijn en nog niet in gebruik genomen zijn. De post per 31 december 2023 bestaat voornamelijk uit investeringen MOG van € 14,1 miljoen en Base of Design Plasma-oven € 1,7 miljoen.

3. Financiële vaste activa

Een gecompriemd overzicht van de mutaties in de financiële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

	Stand 1 Jan 2023	Verkopen 2023	Gerealiseerd resul- taat 2023 herbelegd	Aankopen 2023	Gerealiseerd resultaat verkopen	Ongerealiseerd resultaat 2023	Stand 31 dec 2023	met / zonder frequente marktnotering
Aandelen	151.123	-24.414	3.487	3.598	1.549	20.622	155.965	Met
Vastrentende waarden	88.541	-4.106	865	7.840	86	4.917	98.143	Met
Onroerend goed	50.007	-70.840	0	64.564	-1.840	-389	41.502	Met
Liquiditeiten	6.108	-36.493	0	32.789	402	94	2.900	Met
Totaal	295.779	-135.853	4.352	108.791	197	25.244	298.510	

4. Voorraden

Deze post betreft de voorraden emballage en hulpmaterialen voor opslag van afval in de opslaggebouwen.

5. Vorderingen

	31 dec 2023	31 dec 2022
Handelsdebiteuren	791	3.508
Nog te ontvangen omzetbelasting	964	0
Nog te factureren omzet	2.567	610
Nog te ontvangen / vooruitbetaalde bedragen	2.303	951
	6.625	5.069

De vorderingen hebben een looptijd van korter dan één jaar. Op de debiteuren is een voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht van € 163.000 (2022: € 163.000). De mutatie in de post nog te factureren omzet wordt veroorzaakt vanwege het onderhoud in 2023 aan de installaties en procesautomatisering, waardoor er achterstand is in de te verwerken voorraad afval.

6. Liquide middelen

Dit betreft (lopende) bankrekeningen welke ter vrije beschikking van de vennootschap staan.

7. Geplaatst kapitaal

Het maatschappelijk kapitaal bedraagt € 18 miljoen (2022: 18 miljoen), waarvan is geplaatst en gestort € 3,6 miljoen (2022: 3,6 miljoen). Het betreffen gewone aandelen.

8. Niet uitkeerbare reserve (wettelijke reserve)

Op 8 mei 2002 heeft een statutenwijziging plaatsgevonden, waarbij o.a. de denominatie van de aandelen in het kapitaal van de Vennootschap is gewijzigd van gulden in euro. Voor het hieruit ontstane verschil is een niet uitkeerbare reserve gevormd ad € 30.000 als bedoeld in artikel 67a, derde lid, van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.

9. Overige reserve

	31 dec 2023	31 dec 2022
Saldo begin boekjaar	-16.702	46.597
Resultaat verdeling	17.968	-63.299
Saldo einde boekjaar	1.266	-16.702

Ten gunste van de Algemene Reserve: Resultaat boekjaar € 17.968

10. Voorzieningen

Toekomstige uitgaven:	Stand 1 jan 2023	Rente 2023	Dotatie 2023	Onttrekking/Vrijval 2023	Stand 31 dec 2023
Eindberging	119.543	5.140	2.629	0	127.312
Overig radioactief afval	93	0	0	0	93
LOG	6.892	296	97	-215	7.070
COG	4.548	196	0	-78	4.666
VOG	74.300	3.195	0	-2.795	74.700
HABOG	82.097	3.530	4.774	-6.064	84.337
Groot onderhoud	16.426	0	1.379	-1.255	16.550
Uitgestelde beloningen	146	0	21	-7	160
Totaal	304.045	12.357	8.900	-10.414	314.888

Het doel van de voorzieningen is om de financiële verplichtingen, die COVRA heeft als gevolg van de ontvangst van radioactief afval (en de daarbij horende toekomstige kosten), tot uitdrukking te laten komen. Door middel van dotaties kan een voorziening in omvang toenemen. Naast de dotatie als uitbreiding van m3 bij toename van inkomend afval (afvaldotatie) wordt de voorziening opgehoogd met een rentedotatie van 4,3% per jaar. Eind 2019 / begin 2020 zijn de uitgangspunten die voor de vorming van de voorzieningen van belang zijn (inflatie, rentevoet en bandbreedten), uitgebreid geëvalueerd, met als belangrijkste onderbouwing een asset liability management-studie (ALM-studie). Hierbij worden de langlopende verplichtingen die COVRA heeft (de voorzieningen) gematcht met verschillende beleggingsstrategieën. Dit gaf geen aanleiding om wijzigingen aan te brengen in de gehanteerde uitgangspunten.

Voor 2023 zijn de uitgangspunten opnieuw geëvalueerd, waarbij er geen aanleiding was voor wijzigingen in de uitgangspunten. De inschatting van de uitgaven aan de eindberging zijn geactualiseerd van prijspeil 2022 naar prijspeil 2023, verdisconteerd naar 2130 met 2,3% is dit € 2,31 miljard (prijspeil 2022 € 2,23 miljard).

11. Langlopende schulden

Vooruit ontvangen omzet	31 dec 2023	31 dec 2022
NRG, afvoer KONRAD containers	25.334	25.334
	25.334	27.424

In 2020 is met NRG afgestemd dat een nieuw opslaggebouw (Multifunctioneel Opslag Gebouw, MOG) zal worden gebouwd ten behoeve van onder andere radioactief afval afkomstig van NRG. NRG zal hiertoe KONRAD-containers aanleveren vanaf 2025. De vergoeding voor deze levering is in 2020 vooruit ontvangen. De verwachting is dat deze KONRAD-containers binnen 5 jaar vanaf balansdatum zijn ontvangen.

12. Kortlopende schulden

	31 dec 2023	31 dec 2022
Schulden aan leveranciers	3.241	1.832
Omzetbelasting	0	426
Loonheffing en sociale premies	64	162
Overige schulden inzake:		
- Verplichtingen bouw HABOG	931	931
- Overige verplichtingen	3.366	5.045
	7.602	8.396

Alle kortlopende schulden hebben een looptijd van < 1 jaar.

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

COVRA heeft kennisgenomen van een inkomende claim inzake een afrekening gerelateerd aan een prestatieovereenkomst. Wij kunnen de financiële impact onvoldoende inschatten en wachten de uitspraak af.

Naam leverancier	Omschrijving	Ingangsdatum	Looptijd	€ 000 per jaar	Resterende verplichting per 31 dec 2023 € 000
ABB	Service contract -self service packet	Februari 2022	3 jaar	8	33
Accruent ECM Solutions	Renewal	Mei 2022	3 jaar	14	17
Amber Precast	Ontwerp en productie containers	Oktober 2022	3 jaar	1.158	3.003
Canon BC Finance BV	Lease & service printeromgeving	Januari 2023	6 jaar	18	106
Inter	Standaard service level agreement audio video system	Juli 2023	5 jaar	11	59
KNO-Tech	Standaard Service Level agreement Varya Perimeter Locator System	November 2022	5 jaar	5	13
Pinewood	Monitoring SOC	November 2021	3jaar	130	169
Universiteit Utrecht	Onderzoek long-term porosity permeability evolution	Oktober 2021	3 jaar	110	32
Salesmanager	Onderhoudscontract RAFAS	Januari 2023	5 jaar	220	718
Totaal				1.674	4.150

Toelichting op de posten van de winst- en verliesrekening

in duizenden EURO 's

13. Netto omzet

De omzet betreft de aan leveranciers in rekening gebrachte bedragen wegens het inzamelen, bewerken, bewaren en verwijderen ter zake van in 2023 geaccepteerd radioactief afval, alsmede bijdragen voor de exploitatie en diverse omzet.

	2023	2022
Omzet ophaaldiensten:		
Vast afval	4.159	5.765
Vloeibaar afval	568	633
Beton containers	21	1.403
Molybdeen afval	3.933	3.504
U ₃ O ₈	0	-785
Overig	717	927
Totaal omzet ophaaldiensten	9.398	11.447
Bijdragen exploitatie:		
RID exploitatie HABOG	76	74
NRG exploitatie HABOG	1.646	1.608
EPZ exploitatie HABOG	3.098	2.755
Urenco exploitatie VOG	2.090	2.137
Totaal bijdragen exploitatie	6.910	6.574
SUBTOTAAL NETTO OMZET	16.308	18.021
Overige bedrijfsopbrengsten:		
Project advies	391	441
Uitlenen personeel	0	7
Overige	93	180
Totaal overige bedrijfsopbrengsten	484	628
TOTALE NETTO OMZET	16.792	18.649

14. Salarissen en sociale lasten

Dit betreft de in 2023 betaalde salarissen, pensioenpremies en premies sociale lasten.

	2023	2022
Salarissen	5.945	4.911
Sociale lasten	855	740
Pensioen premies	1.278	1.070
	8.078	6.721

Ultimo 2023 waren 79 werknemers in dienst van de vennootschap (2022: 73).

Alle medewerkers waren werkzaam in Nederland. Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal fte's per afdeling.

Afdeling	2023
Directie	1,0
Onderzoek, ontwikkeling en communicatie	10,5
Controle en zorg	14,3
Administratie en financiën	5,2
Facilitaire dienst	2,9
Bedrijfsvoering en beveiliging	25,5
HABOG	5,0
Onderhoud en systemen	10,0
Totaal (Formatie, fte)	74,4

Bezoldiging Directie en Raad van Commissarissen

De periodiek betaalde beloning voor de directie bedroeg:

	2023	2022
Basissalaris	212	186
Sociale lasten	12	10
Pensioen premies	39	38

De in de pensioenbijdrage opgenomen compensatie naar aanleiding van het Witteveenkader is over 2023 € 11.832 (2022: €10.344).

De bezoldiging van de commissarissen beliep in totaal € 89.305. De bezoldiging van de president-commissaris was € 25.885 en van de overige vier leden gezamenlijk € 63.420. De beloning van de overige vier leden is in totaal hoger, omdat er een half jaar overlap inzit als gevolg van het inwerken van een nieuwe commissaris.

Beloningsverhouding

Op basis van de GRI Standards is de beloningsverhouding de ratio tussen de totale bezoldiging van de directie en de mediaan van de totale bezoldiging van alle overige medewerkers. De salarisontwikkeling volgt de COVRA CAO ontwikkeling. Over het jaar 2023 bedraagt de beloningsverhouding 3,6 (2022: 3,2).

Beloning = vaste beloning plus pensioenkosten	2023	2022
Beloning Directeur	252	221
Mediaan overige werknemers	70	69
Beloningsverhouding	3,6	3,2

15. Afschrijvingen materiële vaste activa

	2023	2022
Immateriële vaste activa	385	47
Gebouwen en terreinen	462	463
Machines en installaties	362	375
Vervoermiddelen	118	139
Andere vaste activa	239	237
	1.566	1.261

16. Overige bedrijfskosten

	2023	2022
Mutaties voorzieningen	-251	-774
Ingeleend personeel	1.228	1.260
Overige personeelskosten	717	605
Onderzoekskosten	720	760
Grondstofkosten en verwerkingskosten	977	730
Onderhoudskosten	732	810
Huisvestingskosten	1.388	1.359
Verzekeringskosten	629	714
Autokosten en transportkosten	49	46
Vergunningskosten	206	206
Automatiseringskosten	598	377
Kantoorkosten en communicatiekosten	225	275
Beveiligingskosten	231	250
Advieskosten, juridische en accountantskosten	379	209
Sponsorkosten	21	28
Overige kosten	177	176
	8.026	7.031

17. Financiële baten en lasten

	2023	2022
Ongerealiseerd resultaat financiële vaste activa	25.244	-57.962
Gerealiseerd resultaat financiële vaste activa	4.396	2.864
Kosten vermogensbeheer	-376	-408
Teruggave bronbelastingen dividenden 2019	349	0
Teruggave bronbelastingen dividenden 2020	191	0
Teruggave bronbelastingen dividenden 2021	0	517
Teruggave bronbelastingen dividenden 2022	708	0
Teruggave bronbelastingen dividenden 2023	615	0
Rentelasten/bankkosten	-1	-9
Rentebaten	77	0
Rentedotaties aan voorzieningen	-12.357	-11.937
	18.846	-66.935

De door PWC Tax met terugwerkende kracht ingediende aangiften dividendbelastingen over de jaren 2019 tot en met 2022 hebben geleid tot positieve beschikkingen van de belastingdienst. Ook over 2023 is een aangifte ingediend van € 615.000. De verwachting is dat ook deze aangifte positief zal worden beschikt.

Overige gegevens

Voorstel tot resultaatbestemming

in duizenden EURO 's

In de statuten is de volgende bepaling opgenomen inzake winst:

Artikel 21: De winst dient geheel te worden gereserveerd, tenzij de Algemene Vergadering (AV) anders beslist.

Resultaat verdeling	
Ten laste van de Algemene reserve	
Resultaat boekjaar	17.968

Goedgekeurd in de vergadering van de Raad van Commissarissen op 20 maart 2024.
Vastgesteld in de Algemene Vergadering op 18 april 2024.

Directie COVRA N.V.

J. Boelen
Directeur

Publicatiedatum: 26 april 2024

Raad van Commissarissen

R.M.M. Fonville
Voorzitter

M.J.A. van der Hoeven

S.J. de Jong

F.E. Leene

OVERIGE GEGEVENS

**CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT
ASSURANCERAPPORT VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT**

Assurancerapport van de onafhankelijke accountant

Aan: de directie en de raad van commissarissen van Centrale Organisatie voor Radioactief Afval (COVRA) N.V.

Assurancerapport met beperkte mate van zekerheid over de duurzaamheidsinformatie 2023

Onze conclusie

Op grond van de door ons uitgevoerde beoordelingswerkzaamheden en de verkregen assurance-informatie hebben wij geen reden om te veronderstellen dat de duurzaamheidsinformatie opgenomen in het jaarrapport 2023 van Centrale Organisatie voor Radioactief Afval (COVRA) N.V.

(hierna: COVRA) geen, in alle van materieel belang zijnde aspecten, getrouwe weergave geeft van:

- het beleid ten aanzien van de duurzaamheidsinformatie; en
- de bedrijfsvoering, de gebeurtenissen en de prestaties op dat gebied over het jaar geëindigd op 31 december 2023, in overeenstemming met de Sustainability Reporting Standards van het Global Reporting Initiative (GRI) (rapportagemethode 'met referentie aan') en de aanvullend toegepaste rapportagecriteria zoals toegelicht in de sectie 'Rapportagecriteria'.

Wat we hebben beoordeeld

Wij hebben de duurzaamheidsinformatie, opgenomen in de volgende secties van het jaarrapport beoordeeld over 2023 (hierna: de duurzaamheidsinformatie):

- 1.1 COVRA in één oogopslag.
- 2. Interacties met de omgeving.
- 3. Materiële thema's.
- 5.1 Ondernemingsstructuur.
- Bijlage 4 Over dit jaarrapport.

Deze beoordeling is gericht op het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid.

De basis voor onze conclusie

Wij hebben onze beoordeling verricht volgens Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Standaard 3810N 'Assuranceopdrachten inzake duurzaamheidsverslaggeving'. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de beoordeling van de duurzaamheidsinformatie'.

Wij vinden dat de door ons verkregen assurance-informatie voldoende en geschikt is als basis voor onze conclusie.

Onafhankelijkheid en kwaliteitsbeheersing

Wij zijn onafhankelijk van COVRA zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO). Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot fraude en continuïteit, en de aangelegenheden daaruit, bepaald in de context van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. De informatie ter ondersteuning van ons oordeel, zoals onze bevindingen en observaties ten aanzien van de controleaanpak frauderisico's en de controleaanpak continuïteit, moet in dat kader worden bezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Controleaanpak frauderisico's

Wij hebben risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude geïdentificeerd en ingeschat. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in COVRA en haar omgeving en de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingproces en de wijze waarop de directie inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de raad van commissarissen toezicht uitoefent en de uitkomsten daarvan. Wij constateren dat de directie niet beschikt over een actuele en zichtbaar geformaliseerde frauderisicoanalyse

Wij hebben ten aanzien van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude de opzet en implementatie van de interne beheersing geëvalueerd, waaronder de risicoanalyse van de directie, de gedragscode, de bestuurscode (Corporate Governance), klachtenregeling, klokkenluidersregeling en incidentenregistratie, en voor zover wij dat noodzakelijk achtten voor onze controle, de opzet en het bestaan getoetst van deze interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Wij hebben om inlichtingen gevraagd bij de directie en het management en de raad van commissarissen of zij op de hoogte zijn van feitelijke, vermeende of vermoede fraude. Hieruit volgden geen signalen van feitelijke, vermeende of vermoede fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico's, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van frauderisico's.

De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

Geïdentificeerde frauderisico's

Het risico dat de directie maatregelen van interne beheersing doorbreekt

De directie bevindt zich in een unieke positie om fraude te plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken die anderszins effectief lijken te werken.

Daarom besteden wij bij al onze controles aandacht aan het risico van het doorbreken van maatregelen van interne beheersing door de directie met betrekking tot:

- journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt;
- schattingen;
- significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening.

Wij hebben daarbij bijzondere aandacht voor tendenties als gevolg van mogelijke belangen van de directie.

Het risico van onrechtmatige uitgaande betalingen als gevolg van de mogelijkheid tot ongeautoriseerd wijzigen van crediteurenstamgegevens door de superuser-rechten.

Binnen het betalingsproces zijn meerdere (geautomatiseerde) controles aanwezig om onrechtmatige uitgaande betalingen te voorkomen. Deze (geautomatiseerde) controles betreffen onder meer de geautomatiseerde functiescheidingen (tussen goedkeuring van factuur en goedkeuring van betaling), (toegangs)rechten om (crediteuren)stamgegevens te wijzigen en geautomatiseerde rapporten over wijzigingen in (crediteuren)stamgegevens.

Onze controlewerkzaamheden en observaties

Wij hebben de opzet en implementatie van de maatregelen van interne beheersing geëvalueerd, en voor zover wij dat noodzakelijk achten voor onze controle, de effectieve werking van deze maatregelen getoetst in de processen voor het genereren en verwerken van journaalposten en het maken van schattingen. Tevens hebben wij specifieke aandacht gegeven aan de toegangsbeveiligingen in het IT-systeem en de mogelijkheid dat hierin functiescheiding kan worden doorbroken.

Wij hebben onze controle gegevensgericht ingestoken. Wij hebben journaalposten geselecteerd op basis van risicocriteria en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht. Deze werkzaamheden omvatten onder meer inspectie van informatie uit brondocumenten. Daarnaast hebben wij specifieke controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van belangrijke schattingen van de directie waaronder de voorzieningen per afvalsoort en eindberging. Wij hebben geen significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening geïdentificeerd. Onze werkzaamheden hebben geen materiële afwijkingen in de door de directie verschaft informatie in de jaarrekening en het directieverslag ten opzichte van de jaarrekening aan het licht gebracht.

Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten aanzien van het doorbreken van de interne beheersing door de directie.

Wij hebben de opzet en implementatie van de maatregelen van interne beheersing in het betaalproces geëvalueerd, het inkoopproces en de geautomatiseerde gegevensverwerking. Bevindingen ten aanzien van de interne beheersing op deze gebieden hebben geleid tot het identificeren van dit risico.

Wij hebben onze controle vervolgens gegevensgericht ingestoken. Wij hebben op basis van een deelwaarneming getoetst of de uitgaande betalingen zijn gedaan op de juiste bankrekeningnummers en dat de betalingen zijn verricht voor verleende diensten en/of geleverde goederen passend binnen de aard van de onderneming.

Onze controleprocedures hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude met betrekking tot onrechtmatige betalingen.

Vanwege geconstateerde bevindingen ten aanzien van superusers bestaat het risico dat de (geautomatiseerde) controles in het betaalproces niet effectief werken, waardoor het risico bestaat op onrechtmatige uitgaande betalingen.

Wij hebben in onze controle een element van onvoorspelbaarheid ingebouwd. Daarnaast hebben we om inlichtingen gevraagd bij het management en directie, kennisgenomen van correspondentie met toezichthouders en zijn wij tijdens de controle alert gebleven op indicaties voor fraude. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die een aanwijzing vormt voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving. Indien daar sprake van was, hebben wij onze evaluatie van het risico van fraude en de gevolgen daarvan voor onze controlewerkzaamheden opnieuw geëvalueerd.

Controleaanpak continuïteit

Zoals toegelicht in het onderdeel 'continuïteitsbeginsel' op pagina 98 van de jaarrekening en en zoals toegelicht in het onderdeel '2.3.2 Risicobeheer' in het directieverslag, heeft de directie de jaarrekening opgemaakt uitgaande van de continuïteit van het geheel van de werkzaamheden voor ten minste twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekening. Onze werkzaamheden om de continuïteitsbeoordeling van de directie te evalueren omvatten onder andere:

- Overwogen of de continuïteitsbeoordeling van de directie alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van onze controle kennis hebben, de directie bevragen over de belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten.
- Evalueren van de begrote operationele resultaten en daaraan gerelateerde kasstromen voor de periode van ten minste twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekening rekening houdend met ontwikkelingen in de regulering en onze kennis uit de controle.
- Evalueren of onze controlewerkzaamheden ten aanzien van de waardering van activa indicatoren geven die kunnen duiden op continuïteitsrisico's.
- Inwinnen van inlichtingen bij de directie over haar kennis van continuïteitsrisico's na de periode van de door de directie verrichte continuïteitsbeoordeling.

Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van de directie over de gehanteerde continuïteitsveronderstelling.

Verklaring over de in het jaarrapport opgenomen andere informatie

Het jaarrapport omvat ook andere informatie. Dat betreft alle informatie in het jaarrapport anders dan de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van de directie en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW; en voor
- een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de vennootschap in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze doelstellingen zijn een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of van fouten en een controleverklaring uit te brengen waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid en is geen garantie dat een controle die overeenkomstig de controlestandaarden is uitgevoerd altijd een afwijking van materieel belang ontdekt wanneer hier sprake van is.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Rotterdam, 18 april 2024
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. W. Schouten RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2023 van Centrale Organisatie voor Radioactief Afval (COVRA) N.V.

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Ook op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Assurancerapport van de onafhankelijke accountant

Aan: de directie en de raad van commissarissen van Centrale Organisatie voor Radioactief Afval (COVRA) N.V.

Assurancerapport met beperkte mate van zekerheid over de duurzaamheidsinformatie 2023

Onze conclusie

Op grond van de door ons uitgevoerde beoordelingswerkzaamheden en de verkregen assurance-informatie hebben wij geen reden om te veronderstellen dat de duurzaamheidsinformatie opgenomen in het jaarrapport 2023 van Centrale Organisatie voor Radioactief Afval (COVRA) N.V.

(hierna: COVRA) geen, in alle van materieel belang zijnde aspecten, getrouwe weergave geeft van:

- het beleid ten aanzien van de duurzaamheidsinformatie; en
- de bedrijfsvoering, de gebeurtenissen en de prestaties op dat gebied over het jaar geëindigd op 31 december 2023, in overeenstemming met de Sustainability Reporting Standards van het Global Reporting Initiative (GRI) (rapportagemethode 'met referentie aan') en de aanvullend toegepaste rapportagecriteria zoals toegelicht in de sectie 'Rapportagecriteria'.

Wat we hebben beoordeeld

Wij hebben de duurzaamheidsinformatie, opgenomen in de volgende secties van het jaarrapport beoordeeld over 2023 (hierna: de duurzaamheidsinformatie):

- 1.1 COVRA in één oogopslag.
- 2. Interacties met de omgeving.
- 3. Materiële thema's.
- 5.1 Ondernemingsstructuur.
- Bijlage 4 Over dit jaarrapport.

Deze beoordeling is gericht op het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid.

De basis voor onze conclusie

Wij hebben onze beoordeling verricht volgens Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Standaard 3810N 'Assuranceopdrachten inzake duurzaamheidsverslaggeving'. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de beoordeling van de duurzaamheidsinformatie'.

Wij vinden dat de door ons verkregen assurance-informatie voldoende en geschikt is als basis voor onze conclusie.

Onafhankelijkheid en kwaliteitsbeheersing

Wij zijn onafhankelijk van COVRA zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO). Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

PwC past de Nadere voorschriften kwaliteitssystemen (NVKS) toe. Op grond daarvan beschikt PwC over een samenhangend stelsel van kwaliteitsbeheersing inclusief vastgelegde richtlijnen en procedures inzake de naleving van ethische voorschriften, professionele standaarden en andere relevante wet- en regelgeving.

Rapportagecriteria

De toegepaste rapportagecriteria voor het opstellen van de duurzaamheidsinformatie zijn de Sustainability Reporting Standards van Global Reporting Initiative (GRI) (rapportagemethode 'met referentie aan') en de aanvullend toegepaste rapportagecriteria, zoals toegelicht in bijlage 4 'Over dit jaarrapport' van het jaarrapport.

De duurzaamheidsinformatie is opgesteld met referentie naar de GRI-standaarden. De toegepaste GRI-standaarden zijn opgenomen in de GRI Content Index zoals toegelicht in bijlage 5 'GRI content index' van het jaarrapport.

Het ontbreken van gevestigde praktijken ter beoordeling en meting van de duurzaamheidsinformatie biedt de mogelijkheid verschillende, acceptabele meettechnieken toe te passen. Hierdoor kan de vergelijkbaarheid tussen entiteiten onderling en in de tijd beïnvloed worden.

Daarom moet de duurzaamheidsinformatie gelezen en begrepen worden samen met de toegepaste rapportagecriteria.

Beperking in de reikwijdte van onze beoordeling

In de duurzaamheidsinformatie is toekomstgerichte informatie opgenomen zoals verwachtingen ten aanzien van ambities, strategie, plannen, verwachtingen en schattingen en risico-inschattingen. Inherent aan deze toekomstgerichte informatie is dat de werkelijke uitkomsten in de toekomst onzeker zijn, en waarschijnlijk zullen afwijken van deze verwachtingen. De hieruit voortvloeiende afwijkingen kunnen van materieel belang zijn. Wij geven geen zekerheid bij de veronderstellingen en de haalbaarheid van toekomstgerichte informatie.

In de duurzaamheidsinformatie worden verwijzingen gemaakt naar externe bronnen of websites. De informatie in deze externe bronnen of websites maken geen deel uit van de duurzaamheidsinformatie die wij hebben beoordeeld. Wij verstrekken daarom geen zekerheid over deze informatie.

Verantwoordelijkheden voor de duurzaamheidsinformatie en de beoordeling daarvan

Verantwoordelijkheden van de directie en de raad van commissarissen voor de duurzaamheidsinformatie

De directie van COVRA is verantwoordelijk voor het opstellen en getrouw weergeven van de duurzaamheidsinformatie in overeenstemming met de rapportagecriteria zoals toegelicht in de sectie 'Rapportagecriteria', inclusief het selecteren van de rapportagecriteria, het identificeren van belanghebbenden en het bepalen van materiële onderwerpen. De directie is ook verantwoordelijk voor het selecteren en toepassen van deze rapportagecriteria en voor het bepalen dat deze rapportagecriteria toereikend zijn voor de gerechtvaardigde informatiebehoefte van de beoogde belanghebbenden, rekening houdend met de van toepassing zijnde wet- en regelgeving met betrekking tot verslaggeving. De door de directie gemaakte keuzes ten aanzien van de reikwijdte van de duurzaamheidsinformatie en het verslaggevingsbeleid zijn uiteengezet in bijlage 4 'Over dit jaarrapport' van het jaarrapport.

De directie is ook verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opstellen van de duurzaamheidsinformatie mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het rapportageproces van de entiteit ten aanzien van de duurzaamheidsinformatie.

Onze verantwoordelijkheden voor de beoordeling van de duurzaamheidsinformatie

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van de beoordelingsopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte assurance-informatie verkrijgen als basis voor de door ons af te geven conclusie.

Onze opdracht is gericht op het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid dat de duurzaamheidsinformatie geen afwijkingen van materieel belang bevat en het tot uitdrukking brengen van een conclusie met beperkte mate van zekerheid in ons rapport. De werkzaamheden variëren in aard en timing, en zijn ook geringer in omvang dan die bij een assuranceopdracht gericht op het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid. De mate van zekerheid die wordt verkregen bij een beoordeling (beperkte mate van zekerheid) is daarom ook aanzienlijk lager dan de zekerheid die wordt verkregen bij een controle (redelijke mate van zekerheid) met betrekking tot zowel de werkzaamheden ten aanzien van de risico-inschatting, inclusief het verwerven van inzicht van de interne beheersing, als de werkzaamheden verricht ten aanzien van het inspelen op de geïdentificeerde risico's.

Uitgevoerde werkzaamheden

Wij hebben deze beoordeling professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse Standaard 3810N, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze werkzaamheden bestonden onder andere uit:

- Het uitvoeren van een analyse van de externe omgeving en het verkrijgen van inzicht in de relevante maatschappelijke thema's en kwesties en de kenmerken van de entiteit.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte rapportagecriteria, de consistente toepassing hiervan en de toelichtingen die daarover in de duurzaamheidsinformatie staan. Dit omvat het evalueren van de materialiteitsanalyse van de entiteit en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie.

- Via het inwinnen van inlichtingen, het op hoofdlijnen inzicht verkrijgen in de interne beheersingsmaatregelen, de rapporteringsprocessen, de informatiesystemen en het risico-inschattingsproces van de entiteit relevant voor het opstellen van de duurzaamheidsinformatie, niet voor het doel van het verwerven van assurance-informatie over het bestaan of het toetsen van de effectiviteit van de interne beheersingsmaatregelen.
- Het identificeren van gebieden in de duurzaamheidsinformatie waar het waarschijnlijk is dat misleidende of onevenwichtige informatie of een afwijking van materieel belang als gevolg van fraude of fouten zich zal voordoen. Het bepalen en uitvoeren van de verdere werkzaamheden is gericht op het beoordelen van de plausibiliteit van de duurzaamheidsinformatie in reactie op onze risico-inschatting. Deze overige werkzaamheden bestonden onder meer uit:
 - Het afnemen van interviews met het management en relevante medewerkers op bedrijfsniveau verantwoordelijk voor de (duurzaamheids)strategie en het -beleid en de -prestaties.
 - Het afnemen van interviews met relevante medewerkers verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie voor, het uitvoeren van interne controles op, en de consolidatie van gegevens in de duurzaamheidsinformatie.
 - Het verkrijgen van assurance-informatie dat de duurzaamheidsinformatie aansluit op de onderliggende administraties van de entiteit.
 - Het beoordelen van relevante interne en externe documentatie.
 - Het overwegen van data en trends.
- Het aansluiten van de relevante financiële informatie met de jaarrekening.
- Het overwegen van de consistentie van de duurzaamheidsinformatie met de overige informatie in het jaarrapport buiten de reikwijdte van onze beoordeling.
- Het overwegen van de algehele presentatie en inhoud van de duurzaamheidsinformatie.
- Het overwegen of de duurzaamheidsinformatie als geheel, inclusief de behandelde onderwerpen en de opgenomen toelichtingen, duidelijk en toereikend is toegelicht in overeenstemming met de toegepaste rapportagecriteria.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de beoordeling en over de significante bevindingen die uit onze beoordeling naar voren zijn gekomen.

Rotterdam, 18 april 2024

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. W. A. Schouten RA

BIJLAGEN

Bijlage 1 Afkortingen- & Begrippenlijst

10EVA	Tienjaarlijkse evaluatie	EC	Europese Commissie
Afval, radioactief	Een radioactieve stof kan door de minister van Economische zaken of de ondernemer als radioactieve afvalstof worden aangemerkt, indien voor deze stof of product geen gebruik-of materiaalhergebruik is voorzien door de minister of door de ondernemer en de stof niet wordt geloosd	ERDO	European Repository Development Organisation working group
ALARA-principe	'As low as reasonably achievable'. Principe dat gehanteerd wordt om zoveel mogelijk milieurisico's te beperken	EURAD	European Joint Programme on Radioactive Waste Management
Alfastraling	De minst doordringende ioniserende straling van de drie meest voorkomende stralingssoorten (α , β en γ). Een α -deeltje bestaat uit twee neutronen en twee protonen	EZK	Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
ALM-studie	Asset Liability Management-studie	Emissie	Uitstoot/lozing van vergunningsplichtige bestanddelen
ANVS	Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming	EPZ	N.V. Elektriciteits-Produktie maatschappij Zuid-Nederland
AO/IB	Administratieve Organisatie en Interne Beheersing	ESG	Environmental, Social & Governance
Arbo	Arbeidsomstandigheden	EU	Europese Unie
AVG	Afvalverwerkingsgebouw voor laag- en middelradioactief afval	FNV	Federatie Nederlandse Volksbeweging
Bètastraling	Door atoomkernen uitgezonden elektronen bij een radioactief vervalproces	fte	Full-time equivalent
Becquerel (Bq)	Eenheid voor verval van radioactiviteit, ter grootte van 1 atoomkernmutatie (desintegratie) per seconde. Symbool = Bq kBq = 10^3 Bq MBq = 10^6 Bq GBq = 10^9 Bq TBq = 10^{12} Bq PBq = 10^{15} Bq	Gammastraling	Energierijke elektromagnetische straling met zeer kleine golflengte, die door veel soorten radioactieve atoomkernen uitgestraald wordt
BHV	BedrijfsHulpVerlening	Geconditioneerd	Zie conditionering
Cao	Collectieve arbeidsvoorwaarden overeenkomst	GKN	Gemeenschappelijke Kernenergiecentrale Nederland
CIP	Communicatie in practice	GRI	Global Reporting Initiative
CoA	Club of Agencies	HABOG	Hoogradioactief Afval Behandelings- en OpslagGebouw
COG	Container opslaggebouw	HFR	Hoge FluxReactor te Petten
Conditionering	Het in een matrix (beton) opsluiten van radioactief afval	HOR	Hoger OnderwijsReactor te Delft
CORA	Commissie Opslag Radioactief Afval	HRA	Hoogradioactief afval en bestraalde splijtstof
COVRA N.V.	Centrale Organisatie Voor Radioactief Afval N.V.	IAEA	Internationaal Atoom Energie Agentschap
(cyber)-DBT	Design Basis Threat, door de overheid vastgestelde referentiedreigingen waartegen de nucleaire sector weerbaar moet zijn	IBC	Isoleren, beheersen en controleren
Disposability	De uiteindelijke veilige eindberging van radioactief afval	IGD-TP	Implementing Geological Disposal of radioactive waste Technology Platform
Dosis	Fysische grootheid die de geabsorbeerde energie per massa-eenheid aangeeft in Joule per kilogram; de eenheid is gray (Gy)	IMS	Integrated Management System: een geïntegreerd managementsysteem dat de processen, de organisatie, het beleid en de systemen van COVRA beschrijft
Dosistempo	Quotiënt van de dosis en een bepaalde tijdsduur, bijvoorbeeld de dosis per uur (mSv/uur)	INES	International Nuclear and Radiological Event Scale
Effectieve dosis	Geeft de maat voor het gezondheidsrisico ten gevolge van de te ontvangen straling; de eenheid is Sievert (Sv)	IOSO	Internationaal veiligheids- en storingsoverleg
		IPPAS	International Physical Protection Advisory Service
		IRRS	Integrated Regulatory Review Service
		KAM-zorg	Kwaliteit, arbo en milieuzorg
		KCB	Kerncentrale Borssele
		Kew(-vergunning)	Kernenergiewet(vergunning)
		Kosmische straling	Straling die direct of indirect van bronnen buiten de aarde afkomstig is
		KPI	Kritische prestatie-indicator
		Kriticiteit	Toestand van splijtbaar materiaal waarin een zichzelf onderhoudende nucleaire kettingreactie plaatsvindt
		LEU	Low enriched uranium
		LFR	Lage FluxReactor in Petten
		LMRA	Laag- en MiddelRadioactief Afval

LOG	Laag- en middelradioactief afval OpslagGebouw	Sievert (Sv)	Eenheid van effectieve dosis
LOTOTO	Lock Out, Tag Out, Try Out		$mSv = 10^{-3} Sv$
MCI	Mobiele CementeerInstallatie		$\mu Sv = 10^{-6} Sv$
MDA	Minimaal detecteerbare activiteit	SMO	Sociaal-medisch onderzoek
MER	Milieu-effectrapportage (het rapport)	SMR	Small Modular Reactor
mer	Milieu-effectrapportage (de procedure)	TLG	Transport- en LogistiekGebouw
MOG	Multifunctioneel OpslagGebouw	TNO	de Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek
MSCI	Morgan Stanley Capital International		
mSv	Millisievert	TRA	Taakrisicoanalyse
MVO	Maatschappelijk verantwoord ondernemen	Urenco	Uranium enrichment company
MWh	Megawattuur is een eenheid voor arbeid. Het is de hoeveelheid stroom die in een uur geproduceerd kan worden door een generator met een capaciteit van een megawatt (MW)	VCA	de Veiligheid, gezondheid en milieu Checklist Aannemers
		VOG -1	Verarmd uranium opslaggebouw
		VOG-2	Tweede opslaggebouw verarmd uranium
NIRAS	Nationale instelling radioactief afval en verrijkte splijtstoffen; Belgische zusterorganisatie	VLi	Vatenleeginstallatie
NNL	Nucleair Nederland	VR	Veiligheidsrapport
NORM	Naturally occurring radioactive material	WENRA-WGWD	Western European Nuclear Regulators Association - Working Group on Waste and Decommissioning
NRG	Nuclear consultancy and research group		
NCSC	Nationaal Cyber Security Centrum		
OESO-NEA	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling- Nucleair Energie Agentschap		
OPERA	Onderzoek Programma Eindberging Radioactief Afval		
OR	Ondernemingsraad		
OSO	Operationeel Storingsoverleg		
RAFAS	Radioactief Afval Administratie Systeem		
Radionuclide	Nuclide dat radioactief is, d.w.z. spontaan zonder invloed van buitenaf vervalst onder uitzending van straling		
Requirements management	De onderbouwing van operationele werkwijzen, systemen en gehanteerde criteria om veilig afvalbeheer te realiseren		
RID	Reactor Instituut Delft		
Risico	Risico wordt in het algemeen, en in het bijzonder bij kwantitatieve risicovergelijkingen, gedefinieerd als het product van de omvang van de schade (welke gevolgen), en de frequentie van optreden (hoe vaak komt het ongeval voor)		
RI&E	Risico-inventarisaties en -evaluaties		
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu		
RMS	Requirements Management Systeem		
RvC	Raad van Commissarissen		
SFDR	Sustainable Finance Disclosure Regulation		
SDG	Sustainable Development Goal		

Bijlage 2 Toelichting op de afvalstromen en emissie

B2.1 Toelichting op de afvalstromen

Aanvoer radioactief afval

Aanvoer radioactief afval in colli van 2019 tot 2023	2023	2022	2021	2020	2019
Type afval:					
LMRA te verwerken	1.517	1795	2.318	2.720	2.431
LMRA 200-ltr geconditioneerd	0	112	18	0	0
LMRA 1000-ltr geconditioneerd	0	52	11	38	0
LMRA Mosaik container	0	0	0	0	0
LMRA Konrad container	0	0	0		
LMRA 20ft container (te verwerken harsen)	1	1	0	3	3
NORM calcinaat	0	0	0	0	0
NORM verarmd uranium	0	0	687	0	96
HRA splijtstof	2	4	1	2	3
HRA verglaasd afval	0	0	0	0	0
HRA afval (niet warmteproducerend)	0	0	0	0	0

Verwerking

Volumereductie-factor bij persen van 2019 tot 2023	2023	2022	2021	2020	2019
Factor	2,3	2,2	2,6	2,8	2,4
Hoeveelheid LMRA verwerkt van 2019 tot 2023					
Vloeibaar afval (colli)	0		0	0	0
Molybdeen afval (colli)	122	127	131	129	144
Telpotjes (colli)	0	0	0	0	0
Slib (colli)	0	0	0	0	0
Persbaar afval (colli)	1.134	2.181	2.276	1.699	2.187
Bronnen (colli)	115	105	157	136	140
Divers afval (colli)	130	10	38	210	89
Afvalwater gereinigd (m ³)		11,3	27,7	34,8	38,4
Vloeistof verbrand (m ³)	0	0	0	0	0
Kadaverafval verbrand (boxen)	0	0	0	0	0
Vloeibaar molybdeen afval geconditioneerd (m ³)	5,4	5,6	6,1	5,7	6,1
Na verwerking ontstaan:					
200-litervaten	367	595	559	417	559
400-litervaten	2	1	13	60	14
1000-litervaten	112	112	171	112	209

Opslag

Opgeslagen radioactief afval per categorie in m ³ in 2019 - 2023	2023	2022	2021	2020	2019
Categorie					
A	2.124	1999	1.950	1.912	1.857
B	5.683	5.674	5.584	5.558	5.515
C	3.836	3.785	3.657	3.583	3.432
D	1.242	1.222	1.197	1.183	1.158
Totaal in LOG	12.885	12.689	12.388	12.236	11.971
Afval in containers (COG)	6.710	6.710	6.710	6.710	6.629
Verarmd uranium	18.760	18.760	18.736	16.356	16.356
Totaal LMRA	38.355	38.150	37.834	35.301	34.956
Warmteproducerend verglaasd afval	45,4	45,4	45,4	45,4	45,4
Splijtstof	11,4	10,8	10,2	10,0	9,6
Metallisch afval	54,4	54,4	54,4	54,4	54,4
Niet warmteproducerend verglaasd afval	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Totaal HRA	111,5	110,9	110,3	110,1	109,7

B2.2 Toelichting op de emissies

Radiologische emissies vanuit AVG en HABOG

Radiologische emissies vanuit AVG en HABOG	Alfa		Beta/gamma		³ H/ ¹⁴ C ¹⁶	
	hoeveelheid	% limiet	hoeveelheid	% limiet	hoeveelheid	% limiet
Lozing naar Westerschelde	11,5 kBq	0,03	3,3 MBq	<0,01	2,6 MBq	<0,01
Emissie naar lucht vanuit AVG	<MDA ¹⁷	0	1,0 kBq	<0,01	10,0 GBq	2,0%
Emissie naar lucht vanuit HABOG	<MDA	0	<MDA	0	3,9 GBq	4,9%
Edelgasemissies naar lucht vanuit het HABOG	8,1 GBq	1,3				

*Zie toelichting in paragraaf 3.5

Maximale stralingsdosis aan de terreingrens (AID) ten opzichte van de limiet

Maximale stralingsdosis aan de terreingrens (AID)	2023	2022	2021	2020	2019
Maximale stralingsdosis aan de terreingrens (AID) ten opzichte van de limiet					
Hoeveelheid microSv/j	33,8	31,4	27,2	28,1	30,5
% Limiet	85%	79	68	70	76

16. ³H/¹⁴C = tritium en koolstof-14

17. MDA = minimaal detecteerbare activiteit

Jaarvracht lozingen op de Westerschelde van 2019– 2023

Jaarvracht lozingen op de Westerschelde van 2019 – 2023		2023	2022	2021	2020	2019
Stof	gram	122,8	45,2	60,0	48,7	154,9
Monocyclische aromatische koolwaterstoffen (MAK)	gram	0	0	0	0	0
Extraheerbare organische chloorkoolwaterstoffen (EOCI)	gram	0,05	0,06	0,19	0,22	0,29
Chemisch zuurstofverbruik (CZV)	kg O ₂	1,1	1,5	3,2	4,7	3,4
Kwik	gram	0,05	<0,01	<0,01	0,01	0,04
Cadmium	gram	<0,01	<0,01	<0,01	0,01	0,06
Zware metalen (ZM)	gram	0,33	0,25	0,5	1,2	1,4

Het HABOG ve... met dit
kunstwerk in de r... antieke
en moderne bou... en de
zo zijn gemaakt d...
een speciale...
het gebu...

COVRA

Bijlage 3 Overzicht lidmaatschappen

Advies Commissie Nucleaire Veiligheid Schelderegio:	Multidisciplinair grensoverschrijdend overleg van stakeholders, overheden, overheidsdiensten en nucleaire industrie in de Schelderegio.
ARIUS:	Afstemmen met en adviseren van de Veiligheidsregio's met betrekking tot beleid en initiatieven op het gebied van publieke veiligheid in de Schelde regio. Internationale stichting ter bevordering van internationale of regionale eindbergingen. Het bestaat momenteel als informatieplatform (geen actieve projecten). ARIUS werd in 2023 beëindigd
CatchNet:	Een internationaal project gericht op het vergroten van het begrip van hydrologische en biogeochemische transportprocessen voor een reeks koude klimaatomstandigheden in de context van geologische berging.
Club of Agencies (CoA):	Een samenwerkingsplatform voor de uitwisseling van informatie, kennis en ervaringen van 17 Europese radioactief afvalorganisaties. Tijdens de bijeenkomsten worden in vertrouwen en openheid operationele ervaringen gedeeld.
Decovalex:	Een internationaal samenwerkingsverband voor onderzoek en modelvergelijking, gestart in 1992, om het begrip en de modellering van gekoppelde thermo-hydro-mechanisch-chemische processen in geologische systemen te bevorderen.
ERDO Vereniging:	Samenwerkingsverband om op Europees niveau tot een gezamenlijke eindbergingsoplossing te komen.
EURAD:	Een gemeenschappelijk Europees onderzoeksprogramma dat EU-landen ondersteunt in het ontwikkelen en implementeren van nationale RD&D programma's voor veilig beheer van radioactief afval.
Externe Begeleidings Commissie (EBC):	Adviesorgaan aan MinEZK omtrent onderzoeksprogramma bij NRG gefinancierd door EZK.
IAEA WATEC (Waste Technical Committee):	Adviesorgaan aan bestuur van de IAEA op gebied van afvalbeheersing.
IGD-TP:	Implementing Geological Disposal-Technology Platform is een organisatie die zich inzet voor het uitvoeren van Europese initiatieven om veilige eindberging van radioactief afval te vergemakkelijken.
Internationale Specialisten Adviescommissie Dansk Dekommissionering (de Deense afvalorganisatie):	Denemarken heeft een kleine nucleaire sector, maar zoekt een oplossing voor afval van inmiddels gesloten onderzoeksinstellingen.
IOSO (Internationaal veiligheids- en storingsoverleg):	De Commissie adviseert over onderwerpen met betrekking tot het beheer van radioactief afval op de lange termijn.
Isac Nucleair (Information Sharing and Analysis Centres):	Jaarlijkse bijeenkomst van zusterbedrijven in radioactief afvalverwerking (NRG, Belgoprocess en Enresa) waarin de storingen en het veiligheidsmanagement worden besproken.
NEA:	Samenwerkingsverband tussen bedrijven met een kernenergiewetvergunning onderling en met NCSC.
NEA Clay Club:	Nuclear Energy Agency is het onderdeel van de OESO gericht op samenwerking tussen de leden gericht op ontwikkeling van nucleaire energie. Internationale werkgroep van NEA gericht op het samenbrengen en analyseren van informatie over de geschiktheid van kleilagen als gesteente voor de bouw van een geologische eindberging.
NEA IGSC:	De Integration Group for the Safety Case (IGSC) is het belangrijkste technische adviesorgaan van de Radioactive Waste Management Committee (RWMC) over de diepe geologische berging, met name voor langlevend en hoogradioactief afval. Het werd opgericht in 2000 als erkenning van de noodzaak om volledige integratie van alle aspecten van de veiligheidszaak te bevorderen.
NEA RWMC:	De Radioactive Waste Management Committee (RWMC) is de stuurgroep voor afvalmanagement van de NEA. Onder de RWMC bevinden zich verschillende werkgroepen.
NEA Salt Club:	Internationale werkgroep van NEA gericht op het samenbrengen en analyseren van informatie over de geschiktheid van zoutlagen als gesteente voor de bouw van een geologische eindberging
NEN normcommissie 390 010 'Radioactiviteitsmetingen':	Expert groep omtrent meet-methodieken
Nucleair Nederland (NNL):	Samenwerkingsverband tussen bedrijven met een kernenergiewetvergunning, met als doel ervaringsuitwisseling en objectieve informatie voorzien naar derden (ook publiek-privaat) en onderling. Voortgekomen uit het directieoverleg binnen de nucleaire sector en de behoefte aan een raamwerk voor de bestaande samenwerkingsverbanden binnen de sector.
PREDIS	Een Europees onderzoeksproject dat zich richt op de ontwikkeling van 'predisposal'-activiteiten, zoals transport, verwerking en opslag van radioactief afval.

Bijlage 4 Over dit jaarrapport

Publicatiedatum

Dit rapport is gepubliceerd op 26 april 2024.

Rapportagerichtlijn

COVRA rapporteert met dit jaarrapport in overeenstemming (with reference) met de GRI Standards. Voor de rapportagecyclus wordt het kalenderjaar aangehouden. De inhoud van het jaarrapport sluit aan op de behoeften van de belanghebbenden van COVRA, die voortkomen uit de materialiteitsanalyse die eind 2022 is uitgevoerd (zie hoofdstuk 2.2 Materialiteitsanalyse Impact van COVRA op de omgeving). Uit deze analyse zijn de materiële onderwerpen geïnventariseerd en nader belicht in dit jaarrapport.

De data voor de verslaggeving over 2023 is voor een deel afkomstig uit de dossiers die bijgehouden worden in het kader van de Kernenergiewet (Kew)-vergunning en die worden gecontroleerd door nationale en internationale instanties: de ANVS, het Internationaal Atoom Energie Agentschap (IAEA) en Euratom. Een uitgebreidere rapportage over de Milieu- en arboeffecten wordt verwerkt in het KAM-jaarverslag 2023. Ook voldoet COVRA met dit rapport aan de Nederlandse implementatie van de EU-richtlijn over het rapporteren van niet-financiële informatie. Deze richtlijn vraagt informatie over beleid, risico's, indicatoren en resultaten op het gebied van milieu, sociale en personeelszaken, mensenrechten, anti-corruptie en -omkoping en diversiteit in de directie en de RvC. Deze informatie is verspreid over het verslag weergegeven.

Afbakening en reikwijdte van het rapport

De afbakening en reikwijdte van dit verslag zijn gebaseerd op de uitkomsten van de materialiteitsanalyse en de materiële onderwerpen. De materiële onderwerpen worden toegelicht in hoofdstuk 3 en de managementaanpak in 3.6 Managementaanpak en resultaten (KPI's). COVRA bestaat uit één entiteit en rapporteert dus enkel over haar eigen organisatie.

Proces van dataverzameling

De meeste gerapporteerde kwantitatieve niet-financiële gegevens in dit verslag worden geteld en geadministreerd volgens de richtlijnen opgenomen in het IMS-systeem (voorheen KAM-systeem), zie paragraaf 3.5 Klimaat en milieubescherming. Relevante personeelsgegevens worden bijgehouden door de afdeling Administratie en Financiën. Emissies en het stralingsniveau op het terrein worden gemeten en door een onafhankelijke toezichthouder

geverifieerd, het RIVM. Omdat COVRA over de lange termijn radioactief afval veilig beheert, zijn bepaalde financiële gegevens, zoals toekomstige uitgaven en benodigde voorzieningen, gebaseerd op schattingen. De gebruikte systematiek en uitgangspunten voor het bepalen van de voorzieningen zijn afgestemd met de RvC en de accountant.

Aanpassingen van informatie

Er zijn geen financiële aanpassingen gedaan in dit jaarrapport. Een financiële aanpassing vindt plaats wanneer een fout of afwijking wordt ontdekt in eerder uitgegeven financiële overzichten en deze fout wordt gecorrigeerd door eerdere perioden aan te passen.

Verificatie van niet-financiële informatie

PricewaterhouseCoopers Accountants NV (PwC) heeft naast een controle op de jaarrekening 2023 tevens beoordeeld de duurzaamheidsinformatie in het jaarrapport is opgesteld in overeenstemming met de GRI Standards (with reference). Hierbij is een assurance-rapport (afgegeven met een beperkte mate van zekerheid bij de hoofdstukken 1, 2 en 3). Deze beoordeling door PwC heeft COVRA met name laten verrichten omdat COVRA eerlijk en transparant communiceert met haar stakeholders. In bijlage 5 is de GRI Content Index met verwijzingen opgenomen.

Vragen en opmerkingen

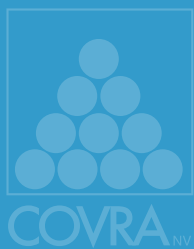
voor vragen en opmerkingen over het jaarrapport kun je contact opnemen met COVRA via: info@covra.nl.

Bijlage 5 GRI Content Index

Statement of use	Covra has reported the information cited in this GRI content index for the period from 1 January 2023 to 31 December 2023 with reference to the GRI Standards.
GRI 1 used	GRI 1: Foundation 2021

GRI Standard	Disclosure	Location
GRI 2: General Disclosures 2021	2-1 Organizational details	1.2 Missie en strategie (p.7) 5.1 Ondernemingsstructuur (p.60) 6 Toelichting op de balans en de winst- en verliesrekening (p.75)
	2-2 Entities included in the organization's sustainability reporting	Bijlage 4 Afbakening en reikwijdte van het rapport (p.105)
	2-3 Reporting period, frequency and contact point	Bijlage 4 Rapportagerichtlijn (p.105)
	2-4 Restatements of information	Geen aanpassingen
	2-5 External assurance	Controleverklaring en assurancerapport (p. 88)
	2-6 Activities, value chain and other business relationships	1.1 Bedrijfsprofiel (p.7) 2. Interacties met de omgeving (24) Waardecreatiemodel (p.30) Stakeholdersdialoog (p.24)
	2-7 Employees	1.3 Personele bezetting (p.14) 1.3 Uitstroom en Instroom (p.14)
	2-8 Workers who are not employees	1.3 Personele bezetting (p.14)
	2-9 Governance structure and composition	5.1 Ondernemingsstructuur (p.60) 5.2.4 Kwaliteitsborging (p.68) 5.2.7 Samenstelling Raad van Commissarissen en directie (p.69) 5.2.5 Onafhankelijkheid (p.68) 5.2.4. Rooster van aftreden (p.68)
	2-10 Nomination and selection of the highest governance body	5.2.4 Kwaliteitsborging (p.68)
	2-11 Chair of the highest governance body	5.1 Directie (p.62)
	2-12 Role of the highest governance body in overseeing the management of impacts	5.1 Directie (p.62) 4.1 Risicoparaagraaf (p.49) 5.1 Ondernemingsstructuur: Raad van Commissarissen (p.62) 5.2.2 Ontwikkeling en strategie (p.66)
	2-13 Delegation of responsibility for managing impacts	5.1 Ondernemingsstructuur (p. 60)
	2-14 Role of the highest governance body in sustainability reporting	5.2 Verslag van de Raad van Commissarissen (p.65) 2.1 Stakeholdersdialoog en 2.2 Materialiteitsanalyse (p.24)

	2-15 Conflicts of interest	5.1 Ondernemingsstructuur (p.60)
	2-16 Communication of critical concerns	3.6 Managementaanpak en resultaten (KPI's) (p.42) 3.1 Voortdurende focus op veiligheid (p.33)
	2-17 Collective knowledge of the highest governance body	5.2.5. Educatie (p.68)
	2-18 Evaluation of the performance of the highest governance body	5.2.3 Evaluatie van de directie (p.67) 5.2.4 Evaluatie van de Raad van Commissarissen (p.68)
	2-19 Remuneration policies	5.2.3 Beloningsbeleid bestuurder (p.67)
	2-20 Process to determine remuneration	5.2.3 Beloningsbeleid bestuurder (p.67)
	2-21 Annual total compensation ratio	6. Beloningsverhouding (p.86)
	2-22 Statement on sustainable development strategy	Voorwoord (p.3)
	2-23 Policy commitments	3.6 Managementaanpak en resultaten (KPI's) (p.42) 1.2 Missie en strategie (p.7) 2.4.2 Waardecreatiemodel (p.30) 4.1 Risicoparagraaf (p.49) 5.1 Anti-corruptie en mensenrechten (p.61)
	2-24 Embedding policy commitments	3.6 Managementaanpak en resultaten (KPI's) (p.42)
	2-25 Processes to remediate negative impacts	2.4.3 Voorkomen van negatieve impact op mens en milieu (p.31) 3.6 Managementaanpak en resultaten (KPI's) (p.42)
	2-26 Mechanisms for seeking advice and raising concerns	5.1: Ondernemingstructuur: Bestuurscode en Directie (p.60 en p.62))
	2-27 Compliance with laws and regulations	4.1 Compliance (p.50)
	2-28 Membership associations	2.1 Stakeholdersdialoog (p.24) 2.2 Materialiteitsanalyse – Impact van COVRA op de omgeving (p.26) 3.3 (inter)Nationale advisering, samenwerking en kennisuitwisseling (p.34) Bijlage 3. Overzicht lidmaatschappen (p.104)
	2-29 Approach to stakeholder engagement	2.1 Stakeholdersdialoog (p.24) 2.2 Materialiteitsanalyse – Impact van COVRA op de omgeving (p.26)
	2-30 Collective bargaining agreements	1.3 Personele bezetting (p.14)
GRI 3: Material Topics 2021	3-1 Process to determine material topics	2.1 Stakeholdersdialoog (p.24) 2.2 Materialiteitsanalyse – Impact van COVRA op de omgeving (p.26)
	3-2 List of material topics	2.1 Stakeholdersdialoog (p.24) 2.2 Materialiteitsanalyse – Impact van COVRA op de omgeving (p.26)
	3-3 Management of material topics	Materiële thema's (p.33)

Spanjeweg 1
4455 TW Nieuwdorp

Postbus 202
4380 AE Vlissingen

E: info@covra.nl
T: +31(0)113 616 666
